

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560)

P-ISSN : 2586-923X Vol. 4 No.2 (July – December 2017)

💧 วัตถุประสงค์

วารสาร มหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม การศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา ศิลปศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคล ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ใน วารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดง ที่มา

💧 เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 075-340043, 086-4345903 โทรสาร. 075-340-042

E-mail : tak.puyada@gmail.com

๑ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ., ดร.

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสุธี

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระราชปริยัติกวี, ศ., ดร.

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการ

พระราชปริยัติมุณี, ผศ., ดร.

คณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑ บรรณาธิการบริหาร

พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ., ดร.

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๑ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระครูโฆสิตพัฒนานุกูล, ดร.

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๑ กองบรรณาธิการ

พระครูสิริธรรมาภิรต, ผศ., ดร.

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. รงค์ บุญสวยขวัญ

สำนักกวีราชรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

อาคารวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราชโคราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

คณะปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

คณะปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภาพรรณ คูวิเศษแสง

คณะปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ดร. จันทนา อุดม

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ดร. ไพโรจน์ บุตรชีวัน

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ดร. อุทัย เอกสะพัง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย

ผู้อำนวยการส่วนงานบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นางสาวปณณดา จงละเอียด

ผู้อำนวยการส่วนงานสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

นักวิชาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสาโรจน์ ธรรมสโร

พระมหาอภินันท์ นนทภาณี

สามเณรบุญญฤทธิ์ ชูราศรี

พระสุกิจจ์ สุจิณโณ

พระกุลวัฒน์ศิริโรจน์ ธรรมวิโรจน์

นางสาวธัญนิชา การ์ยภูมิ

ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก นุ่นกล้า

ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

จัดรูปเล่ม

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

กำหนดออกเผยแพร่

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม

พิมพ์ที่

บริษัท โรงพิมพ์ดีชัย จำกัด

1/7 ถนนพัฒนาการคูขวาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์ 075-322-955, อีเมล dchai@hotmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2560 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 4 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทุกประการ

บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารปีที่ 4 ฉบับที่ 2 ประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวน 8 เรื่อง บรรณาธิการขอแนะนำบทความในฉบับนี้ที่น่าสนใจ ดังนี้

ศึกษาการประยุกต์หลักภูมิธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดย พระครูวิริยดิธรรมาโชติและพระครูสมุทรคล่อง กมฺพโล (แสงจันทร์) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย พระครูจิตตสุนทรและพระสิทธิโชค อัครธมฺโม (จันทร์ศิริ) ศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพัทลุง โดย พระครูวุฒิสาครธรรมและพระปลัดปรีชา ปิยาจาโร (จินดา) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช โดย พระครูภาวนากิจสุนทรและพระไพศาล จิรธมฺโม (รักจีน) ศึกษาประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่นอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดย พระครูโกศลอรธกิจและพระครูอภิชาติปัญญาภรณ์ หาดดอนทราย : การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานีโดย มัสนี ยูโซะ, อุดมศักดิ์ เดโชชัย, จิตติมา ดำรงวัฒนะและเดโช แชน้ำแก้ว ภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่นเพื่อการดำรงอยู่ตามวิถีป่า

พฤษภาคม ๒๕๖๑ : กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย เกษสุตา พลแก้ว, อุดมศักดิ์ เดโชชัย, จิตติมา ดำรงวัฒนะและเดโช แชน้ำแก้ว

ปิดท้ายเล่มด้วยบทความวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเหนียวปลาสตกรณศึกษา : กลุ่มทำข้าวเหนียวบ้านปาตาบาระ หมู่ที่ 1 ตำบลปะเสยะว อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โดย วนิดา แวฮาโละ, อุดมศักดิ์ เดโชชัย, จิตติมา ดำรงวัฒนะ และเดโช แชน้ำแก้ว งานวิจัยนี้นำเสนอในประเด็น “ที่มาภูมิปัญญาการผลิตข้าวเหนียวปลาสตกรณ การคัดเลือกวัตถุดิบในการคัดเลือกปลา ขั้นตอนและวิธีการในการผลิตข้าวเหนียวปลา ปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาในด้านกระบวนการขั้นตอนในการผลิต”

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิก และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการ ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้ บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ

เรื่อง

หน้า

บทบรรณาธิการ

(5)

บทความวิจัย : Research Articles

- ศึกษาการประยุกต์หลักกัณฺฐธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน
โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา: 1

Study An Application Of Vuthidhamma Principle For Living In Daily Life Of
Students In Samanakhunvitthayatharn School, Hadyai District, Songkhla
Province.

พระครูวิริติธรรมโชติและพระครูสมุทรคัล้อง กมฺพโล (แสงจันทร์)

- ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระ ในเทศบาลเมือง
ปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช: 16

Study Opinions Of People Towards Chak Phra Festival In Muang Pakpanang
Municipality, Nakhon Si Thammarat Province.

พระครูจิตตสุนทรและพระสิทธิโชค อคฺคธมฺโม (จันทร์ศิริ)

- ศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท : ศึกษาเฉพาะ
กรณีจังหวัดพัทลุง: 31

Study Belief In Ordination In Theravada Buddhism : A Case Study Of
Phatthalung Province.

พระครูพัฒนาศรัทธธรรมและพระปลัดปรีชา ปิยาจาโร (จินดา)

- ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักพาหุสัจจะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช:** 49
- Study Relation Between A Performance According To Bhusacca Principle And Achievement Of Student In Suankularb Wittayalai School Nakhon Si Thammarat.
- พระครูภาวนากิจสุนทรและพระไพศาล จิระธมโม (รักจีน)*
- ศึกษาประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่นอำเภอสตึงพระ จังหวัดสงขลา:** 65
- Study The Funeral Ceremony Of Thai Buddhist In The Local In Sathingphra District, Songkhla Province
- พระครูโกศลอรรถกิจและพระครูอภิชาติปัญญารมณ*
- หาดดอนทราย : การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี :** 83
- Donsai Beach : Revitalization Environment To Participate. Case Study : Ban Don Sai Community Moo 4 , Don Sai Sub-District , Mai Kaen District, Pattani.
- มัสนี ยูโซะ, อุดมศักดิ์ เดโชชัย, จิตติมา ดำรงวัฒนะและเดโช แชน้ำแก้ว*
- ภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่นเพื่อการดำรงอยู่ตามวิถีป่าพรุ กรณีศึกษา: กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตูล อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช :** 94
- The Folk Wisdom Of Local-Fish Processingfor Livelihood Follow In Bog Forest Way.Case Study : Fish Market Product Group,Ban Tun, Cha-Uat, Nakhon Si Thammarat
- เกษสุตา พลแก้ว, อุดมศักดิ์ เดโชชัย, จิตติมา ดำรงวัฒนะและเดโช แชน้ำแก้ว*

การศึกษาแนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด 104

**กรณีศึกษา : กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระ หมู่ที่ 1 ตำบลปะเสยะวอ
อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี :**

The Study Of Promotion Guidelines The Wisdom Producing Of Fresh Fish
Crisp. Case Study : Pa Ta Ba Ra Fresh Fish Crisp Group, Moo 1 Pase Yawo
Sub-District, Sai Buri District, Pattani.

วนิดา แวฮาโละ, อุคมศักดิ์ เดโชชัย, จิตติมา ดำรงวัฒนะและเดโช แชน้ำแก้ว

ศึกษาการประยุกต์หลักกฏธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน
โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดอนจาน จังหวัดสงขลา
STUDY AN APPLICATION OF VUTHIDHAMMA PRINCIPLE
FOR LIVING IN DAILY LIFE OF STUDENTS IN
SAMANAKHUNVITTHAYATHARN SCHOOL, HADYAI DISTRICT,
SONGKHLA PROVINCE

พระครูวิริยธรรมโชติ

เจ้าคณะอำเภอดอนจาน จังหวัดสงขลา

พระครูสมุห์คลอง กมลโธ (แสงจันทร์)

วัดแก้วสว่างวงศ์ อำเภอดอนจาน จังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักกฏธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดอนจาน จังหวัดสงขลา 2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักกฏธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดอนจาน จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ย และอาชีพผู้ปกครองต่างกัน 3. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักกฏธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดอนจาน จังหวัดสงขลา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดอนจาน จังหวัดสงขลา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.895 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) One - Way ANOVA หรือ (F-test) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ (การนำไปปฏิบัติ) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านโยนิโสมนสิการ (การคิดใคร่ครวญ) ส่วนด้านสัปปุริสสังเสวะ (การคบคนดี) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามเพศ โดยรวม อยู่ในระดับมาก จำแนกตามระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก แต่มัธยมศึกษาปีที่ 2 กับมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามเกรดเฉลี่ย 2.00 และต่ำกว่า อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเกรดเฉลี่ย 2.01 – 3.00 และ 3.01 – 4.00 อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง เกษตรกรรม/รับจ้างทั่วไป และค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อยู่ในระดับมาก ส่วนรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนที่มีเพศ และอาชีพผู้ปกครองต่างกัน มีการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า นักเรียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน มากที่สุด ได้แก่ ด้านสัปปุริสสังเสวะ(การคบคนดี) ข้อที่ว่าควรปรึกษาพ่อแม่เมื่อเกิดปัญหาส่วนตัว

คำสำคัญ : หลักคุณธรรม, ชีวิตประจำวัน, นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows 1. To study on Vuddhīdhamma for living in daily life of students in Samankhunvitthayadana school, Had Yai district, Songkhla province 2. To compare on Vuddhīdhamma for living in daily life of students in Samankhunvitthayadana school, Had Yai district, Songkhla province in terms of sexes, class levels, average grades and parents occupations as 3. To Study on the ways to Vuddhīdhamma for living in daily life of students in Samankhunvitthayadana school, Had Yai district, Songkhla province. The instrument for data collection was questionnaire which designed by the researcher at the 0.895 of co-efficiency, data analysis by package computer program, the statistics for data analysis were applied as follows; frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, T-test, one way ANOVA or F-test and to test the difference of arithmetic mean in each pair by LSD (Least Significant Difference)

The findings were as follows;

1. The students in Samankhunvitthayadana school, Had Yai district, Songkhla province had applied an Vuddhīdhamma for living in daily life by overview in four aspects found that there were at more level when considered in each aspect from more to less found that the aspect of Dhammanudhamapatipati (applying) was the highest mean and followed up the aspect of Yonisomanasikara (investigation) but the aspect of Suppurisañseva (good company) was the lowest mean and when considered in terms of sexes by overview was at more level, in terms of class levels on Matthayom1, there were at more level but on Matthayom2 and Matthayom3, there were at moderate level, in terms of average grades on 2.00 and lower, there were at moderate level but on 2.01 – 3.00 and 3.01 – 4.00, there were at more level and in terms of parents occupations on agriculture / general works and

commercial / business there were at more level but government work / public sector , there were at moderate level.

2. The comparative results on application of Vuddhīdhamma for living in daily life of students in Samankhunvitthayadana school, Had Yai district, Songkhla province in terms of class levels found that there were different as statistically significance at .001, in terms of average grades found that there were different as statistically significance at 0.05 but in terms of sexes, parents occupations found that there were not different as statistically significance at 0.05

3. The suggestion on the ways to promote on Vuddhīdhamma for living in daily life of students in Samankhunvitthayadana school, Had Yai district, Songkhla province found that the aspect of Suppurisaṅgseva (good company) was the highest frequency i.e. They should be advised by their parents in the case of personal problems.

Keywords: Application of Vuddhīdhamma Principle, Daily life, Students in Samankhunvitthayadana school

บทนำ

ปัจจุบันนี้ถือได้ว่าเป็นยุคแห่งการศึกษา เพราะการศึกษา คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้เฉลียวฉลาด สามารถนำไปประกอบอาชีพดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่ปัจจุบันนี้เป็นยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคเทคโนโลยี เยาวชนได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่เหมาะสมมาใช้ในสังคมไทยที่มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะพัฒนาตามหลักวิชาการอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องพัฒนากันไปกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาควบคู่กันไป หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา นอกจากในด้านความรู้ตามหลักธรรมคำสอนแล้ว ยังพัฒนาทางด้านจิตใจให้เป็นคนมีศีลธรรม คุณธรรมประพฤติดีปฏิบัติชอบอีกด้วย ฉะนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องเริ่มตั้งแต่ยังเป็นเยาวชนเมื่อเยาวชนเป็นคนดีแล้ว จะได้เป็นกำลังของชาติต่อไป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดในมาตรา 81 ว่า ให้

จัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม โดยปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (สมาน รังสิโยภฤตย์, 2530)

โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีนโยบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน และได้มีมติพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถในการสอนธรรมเข้าไปสอนในห้องเรียนเพื่อต้องการให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถไม่ว่าจะเป็นด้านหลักวิชาการ และด้านหลักคุณธรรมควบคู่ไปพร้อมกันผู้รับใบอนุญาตและผู้บริหารเห็นว่าคุณธรรมจริยธรรม มีความสำคัญเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังในโรงเรียน เพราะช่วยให้นักเรียนเป็นคนดีมีระเบียบวินัย ห่างไกลยาเสพติดสามารถพัฒนาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดีของสังคมประเทศชาติลดความขัดแย้งเกิดความสามัคคี ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปก็เป็นที่ไปด้วยดี (พิฑูร มลิวาลย์, 2528)

การที่โรงเรียนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประกอบใช้กับการเรียนเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีสติปัญญา โดยเฉพาะการที่นักเรียนได้นำหลักคุณธรรม 4 คือ ธรรมเป็นเครื่องเจริญ, คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญอกงาม หลักคุณธรรม ประกอบไปด้วย สัปปุริสสังเสาะ หมายถึง คบหาสัตบุรุษ, เสวนาท่านผู้รู้ผู้ทรงคุณ สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง ฟังสัทธรรม เอาใจใส่เล่าเรียน หาความรู้จริงโยนิโสมนสิการ หมายถึง ทำในใจโดยแยบคาย คิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี และธัมมานุธัมมปฏิบัติ หมายถึง ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม, ปฏิบัติธรรมให้ถูกต้องตามหลักคือให้สอดคล้องพอดีตามขอบเขตความหมายและวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรมข้ออื่นๆ, นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนและตรึตรองเห็นแล้วไปใช้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลัก ตามความมุ่งหมายของสิ่งนั้นๆ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมในชีวิตประจำวันของนักเรียนอย่างไร มีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร ที่จะได้รับการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาให้ดีขึ้น หลักคุณธรรมยังเป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมอบไว้ให้กับพุทธบริษัท เพื่อได้เรียนรู้แล้วนำไปปฏิบัติ ในส่วน of นักเรียนที่ได้นำหลักธรรมนี้ไปปฏิบัติแล้ว

ย่อมประสบความสำเร็จในการเรียน สำเร็จในการทำงาน สำเร็จในการดำเนินชีวิต และความสุขก็ย่อมเกิดขึ้น (คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเชียง, 2546)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนำหลักคุณธรรมไปใช้ ในการเรียนของนักเรียน โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนที่นำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบในการเรียนมีผลในการเรียนที่ดีขึ้นจริงหรือไม่และนักเรียนที่ไม่นำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบในการเรียนมีผลในการเรียนที่ไม่ดีขึ้นจริงหรือไม่และนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา เพื่อต้องการให้นักเรียนมีระดับผลการเรียนที่ดีขึ้นกว่าเดิมและหลังที่ได้นำหลักคุณธรรมไปใช้แล้วสามารถที่นำความรู้คุณธรรมที่ได้ศึกษานำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชีวิตได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ย และอาชีพผู้ปกครองต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครืชีซีและมอร์แกน (สงศรีชมภูวงศ์, 2553) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 265 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตามระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified random sampling)

เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง

เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ทะเบียนรายชื่อนักเรียนแต่ละห้อง และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการครบจำนวนที่ได้กำหนดไว้ ต่อจากนั้นผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

ศึกษาการประยุกต์หลักภูมิธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. จำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 51.32 และเป็นเพศชาย จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 48.68
2. จำแนกตามระดับชั้น พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 36.60 รองลงมา คือ ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 34.72 และระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 28.68
3. จำแนกตามเกรดเฉลี่ย พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เกรดเฉลี่ย 2.01 – 3.00 จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 49.06 รองลงมา คือ เกรดเฉลี่ย 3.01 – 4.00 จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 26.03 และเกรดเฉลี่ย 2.00 และต่ำกว่า จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 24.91
4. จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง อาชีพผู้ปกครอง ส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกร/รับจ้างทั่วไป จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 50.19 รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 42.26 และอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.55

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ใน ชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.62$) รองลงมา คือ ด้านโยนิโสมนสิการ ($\bar{X}=3.59$) ด้านสัทธัมมัสสนะ ($\bar{X}=3.57$) ส่วนด้านสปปุริสสังเสาะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.39$)

1. ด้านสปปุริสสังเสาะ นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 5 ที่ว่านักเรียนคบเพื่อนที่ตั้งใจเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.62$) รองลงมา คือ ข้อ 1 ที่ว่านักเรียนเมื่อมีปัญหาจะปรึกษากับพ่อแม่ กับข้อ 4 ที่ว่านักเรียนคบเพื่อนที่ดีมีเมตตา ($\bar{X}=3.56$) ส่วนข้อ 3 ที่ว่านักเรียนเคยเข้าไปศึกษาสอบถามธรรมะจากพระสงฆ์ ($\bar{X}=2.92$)

2. ด้านสัทธัมมัสสนะ นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 3 ที่ว่านักเรียนตั้งใจฟังคำสั่งสอนของพระสงฆ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.70$) รองลงมา คือ ข้อ 2 ที่ว่านักเรียนตั้งใจฟังคำสั่งสอนของครู ($\bar{X}=3.59$) ส่วนข้อ 1 ที่ว่านักเรียนปฏิบัติอยู่ในโอวาท ไม่ได้เถียงพ่อแม่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.47$)

3. ด้านโยนิโสมนสิการ นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 5 ที่ว่านักเรียนคิดไตร่ตรองตามด้วยเหตุผลก่อนจะทำตามคำแนะนำของกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.64$) รองลงมา คือ ข้อ 2 ที่ว่านักเรียนคิดใคร่ครวญก่อนปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของครู ($\bar{X}=3.60$) ส่วนข้อ 3 ที่ว่านักเรียนคิดใคร่ครวญด้วยเหตุด้วยผลก่อนจะเชื่อและทำตามเพื่อนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.53$)

4. ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลามีระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 4 ที่ว่านักเรียนนำคำสั่งสอนของพ่อแม่ไปใช้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.01$) รองลงมา คือ ข้อ 2 ที่ว่านักเรียนนำคำสั่งสอนของครูไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.66$) ส่วนข้อ 4 ที่ว่า นักเรียนทำตามคำแนะนำของเพื่อนไปใช้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.32$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ย และอาชีพผู้ปกครอง

1. นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีระดับการนำประยุกต์คุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$) และ ($\bar{X}=3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เพศชาย พบว่า ด้านสัทธัมมัสสนะ กับด้านโยนิโสมนสิการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.60$) รองลงมา คือ ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ ($\bar{X}=3.58$) ส่วนด้านสปปุริสสังเสวะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.35$) เพศหญิง พบว่า ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.65$) รองลงมา คือ ด้านโยนิโสมนสิการ ($\bar{X}=3.57$) ส่วนด้านสปปุริสสังเสวะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.43$)

2. นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$) ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.46$ และ 3.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ด้านโยนิโสมนสิการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.86$) รองลงมา คือ ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ ($\bar{X}=3.82$) ส่วนด้านสปปุริสสังเสวะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.68$) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.60$) รองลงมา คือ ด้านสัทธัมมัสสนะ ($\bar{X}=3.46$) ส่วนด้านสปปุริสสังเสวะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.33$) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

ด้านสัทธัมมัสสนะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.52$) รองลงมา คือ ด้านโยนิโสมนสิการ ($\bar{x}=3.51$) ส่วนด้านสัปปุริสสังเสวะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}=3.22$)

3. นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลามีสถิติระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเกรดเฉลี่ย 2.00 และต่ำกว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.43$) เกรดเฉลี่ย 2.01 -3.00 กับเกรดเฉลี่ย 3.01 – 4.00 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.53$ และ 3.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เกรดเฉลี่ย 2.00 และต่ำกว่า พบว่า ด้านโยนิโสมนสิการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.54$) รองลงมา คือ ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ ($\bar{x}=3.52$) ส่วนด้านสัปปุริสสังเสวะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}=3.17$) เกรดเฉลี่ย 2.01 -3.00 พบว่า ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.60$) รองลงมา คือ ด้านสัทธัมมัสสนะ ($\bar{x}=3.55$) ส่วนด้านสัปปุริสสังเสวะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}=3.44$) เกรดเฉลี่ย 3.01 – 4.00 พบว่า ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.75$) รองลงมา คือ ด้านโยนิโสมนสิการ ($\bar{x}=3.72$) ส่วนด้านสัปปุริสสังเสวะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}=3.51$)

4. นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลามีสถิติระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ ผู้ปกครอง รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.47$) ส่วนอาชีพ ผู้ปกครอง เกษตรกรรม/รับจ้างทั่วไป อาชีพผู้ปกครอง ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพ ผู้ปกครอง พ่อบ้าน/แม่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.56$, 3.53 และ 3.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อาชีพผู้ปกครอง รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พบว่า ด้านสัทธัมมัสสนะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.69$) รองลงมา คือ ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ ($\bar{x}=3.57$) ส่วนด้านสัปปุริสสังเสวะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}=3.24$) อาชีพผู้ปกครอง เกษตรกรรม/รับจ้างทั่วไป พบว่า ด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.64$) รองลงมา คือ ด้านโยนิโสมนสิการ ($\bar{x}=3.61$) ส่วนด้านสัปปุริสสังเสวะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}=3.39$) อาชีพผู้ปกครอง ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว พบว่า ด้านโยนิโสมนสิการ กับด้านธัมมานุธัมมปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.59$) รองลงมา คือด้านสัทธัมมัสสนะ ($\bar{x}=3.53$) ส่วนด้านสัปปุริสสังเสวะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}=3.42$) อาชีพผู้ปกครอง พ่อบ้าน/แม่บ้าน พบว่า ด้านโยนิโสมนสิการมี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.65$) รองลงมา คือ ด้านสัทธัมมัสสนะ ($\bar{X}=3.60$) ส่วน ด้านธัมมานุวัตรปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.05$)

ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ระดับชั้นเกรดเฉลี่ย และอาชีพผู้ปกครอง ต่างกัน

1. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีระดับชั้นต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสัปปุริสสังเสวะ และด้านโยนิโสมนสิการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนด้านสัทธัมมัสสนะ และด้านธัมมานุวัตรปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสัปปุริสสังเสวะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านสัทธัมมัสสนะ ด้านโยนิโสมนสิการ และด้านธัมมานุวัตรปฏิบัติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีอาชีพผู้ปกครองต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการรวบรวมการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

1. ด้านสัปปุริสสังเสวะ ได้แก่ ควรปรึกษาพ่อแม่เมื่อมีปัญหาส่วนตัวควรคบเพื่อนในวัยเรียนที่ดี ๆ ที่ตั้งใจเรียน ควรปรึกษาพระสงฆ์เมื่อไม่เข้าใจในการปฏิบัติ
2. ด้านสัทธัมมัสสวนะ ได้แก่ ควรตั้งใจเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์ ควรตั้งใจเชื่อฟังคำสอนของพระสงฆ์ ควรตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนแนะนำในสิ่งที่ดี
3. ด้านโยนิโสมนสิการ ได้แก่ ควรคิดพิจารณาให้รอบคอบเสียก่อนจึงกระทำ ควรใคร่ครวญในคำแนะนำของเพื่อน ๆ ให้ดีก่อนลงมือกระทำ ควรรับคำตักเตือนของกัลยาณมิตร
4. ด้านธัมมานุวัตรปฏิบัติ ได้แก่ ควรนำคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ควรนำคำสั่งสอนของพระสงฆ์ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ควรนำคำของเพื่อนและกัลยาณมิตรไปใช้ในชีวิตประจำวัน

อภิปรายผล

ศึกษาการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า

1. ด้านสัปปุริสสังเสวะ นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านสัปปุริสสังเสวะ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่ว่านักเรียนคบเพื่อนที่ตั้งใจเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า นักเรียนจะคบหา และสนทนา ไถ่ถามกับคนดี คนที่มีคุณธรรม หรือผู้รู้ ด้วยความใฝ่ใจใคร่รู้ ไม่คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมหนีเรียน ไม่สนใจเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำนวน ไทยอัฐวิถิ (คำนวน ไทยอัฐวิถิ, 2555) ได้วิจัย เรื่อง “ศึกษาความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ตามความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า กัลยาณมิตรธรรม หรือ กัลยาณมิตร ในพระพุทธศาสนา หมายถึง เพื่อนที่คอยแนะนำ ชักจูง ช่วยเหลือเกื้อกูล ช่วยบอกทางปัญญา และเป็นตัวอย่างที่ดี ความเป็นกัลยาณมิตรมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะผู้รับผิดชอบในสังคม เช่น พ่อแม่ ทำตนเป็นพ่อแม่ที่ดี ครู อาจารย์ ประพฤติตนทำหน้าที่เป็นครู

อาจารย์ที่ดี เป็นต้น ผู้ที่ปรารถนาความเจริญก้าวหน้าในชีวิตส่วนตัวและส่วนรวมจึงควรนำไปประพฤติปฏิบัติตามกัลยาณมิตตธรรม เพื่อนำสังคมไปสู่ความสามัคคีและสงบสุขสืบไป

2. ด้านสัทธัมมัสสนะ นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านสัทธัมมัสสนะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และข้อที่ว่านักเรียนตั้งใจฟังคำสั่งสอนของพระสงฆ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า นักเรียนฟังคำสอน คำแนะนำของคนดีที่คบหา โดยความเคารพ ตั้งใจ นักเรียนฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู พระสงฆ์ โดยเคารพ และฟังคำแนะนำของเพื่อนที่ดี โดยความตั้งใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไพฑูรย์ จิตตทนโต (ลุนพันธ์) (พระมหาไพฑูรย์ จิตตทนโต (ลุนพันธ์), 2556) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทาง การศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด” ผลวิจัย พบว่า จากการนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมของกลุ่มยุวพุทธบ้านผำ ปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีความประพฤติที่ดี มีกิริยามารยาทเรียบร้อยมีความอ่อนน้อมถ่อมตน เชื่อฟังครูอาจารย์ เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และผู้ใหญ่ในครอบครัว ปฏิบัติตนกับพระสงฆ์หรือผู้สงฆ์ได้ถูกต้อง

3. ด้านโยนิโสมนสิการ นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านโยนิโสมนสิการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และข้อที่ว่านักเรียนคิดไตร่ตรองตามด้วยเหตุผล ก่อนจะทำตามคำแนะนำของกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า นักเรียนจะไตร่ตรอง พิจารณาคำสอน โดยคิดใคร่ครวญก่อนกระทำเสมอ คิดใคร่ครวญก่อนนำคำสอนมาปฏิบัติ คิดใคร่ครวญก่อนจะเชื่อเพื่อน คิดใคร่ครวญเสมอก่อนลงมือทำการบ้าน และคิดไตร่ตรองเสมอเมื่อฟังครูสอน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระครูปลัดนิกร อินทโชโต (แย้มเย็น) (พระครูปลัดนิกร อินทโชโต (แย้มเย็น), 2557) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรม 4 ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีจรัสพิชากร จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรม 4 ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีจรัสพิชากร จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านโยนิโสมนสิการ อยู่ในระดับมาก

4. ด้านธัมมานุวัตรปฏิบัติ นักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีระดับการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านธัมมา

นุ้มนมปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และข้อที่ว่านักเรียนนำคำสั่งสอนของพ่อแม่ไปใช้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามคำแนะนำของ คนดีนั้น โดยนำคำสั่งสอนของพ่อแม่ไปใช้ นำคำสั่งสอนของครูไปใช้ นำคำสั่งสอนของพระสงฆ์ไปใช้ และฟังคำแนะนำของเพื่อนไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระครูปลัดนิกร อินทโชโต (แยมเยื่อน) (พระครูปลัดนิกร อินทโชโต (แยมเยื่อน), 2557) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรม 4 ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีจรัสพิชการ จังหวัด นครศรีธรรมราช” พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรม 4 ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีจรัสพิชการ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านธัมมานุ้มนมปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้
2. สถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องควรประยุกต์หลักคุณธรรมมาใช้ในการบริหารการ เรียนการสอนแก่นักเรียน
3. สถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายในการประยุกต์หลักคุณธรรมไป ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน
4. สถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนโครงการและกิจกรรมในการประยุกต์หลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษา เรื่อง “ศึกษาการคบสัตบุรุษของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”
2. ควรมีการศึกษา เรื่อง “การแก้ปัญหาชีวิตของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”

3. ควรมีการศึกษา เรื่อง “ศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการแก้ปัญหาชีวิตโดยใช้หลักภูมิธรรม”

เอกสารอ้างอิง

- คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเชียง. (2546). *นักธรรมชั้นตรีบูรณาการวางแผนใหม่*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสียงเชียงการพิมพ์.
- คำนวน ไทยอัฐวิถี. (2555). *ศึกษาความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ตามความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา*. นครราชสีมา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดนิกร อินทโชโต (แยมเอี่ยม). (2557). *การดำเนินชีวิตตามหลักภูมิธรรม 4 ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีจรัสพิชากร จังหวัดนครศรีธรรมราช*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาไพฑูรย์ จิตตทนโต (ลุนพันธ์). (2556). *การนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทาง การศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด*. ร้อยเอ็ด: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิฑูร มลิวัลย์. (2528). *คู่มือการศึกษาโพธิปักขิยธรรม พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมาน รังสิโยภุชดี. (2530). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารบุคคล พิมพ์ครั้งที่ 13*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สวัสดิการสำนักงาน.

ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระ
ในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช
STUDY OPINIONS OF PEOPLE TOWARDS CHAK PHRA
FESTIVAL IN MUANG PAKPANANG MUNICIPALITY,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระครูจิตตสุนทร

เจ้าคณะตำบลหัวไทร วัดสว่างอารมณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พระสิทธิโชค อัครธมโม (จันทร์ศิริ)

วัดหน้าพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และนับถือศาสนา ต่างกัน 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมประเพณีชักพระของประชาชนในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นประชาชนตามทะเบียนราษฎรในเขตเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 20,591 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคร์ชชีและมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 377 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา กับด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ ส่วนด้านการละเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับ

การศึกษา อาชีพ และนับถือศาสนา โดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และนับถือศาสนา โดยรวม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมือง ปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประเพณีชักพระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนประชาชนที่นับถือศาสนาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประเพณีชักพระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประเพณีชักพระ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมชักพระ มากที่สุดได้แก่ ด้านองค์ประกอบของเรือพระ ข้อที่ว่าควรใช้วัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น

คำสำคัญ : ความคิดเห็น, ประเพณีชักพระ, เทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ABSTRACT

The objectives of this thesis were as follow 1. To study the people's opinion towards Chak-Phra festival in Muang Pakpanang municipality, Nakhon Si Thammarat province. 2. To compare the people's opinions towards Chak-Phra festival in Muang Pakpanang municipality, Nakhon Si Thammarat province in terms of sexes, ages, degrees of education, occupations and religions as differently. 3. To study the suggestion on the way for promotion of Chak-Phra festival in Muang Pakpanang municipality, Nakhon Si Thammarat province. The population were composed of people who live in Muang Pakpanang Municipality, Nakhon Si Thammarat province there are about 20,591 persons, sample size according to Krejcie and Morgan's table measurement, the samples were about 377 persons.

The findings were as follows.

1. The people's opinions towards Chak-Phra festival in Muang Pakpanang municipality, Nakhon Si Thammarat province by overview in five aspects found that there were at more level, when considered in each aspect from more to less found that the aspect of Buddhism belief and the aspect of cultural and social valuable were the highest mean and followed up the aspect of economic valuable, and the aspect of local folkway was the lowest mean and classified in term of sexes, ages, degrees of education, occupations and religions found that by overview was at more level.

2. The comparative results on people's opinions towards Chak-Phra festival in Muang Pakpanang municipality, Nakhon Si Thammarat province in terms of occupations found that there were different as statistically significance at 0.01 but in terms of religions found that there were different as statistically significance at 0.05 and in terms of sexes, ages, and degrees of education found that there were not different as statistically significance at 0.05.

3. The suggestions on the way to promote the Chak-Phra festival in Muang Pakpanang municipality, Nakhon Si Thammarat province found that the highest frequency is the aspects of components of boat's body i.e. there should use a material and instrument that can find around the local place.

Keywords: Opinion, Chak-Phra festival, Muang Pakpanang municipality Nakhon Si Thammarat province.

บทนำ

นับเนื่องแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่อยู่ภายใต้อิทธิพลของศาสนา ศาสนามีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดความเชื่อในแต่ละท้องถิ่น เพราะศาสนาจะหล่อหลอมความเชื่อของคนในท้องถิ่นนั้นเอง โดยมีผลไปถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่นและเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น (ประชิด สุกณะพัฒน์, 2546) สังคมไทยเป็นแหล่งรวมของกลุ่มชน

หลายเผ่าพันธุ์อาศัยอยู่ในแต่ละภูมิภาคที่มีสภาพภูมิศาสตร์ แตกต่างกัน จึงก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นขึ้นตามภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน วัฒนธรรมประเพณี จึงเป็นเอกลักษณ์ของสังคมแต่ละสังคมที่บ่งบอกถึงความเจริญ และความเสื่อมตลอดจนวิวัฒนาการความเป็นมนุษย์ในสังคม เป็นเครื่องกลมเกลียวจิตใจมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมี ประเพณีลากพระหรือชักพระ เป็นต้น ประเพณีลากพระหรือชักพระ สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นในประเทศอินเดียตามลัทธิศาสนาพราหมณ์ ที่นิยมนำเอาเทวรูปออกแห่แหนในโอกาสต่าง ๆ เช่น การแห่เทวรูปพระอิศวร และการแห่เทวรูปพระนารายณ์ เป็นต้น ต่อมาชาวพุทธได้นำเอาประเพณีนี้มาดัดแปลงให้ตรงกับคัมภีร์ทางพุทธศาสนา (วิเชียร ณ นคร และคณะ, 2521) ประเพณีลากพระหรือชักพระจึงเป็นประเพณีเนื่องในพระพุทธศาสนา กระทำกันหลังจากวันมหาปวารณาหรือวันออกพรรษา 1 วัน คือ ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 โดยพุทธศาสนิกชนพร้อมใจกันอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนบุษบกที่วางอยู่เหนือเรือ รถ ล้อเลื่อน แล้วแห่แหนชักลากไปตามลำน้ำหรือตามถนนหนทาง ประเพณีลากพระของชาวไทยมาแต่โบราณและก่อให้เกิดวัฒนธรรมต่าง ๆ สืบเนื่องหลายอย่าง เช่น ประเพณีการแข่งขันเรือพาย การขัน (ประชัน) โพนหรือแข่งโพน การประชันปัด หรือแข่งปัด กีฬาชดต้ม การทำต้มยำ การเล่นเพลงเรือ (สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2542) และยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมด้านความเชื่อและศาสนา วัฒนธรรม ด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมด้านการคมนาคม วัฒนธรรมด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรมด้านสังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรมด้านการละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น (สัญญา วัชรพันธ์, 2535)

เทศบาลเมืองปากพั่น ห่างจากตัวเมืองนครศรีธรรมราชไปทางทิศตะวันออกประมาณ 35 กิโลเมตร พื้นที่ได้รับอิทธิพลจาก น้ำขึ้น-น้ำลง มีความลาดชันประมาณ ร้อยละ 0.2 - 0.5 และอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 50 - 80 ซม. มีแม่น้ำปากพั่นไหลผ่านใจกลางเทศบาลเมืองปากพั่น มีความกว้างของแม่น้ำประมาณ 500 เมตร ไหลสู่อ่าวไทยที่อ่าวปากพั่น ภูมิประเทศโดยทั่วไป เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมขัง มีแม่น้ำปากพั่นซึ่งมีความยาว 25 กม. ไหลผ่านใจกลางเทศบาล ซึ่งประชาชนใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปมาระหว่างตะวันออกและตะวันตก และยังใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปสู่ตำบลต่างๆ ในอำเภอปากพั่นและไปยังอำเภออื่นๆ เช่น อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร อำเภอชะอวด เป็นต้น อีกทั้งยังมีการคมนาคมขนส่งทางบกที่สะดวก ประเพณีชักพระของชาวเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัด

นครศรีธรรมราช จึงมีทั้งการชักลากเรือพระทางบก และการชักลากเรือพระทางน้ำ การปฏิบัติประเพณีนี้แสดงให้เห็นถึง วิถีชีวิตที่ศรัทธาในพระพุทธศาสนาของชาวเทศบาลเมืองปากพนังอย่างต่อเนื่อง

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเลือกที่จะศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อต้องการทราบทัศนคติหรือความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีต่อประเพณีชักพระ และจะได้นำผลวิจัยดังกล่าวมาเป็นแนวทางการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และนับถือศาสนาต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมประเพณีชักพระของประชาชนในเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เป็นประชาชนตามทะเบียนราษฎรในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 20,591 คน (ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองปากพนัง , 2556)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เป็นประชาชนในเขตเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคริชชีและมอร์แกน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) ได้ขนาด

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 377 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วน จากนั้น สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) โดยการนำบัญชีรายชื่อของประชาชนที่มาลงทะเบียนประชุมประชาคมชุมชนในแต่ละชุมชน แล้วทำการหาช่วงห่างของการสุ่ม โดยสูตรช่วงห่าง เช่น ประชากรชุมชนรัตนารามมาประชุม 110 คน ทหารด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 22 คน ได้ผลลัพธ์หรือช่วงห่างเท่ากับ 5 แล้วใช้ 5 เป็นตัวช่วงห่างของการเลือก คือ 1 คน เว้น 5 คน จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการครบจำนวนที่ได้กำหนดไว้ ต่อจากนั้นผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเนื้อหามาวิเคราะห์ หาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
- 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเรียบเรียง และสร้างเป็นแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยสร้างให้ครอบคลุมเกี่ยวกับความคิดเห็นใน 5 ด้าน
- 3) นำแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไขสำนวนภาษาและความถูกต้องของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงให้ถูกต้อง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

- 1) จำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 51.19 และเป็นเพศชาย จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 48.81
- 2) จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 32.36 รองลงมา คือ อายุ 30 - 40 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 25.20 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 24.93 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 17.51
- 3) จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 36.87 รองลงมา คือ ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 28.39 ระดับ

การศึกษาอนุปริญาหรือเทียบเท่า จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 20.95 และระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.79

4) จำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 41.11 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 103 คนคิดเป็นร้อยละ 27.32 อาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 13.53 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 11.14 และอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90

5) จำแนกตามนับถือศาสนา พบว่า ประชาชนที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 359 คน คิดเป็นร้อยละ 95.23 รองลงมานับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.77

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา กับด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.29$) รองลงมา คือ ด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ ($\bar{X}=4.15$) ส่วนด้านการละเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.06$)

1) ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 1 ที่ว่าความเชื่อว่าการชักพระมีความเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติตอน พระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์หลังจากจำพรรษาถ้วนไตรมาสและทรงแสดงพระอภิธรรม 7 คัมภีร์ โปรดพุทธมารดา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.49$) รองลงมา คือ ข้อ 3 ที่ว่าความเชื่อว่าการลากโบราณและมีความศักดิ์สิทธิ์ ($\bar{X}=4.35$) ส่วนข้อ 6 ที่ว่าความเชื่อว่าการชักพระจะทำให้ฝนตกตามฤดูกาล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.10$)

2) ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 1 ที่ว่าประเพณีชักพระมีความเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด($\bar{X}=4.35$) รองลงมา คือ ข้อ 3 ที่ว่า ประเพณีชักพระสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่และจิตใจของคนในอดีตและปัจจุบัน ($\bar{X}=4.29$) ส่วนข้อ 4 ที่ว่าประเพณีชักพระแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.26$)

3) ด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ ประชาชนมีความมีความคิดเห็นต่อประเพณีชักพระ ในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 1 ที่ว่าประเพณีชักพระช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.30$) รองลงมา คือ ข้อ 5 ที่ว่าประเพณีชักพระช่วยกระจายสินค้าอันเป็นผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ($\bar{X}=4.19$) ส่วนข้อ 2 ที่ว่าประเพณีชักพระช่วยเพิ่มอาชีพและรายได้ในชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.06$)

4) ด้านองค์ประกอบของเรือพระ ประชาชนมีความมีความคิดเห็นต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 3 ที่ว่าการตกแต่งเรือพระมีองค์ประกอบครบถ้วน กับข้อ 4 ที่ว่าเครื่องประกอบ เช่น โพน ฆ้อง ฉิ่ง และฉาบ บรรเลงได้ไพเราะครื้นเครง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.21$) รองลงมา คือ ข้อ 5 ที่ว่ามีการใช้วัสดุหรือวัตถุดิบตามธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.20$) ส่วนข้อ 2 ที่ว่าพญานาคเป็นสัญลักษณ์แทนน้ำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด($\bar{X}=3.95$)

5) ด้านการละเล่นพื้นบ้าน ประชาชนมีความมีความคิดเห็นต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 2 ที่ว่าการแข่งขันเรือเพรียว เป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับประเพณีชักพระ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.29$) รองลงมา คือ ข้อ 1 ที่ว่าการแต่งบทร้อยกรองสำหรับขับร้องในขณะที่ชักพระ

ก่อให้เกิดปัญหา และปฏิภาณไหวพริบ กับข้อ 3 ที่ว่าการขัดตัมหรือกีฬาขัดตัม เป็นการละเล่นที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับประเพณีชักพระ ($\bar{X}=4.16$) ส่วนข้อ 4 ที่ว่าการเล่นขัดหลุด (ขัดโคลน) เป็นการละเล่นที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับประเพณีชักพระ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.75$)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และนับถือศาสนา ดังนี้

1) ความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ของประชาชนจำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$ และ 4.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เพศชาย พบว่าด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.33$) รองลงมาคือ ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=4.32$) ส่วนด้านการละเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.05$) เพศหญิง พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา กับด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.26$) รองลงมา คือ ด้านองค์ประกอบของเรือพระ ($\bar{X}=4.13$) ส่วนด้านการละเล่นพื้นบ้านมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.07$)

2) ความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ของประชาชนจำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อายุต่ำกว่า 30 ปี พบว่า ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.18$) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=4.15$) ส่วนด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.98$) อายุ 30 – 40 ปี พบว่า ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.31$) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=4.26$) ส่วนด้านการละเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.97$) อายุ 41 - 50 ปี พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.38$) รองลงมา คือ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม ($\bar{X}=4.37$) ส่วนด้านการละเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.09$) อายุ 51 ปี ขึ้นไป พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.30$) รองลงมา คือ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและ

สังคม ($\bar{X}=4.26$) ส่วนด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ กับด้านการละเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.09$)

3) ความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ของประชาชนจำแนกตามระดับการศึกษา อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ระดับการศึกษาประถมศึกษา พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.23$) รองลงมา คือ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม ($\bar{X}=4.20$) ส่วนด้านมูลค่าทาง เศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.06$) ระดับศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า พบว่า ด้าน คุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.35$) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อทาง พระพุทธศาสนา ($\bar{X}=4.29$) ส่วน ด้านการละเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.06$) ระดับ การศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่า พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.39$) รองลงมา คือ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม ($\bar{X}=4.35$) ส่วนด้านการละเล่น พื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.01$) ระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป พบว่า ด้านความเชื่อ ทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.27$) รองลงมา คือ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและ สังคม ($\bar{X}=4.24$) ส่วนด้านองค์ประกอบของเรือพระ กับด้านการละเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อย ที่สุด ($\bar{X}=4.13$)

4) ความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ของประชาชนจำแนกตามอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อาชีพ เกษตรกรรม พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.38$) รองลงมา คือ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม ($\bar{X}=4.35$) ส่วนด้านการละเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อย ที่สุด ($\bar{X}=4.05$) อาชีพรับจ้างทั่วไป พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.21$) รองลงมา คือ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม ($\bar{X}=4.17$) ส่วนด้านการละเล่น พื้นบ้านมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.98$) อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว พบว่า ด้านคุณค่าทาง วัฒนธรรมและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.36$) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อทาง พระพุทธศาสนา ($\bar{X}=4.32$) ส่วนด้านการละเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.08$) อาชีพ

รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ พบว่า ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.39$) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=4.36$) ส่วนด้านการละเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.20$) อาชีพนักเรียน/นักศึกษา พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.18$) รองลงมา คือ ด้านองค์ประกอบของเรือพระ กับด้านการละเล่นพื้นบ้าน ($\bar{X}=4.07$) ส่วนด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.92$)

5) ความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ของประชาชนจำแนกตามนับถือศาสนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$ และ 4.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย นับถือศาสนาพุทธ พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา กับด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.30$) รองลงมา คือ ด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ ($\bar{X}=4.16$) ส่วนด้านการละเล่นพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.07$) นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.06$) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=4.04$) ส่วนด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.94$)

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และนับถือศาสนาต่างกัน ดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนจำแนกตามเพศ โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนจำแนกตามอายุ โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม ด้านองค์ประกอบของเรือพระ และด้านการละเล่นพื้นบ้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนจำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนจำแนกตามอาชีพ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม และด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ด้านองค์ประกอบของเรือพระ และด้านการละเล่นพื้นบ้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนจำแนกตามนับถือศาสนา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ ด้านองค์ประกอบของเรือพระ และด้านการละเล่นพื้นบ้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอธิบายเชื่อมโยงกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริง เนื่องจาก ประเพณีชักพระเป็นประเพณีที่มีมาแต่โบราณและมีความสำคัญกับประชาชน เป็น

การแสดงออกถึงความพร้อมเพรียง สามัคคีพร้อมใจกันในการทำบุญทำทาน เพราะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันทำคุณงามความดี ก่อให้เกิดความสามัคคีธรรมของหมู่คณะ นำความสุขสงบมาให้สังคม

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และนับถือศาสนา ต่างกัน ดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนจำแนกตามเพศ โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนจำแนกตามอายุ โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม ด้านองค์ประกอบของเรือพระ และด้านการละเล่นพื้นบ้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนจำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนจำแนกตามอาชีพ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม และด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ด้านองค์ประกอบของเรือพระ และด้านการละเล่นพื้นบ้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนจำแนกตามนับถือศาสนา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ ด้านองค์ประกอบของเรือพระ และด้านการละเล่นพื้นบ้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีชักพระในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ประชาชนในท้องถิ่น ควรรักษาและพัฒนาต่อไปอีกให้ถึงระดับมากที่สุด ทั้งนี้ควรส่งเสริมให้เยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญและคุณค่าของประเพณีชักพระในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีชักพระให้คงอยู่สืบไป

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมประเพณีชักพระของประชาชนในเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมมากที่สุด คือ ด้านองค์ประกอบของเรือพระ ได้แก่ องค์ประกอบของเรือพระควรใช้วัสดุอุปกรณ์ วัสดุดิบที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า องค์ประกอบของเรือพระควรเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ วัสดุดิบที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น เพราะวัสดุดิบในท้องถิ่นมีจำนวนมากและมีความหลากหลาย สามารถนำมาตกแต่งเรือพระให้มีความสวยงาม ถูกต้อง และเหมาะสมกับประเพณีของท้องถิ่น อีกทั้งยังทำให้คนรุ่นหลังเห็นคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้เรือพระมีองค์ประกอบที่ถูกต้องตามศาสนาและประเพณี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษา เรื่อง “ศึกษาความเชื่อคตินิยมที่ปรากฏในประเพณีชักพระของเทศบาลเมืองปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช”

2. ควรมีการศึกษา เรื่อง “ศึกษาวัฒนธรรมที่ปรากฏในประเพณีชักพระของเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช”

3. ควรมีการศึกษา เรื่อง “ศึกษาการเล่นพื้นบ้านที่ปรากฏในประเพณีชักพระของเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช”

เอกสารอ้างอิง

ประชิด สกฤษพัฒน์. (2546). *วัฒนธรรมพื้นบ้านและประเพณีไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภูมิปัญญา.

ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองปากพอง . (2556).

แผนพัฒนาสามปี 2557 – 2559. *แผนพัฒนาสามปี 2557 – 2559*. ปากพอง, นครศรีธรรมราช, ภาคใต้: เทศบาลเมืองปากพอง.

วิเชียร ณ นคร และคณะ. (2521). *นครศรีธรรมราช*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.

สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 2*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.

สัญญา วัชรพันธ์. (2535). *วัฒนธรรมที่ปรากฏในประเพณีลากพระเดือน 11 ของชาวสงขลา*. สงขลา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

สุธิวังค์ พงศ์ไพบูลย์. (2542). *ลากพระ สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่มที่ 14*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยามเพรส แมเนจเม้นท์.

ศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท
: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพัทลุง
STUDY BELIEF IN ORDINATION IN THERAVADA BUDDHISM
: A CASE STUDY OF PHATTHALUNG PROVINCE

พระครูวุฒิสถาครธรรม

เลขานุการเจ้าคณะอำเภอป่าพะยอม วัดโดนกลาน จังหวัดพัทลุง

พระปลัดปรีชา ปิยาจาโร (จินดา)

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2. เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในสังคมไทยปัจจุบัน 3. เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาทจังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาข้อมูล เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 16 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวคิดเรื่องการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า 1. การบวช คือ การออกจากเรือน เป็นผู้ไม่มีเรือน มีชีวิตเป็นอิสระไม่ถูกครอบงำจากสิ่งต่างๆ หลุดพ้นจากการถูกกักขังอยู่ในภพ ในชาติ 2. การบวชมีประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขของพหุชน 3. การบวช คือ การทำชีวิตให้ดำเนินไปอย่างมีเป้าหมาย 4. การบวช คือ การประพฤติปฏิบัติในพระธรรมวินัยของพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงแสดงธรรมและบัญญัติพระวินัย เพื่อเป็นแบบแห่งการประพฤติพรหมจรรย์ 5. การบวช คือ การได้สนองงานของพระผู้มีพระภาคเจ้า

2. ความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในสังคมไทยในปัจจุบัน พบว่า การบวชเป็นการปลูกฝัง บ่มเพาะหล่อหลอมคุณธรรม การบวช ได้ชื่อว่าเป็นการสร้างคนดีแล้วคืนคนดีนั้นกลับสู่สังคม ทั้งมีประโยชน์ต่อสังคมแบบชนบท พระภิกษุเป็นผู้นำชุมชนสู่ความเจริญ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างพระกับญาติโยมยังอยู่ในสภาพดี การบวชเป็นโอกาสได้ศึกษาหลักธรรมใน

พระพุทธศาสนา เพื่อนำข้อธรรมมาบอกเล่า อธิบายให้ญาติโยมได้เข้าใจ ได้ปฏิบัติตนอย่างสอดคล้องกับฐานะและภาวะต่างๆ

3. ความเชื่อเรื่องการบวชในพระพุทธศาสนาของชาวจังหวัดพัทลุง พบว่า ชาวพัทลุงเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์, เชื่อในวิญญูณบรรพชนและเชื่อในฤกษ์ยามกับทั้งได้นำหลักธรรมมาปฏิบัติอย่างผสมกลมกลืนกับสังคมเกษตรกรรม

คำสำคัญ : ความเชื่อ, การบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท, ชาวพัทลุง

ABSTRACT

The objective of this research were as follows 1. To study the concepts on Theravada Buddhism ordination 2. To study the belief in ordination in thai society 3. To study belief on Theravada Buddhism ordination in Phatthalung province by qualitative research designed from searching data, document and interview were about 16 persons.

The findings were as follows:

1. The concepts in Theravada Buddhism ordination found that 1. The ordination means to leave out from house, without dwelling free life with any influence from any others, freedom from state of existence. 2. The ordination made lots of interests to many people 3. The ordination made out life to go with purposiveness 4. The ordination means to be on Dhamma-Vinaya for modeling of purification attainment 5. The ordination means to be served the Buddha's works.

2. The belief of ordination in Thai present time found that the ordination aimed to settle down, cultivate all virtues, responsibility of the male youth in themselves and others, the ordination made a good people, return the good man to society, to be benefit to community and rural, the monk brought community to growth because of the relation between monk and common

people are in good relations, the ordination made the opportunity to study Buddhist Dhamma principle for telling to others to understand practice in along with state and condition.

3. The belief in Buddhism of Phatthalong province found that they believed on sacred things, ancient spiritual and auspicious time and applying Dhamma principle for practice as related with agricultural society.

Keywords: Belief, Ordination in Theravada Buddhism, Patthalung's people.

บทนำ

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเข้าสู่สุวรรณภูมิ (อันหมายถึงสยามรัฐด้วย) ตั้งต้นเมื่อพุทธปรินิพพานได้ 236 ปี หลังตติยสังคายนา โดยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้าวแสนมัยปริยทรรศ์ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ พระโมคคัลลสิบุตรตติสเถระเป็นประธาน ที่โอศการาม นครปาฏลิสบุตร แคว้นมคธ บรรณอลัชชีปลอมบวชในพระพุทธศาสนา มีพระอรหันต์เข้าร่วมประชุม 1,000 องค์ ทำอยู่ 9 เดือน จึงแล้วเสร็จ จากนั้นมาพระเจ้าอยู่หัวผู้เป็นที่รักของทวยเทพได้ส่งพระสมณทูตออกไปประกาศพระพุทธศาสนานอกชมพูทวีปสู่ประเทศต่างๆ รวมทั้งหมด 9 สาย, สุวรรณภูมิเป็นสายที่ 8 ซึ่งมีพระโสณะกับพระอุตตระเป็นพระสมณะทูต พระพุทธศาสนาอันพระเถระทั้งสองนำมาเผยแผ่นี้เป็นนิยายเดิมซึ่งเคารพมติของพระอรหันต์เมื่อครั้งปฐมสังคายนา โดยการรักษาทระธรรมวินัยของพระพุทธองค์ไว้ได้อย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วนทุกประการ (แก้ว ชิตตะขบ, 2555)

สุวรรณภูมิ อันเป็นแหล่งแรกที่พระพุทธศาสนาเข้ามาตั้งมั่นนั้น หมายถึงบริเวณที่เป็นประเทศ พม่า ไทย ลาว กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ รวมไปถึงหมู่เกาะทะเลใต้ทั้งหมด มีศูนย์กลางสำคัญที่จังหวัดนครปฐม ด้วยบริเวณดังกล่าวปรากฏซากโบราณสถานต่างๆ มากมายซึ่งล้วนแต่ใหญ่โต สร้างตามคตินิยมเก่าสืบไปถึงครั้งพระเจ้าอโศกมหาราช เช่น พระสถูป พระเจดีย์องค์เดิมซึ่งอยู่ภายในพระสถูปใหญ่ที่เห็นอยู่ในบัดนี้ตามรูปเดิมซึ่งสร้างเป็นรูปโอคว่ำอย่างพระสถูปสัณฐิและภาพพุทธเสกเจดีย์อื่นๆ ที่ทำเป็นรูปพระธรรมจักร กวางหมอบ รูปพระแท่นเปล่าๆ ซึ่งสร้างกันในสมัยที่ประเทศอินเดียยังไม่นิยมสร้างพระพุทธรูป (เสถียร โพธิ์นันทะ)

พระพุทธศาสนา เกิดขึ้นได้ก็ด้วยการตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ (คือรู้แจ้งความจริงตามสภาพความเป็นจริงอย่างถูกต้องด้วยพระองค์เองอันยอดเยี่ยม ไม่มีอะไรยิ่งกว่า) เป็นคำสอนที่เกิดจากพระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิคุณและพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้า การตรัสรู้ของพระองค์ได้เป็นแสงสว่างให้แก่ชาวโลก ได้นำพาจิตวิญญาณของมนุษย์สู่สันติ พระองค์ได้แสดงให้เห็นว่า “สรรพสิ่งในสกลจักรวาลดำเนินไปตามธรรมชาติด้วยการอิงอาศัยกันเป็นลูกโซ่... เมื่อสิ่งนี้มี...สิ่งนี้จึงมี... เมื่อสิ่งนี้ดับสิ่งนี้จึงดับ ความเป็นไปของสรรพสิ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับกาลเวลาของเทพเจ้าหรือผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติใดๆ” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

เมื่อพระองค์นำสิ่งที่ได้ตรัสรู้ที่เรียกว่า “พระธรรม” มาสั่งสอนชาวโลก ได้มีผู้ศรัทธาเข้าใจ เชื่อฟัง ประพฤติปฏิบัติตาม คนเหล่านั้นพอใจอยู่กับพระองค์และติดตามพระองค์ ก็ได้รู้แจ้งในธรรมตามกำลังสติปัญญาของตนๆ เรียกผู้เชื่อฟังเหล่านั้นว่า “สาวก” ในกาลต่อมา พระองค์ทรงอนุญาตให้สาวกเหล่านั้นเปลี่ยนสถานภาพของตนจากผู้ครองเรือนมาเป็นผู้ออกจากเรือน เรียกว่า “ภิกษุ” ซึ่งคำว่า นี้แปลว่า ผู้ขอ หรือ ผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร (การเวียนตายเวียนเกิด) ด้วยพระดำรัสว่า “จงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวไว้ดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด” เพียงเท่านั้นก็เป็นอันว่าบุคคลผู้นั้นได้เป็นภิกษุถูกต้องบริบูรณ์แล้ว การบวชในพระพุทธศาสนาได้เริ่มขึ้นตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา รูปแบบการบวชได้เปลี่ยนไปตามสภาวการณ์ โดยมีเป้าหมายของการบวชคือ “นิพพาน” ไม่เคยเปลี่ยนแปลง ดังคำขานนาคที่ว่า

"สพพทุกข นิสสรณ, นิพพาน, สจฉิภณตถาย, อิมิ กาสาวุ คเหตฺวา,

ปพฺพาเซต มํ อยฺเย (ภนฺเต), อนุกมฺปิ อุปาทาย"

ขอท่านโปรตเณินดู รับผ้ากาสาวันนี้แล้ว ขอจงให้กระผมบรรพชาเถิดเพื่อกระทำให้แจ้งพระนิพพาน เป็นเครื่องสลัดทุกข์ทั้งปวง

สพพทุกข, นิสสรณนิพพาน, สจฉิภณตถาย, เอตํ กาสาวุ ทตฺวา

ปพฺพาเซต มํ ภนฺเต, อนุกมฺปิ อุปาทาย.

ขอท่านโปรตเณินดู ให้ผ้ากาสาวันนี้แล้ว จงให้กระผมบรรพชาเถิดเพื่อกระทำให้แจ้งพระนิพพาน เป็นเครื่องสลัดทุกข์ทั้งปวง

อาศัยการบวชของกุลบุตร การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาได้ดำเนินต่อเนื่องกันมาจากอดีตจวบปัจจุบัน ศรัทธาที่ชาวไทยมีต่อพระพุทธศาสนายังคงหนักแน่น การบวชชานกลายเป็นวัฒนธรรมของชาติ ประเทศไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมมาแต่เดิม ปัจจุบันอุตสาหกรรมเข้ามามีบทบาทมากขึ้น การดำเนินชีวิตของไทยเปลี่ยนแปลงไปตาม จากความสงบเรียบง่าย กลายมาเป็นความซับซ้อนสับสน ผู้คนต้องดิ้นรนเพื่อปากท้อง เวลาที่จะได้อยู่กันพร้อมหน้าพ่อแม่ ลูกๆ ภายในครอบครัวเพื่อทำความเข้าใจ ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่กันมีน้อยลง แม้แต่การอยู่ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา, ศาสนธรรมน้อยลงหรือเกือบไม่มีเลย ประชาชนได้ใช้ชีวิตไปตามความเชื่อมากกว่าการใช้สติปัญญา ความเชื่อช่วยได้ในเรื่องของการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ความมั่นคง ความอบอุ่น ในหลายเรื่องราว

ความเชื่อว่าการบวชเป็นเส้นทางสู่ความสงบร่มเย็นในชีวิต หากต้องประสบเหตุเภทภัยต่างๆ เช่นเจ็บไข้ได้ป่วยหรือประสบอุบัติเหตุ มีอาการเป็นตายเท่ากัน จะมีการออกปากบนบานขอให้ปลอดภัยรอดพ้นจากความตาย แล้วจะบวชแก้บน การบวชทั้งที่เป็นพระภิกษุและสามเณรชาวไทยเชื่อว่าเป็นการเข้าไปตัดวงจรของสังสารวัฏ ดับภพ ดับชาติ ดับเชื้อที่เป็นเหตุปัจจัยแห่งการเวียนว่าย ตาย เกิดลงเสียได้ ด้วยการประพฤติปฏิบัติทำจิตให้แน่วแน่อยู่นในไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ยิ่งความไม่ประมาทให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ละความเคยชินอย่างฆราวาสเสียได้ เมื่อความนิ่ง ความแน่วแน่วถึงที่สุดแล้ว ความเห็นแจ้งในธรรมก็จะปรากฏ ผู้ที่ผ่านการบวชมาแล้วด้วยเวลาอันเหมาะสม แม้กลับไปครองเรือนมีครอบครัว ก็ได้ชื่อว่าเป็นคน “สุก” แล้ว รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดีแล้ว รู้จักใคร่ครวญในเหตุในผลตามสภาพที่เป็นไป ความสงบสุขก็จะเกิดแก่บุคคลนั้นและสังคมนั้นๆ

ศรัทธา คือ ความเชื่อเป็นจุดเริ่มต้นของศาสนาน้อยใหญ่ทั้งปวง ศรัทธานั้นมี 2 อย่าง คือ 1. ศรัทธาที่เป็นญาณสัมปยุต คือ ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา รู้เหตุ รู้ผล 2. ศรัทธาที่เป็นญาณวิปยุต ได้แก่ความเชื่อที่เกิดจากความไม่รู้เหตุ ไม่รู้ผล ศาสนาใดประกอบด้วยอวิชชา ก็จะเป็นศาสนาญาณวิปยุต ศาสนาเช่นนี้ตั้งอยู่ไม่ได้นาน เพราะไม่มีเหตุผลตามธรรม ส่วนศาสนาที่เกิดขึ้นและตั้งอยู่ได้นานเกิดจากศรัทธาที่สัมปยุตด้วยปัญญา (เสถียร พันธังสี, 2534)

การบวชของกุลบุตรในประเทศไทยเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “บวชนาค” ได้มีกฎเกณฑ์หรือกติกาที่ได้ตกลงกันในกลุ่มพระสังฆาธิการ เพื่อการตรวจสอบผู้จะบวช เพื่อความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ตัดปัญหาข้อยุ่งยากหลายประการ เพื่อความสงบเรียบร้อยของพิธีกรรมการ

อุปสมบท กรณีจังหวัดพัทลุง มีข้อตกลงห้ามเลี้ยงสุรา-เมรัย และการฆ่าสัตว์ที่มีคุณ (ใช้แรงงาน ไถนาและลากจูง) ได้แก่โคและกระบือในงานบวชภาค กติกาสงฆ์ฉบับนี้ยังคงมีผลบังคับใช้ จนถึงในปัจจุบัน (พ.ศ. 2558) เป็นการย้ำเตือนให้ชาวพุทธได้ตระหนักถึงเป้าหมายของการบวช ได้อีกแบบหนึ่ง ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ อย่างไม่น่าเป็นไปได้

ผู้วิจัย มีความประสงค์ ศึกษาที่มาของความเชื่อ ที่มาของการบวชของกุลบุตรใน พระพุทธศาสนาเถรวาท เป้าหมายและประโยชน์สูงสุดของการบวช ซึ่งให้เห็นความสำคัญของการบวชที่มีผลเกื้อกูลต่อบุคคล, ต่อสังคม ต่อทุกสิ่งทุกอย่างในประเทศนี้และในโลกนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในสังคมไทยในปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาทของชาวจังหวัด

พัทลุง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาในเรื่อง ความเชื่อเกี่ยวกับการบวชใน พระพุทธศาสนาเถรวาท : เฉพาะกรณีจังหวัดพัทลุง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิจัยแนวคิดและที่มาของความเชื่อในการบวชตลอดถึงความเกี่ยวข้องต่างๆ, ศึกษา กระบวนทัศน์ในการแก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อการบวชในปัจจุบัน เพื่อหาข้อเปรียบเทียบความ เหมือนกันและความแตกต่างของบวชในพระพุทธศาสนาในยุคต้นๆ และในยุคปัจจุบัน นำหลัก และวิธีการเข้าถึงหรือการบรรลุเป้าหมาย สร้างองค์ความรู้ใหม่และการพัฒนาสู่การดำเนินชีวิต อย่างยั่งยืนด้วยสติปัญญาเต็มตามศักยภาพของความเป็นมนุษย์ งานวิจัยนี้จึงต้องมีเอกสาร, สิ่ง ที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ดังนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่พระไตรปิฎกและอรรถกถา
2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่เอกสารทางวิชาการและสิ่งพิมพ์ต่างๆ
3. จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและการบวช ซึ่งได้แยกเป็น 2 แบบ
  - 1) การสัมภาษณ์บรรพชิตผู้หน้าที่พระอุปัชฌาย์ จำนวน 5 รูป
  - 2) สัมภาษณ์คฤหัสถ์ผู้แสดงบทบาทสำคัญในการบวช จำนวน 11 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดลำดับการวิเคราะห์ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยรวบรวมคัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาไทย

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยรวบรวมจากงานวิจัย เอกสาร สิ่งพิมพ์ บทความและบทสัมภาษณ์

2. ขั้นรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ที่กล่าวแล้ว ด้วยการค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ คัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 งานวิจัย เอกสาร บทความ สิ่งตีพิมพ์และบทสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบวชในพระพุทธศาสนา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยแยกแยะประเด็นที่ศึกษาหาสิ่งที่เหมือนและแตกต่างหรือความสัมพันธ์กับองค์ความรู้ ต่อมาก็จะวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นนำผลวิเคราะห์ที่ได้มาพิจารณาความถูกต้องว่าสามารถตอบวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่

4. การเสนอผลการวิเคราะห์ การสรุป นำเสนอผลการวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนที่นำข้อสรุปมาสังเคราะห์ เชื่อมโยงสู่ภาพรวมและเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. การบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ความหมายของการบวช

คำว่า “บวช” มาจาก ป+วช แปลว่า การเว้นทั่ว, เว้นความชั่วทุกอย่าง หมายถึงการบวชทั่วไป เป็นบุรพประโยคแห่งอุปสมบท เดิมคำว่าบรรพชา หมายความว่าบวชเป็นภิกษุ เช่น เสด็จออกบรรพชา อัครสาวกบรรพชา เป็นต้น ในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ คำ

ว่า “บรรพชา” หมายถึงการบวชเป็นสามเณร ถ้าบวชเป็นภิกษุใช้คำว่า “อุปสมบท” แต่บางครั้งก็ใช้ควบคู่กันไปว่า บรรพชาอุปสมบท (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) , 2554)

การบวช ใช้กับคนที่ปลีกตัวออกจากเรือน คือ สละชีวิตแบบชาวบ้านไปสู่วิถีแห่งบรรพชิต โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้แจ้งซึ่งประโยชน์อันยอดเยี่ยม อันเป็นที่สุดแห่งการประพฤติพรหมจรรย์ ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่ปัญจวัคคีย์ในตอนหนึ่ง ว่า “เหล่ากุลบุตรผู้ออกจากเรือนเป็นบรรพชิตโดยชอบต้องการด้วยปัญญาอันยิ่งเอง เข้าถึงอยู่ในปัจจุบันนี้ แน่แท้” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ดังนั้น การบวช จึงหมายถึงการนำพาตนให้พ้นไปจากภาวะของความเป็นฆราวาส ซึ่งหมายถึงการถือเพศเป็นภิกษุสามเณร ด้วยการดำเนินชีวิตที่ทวนกระแสกิเลส พร้อมกันนั้นก็มีการฝึกฝนอบรมตนเองทางกาย วาจาและใจให้สูงยิ่งขึ้นไป จวบถึงภาวะของความพ้นทุกข์ การบวช ตามความหมายในปัจจุบัน มีนัยเป็น 2 คือ

1. บรรพชา หรือ บวช หมายถึงการเว้นชั่ว เว้นชั่วหน้า หมายถึงการเว้นจากกามหรือเว้นจากภัยภายนอก ซึ่งคำนี้กินความถึงการบวชเป็นสามเณรและการบวชเป็นพระภิกษุ แต่คำว่า “บรรพชา” ในปัจจุบันหมายถึงการบวชเป็นสามเณร

2. อุปสมบท หมายถึง การทำให้คุณวิเศษหรือเข้าใกล้การบรรลุธรรม ได้แก่ การบวชของภิกษุและภิกษุณี

การบวชก่อนสมัยพุทธกาล

ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะได้เกิดขึ้นในโลก ก่อนจะมีการตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ได้มีบุคคลพิจารณาใคร่ครวญจนมองเห็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องอยู่กับชีวิต เป็นไปตามสภาพแวดล้อม ตามเหตุปัจจัย ต้องขอยกเหตุการณ์ในชมพูทวีปเมื่อครั้งนั้น ตามที่ปรากฏพอเป็นหลักฐาน ได้ว่า

ยุคนั้น คนพวกหนึ่งกำลังรุ่งเรืองด้วยอำนาจวาสนาและกำลังเฟลิดเฟลิมัวเมาแสวงหาทรัพย์สมบัติและความสุขทางวัตถุ พร้อมกับคนหลายพวกกำลังมีฐานะและความเป็นอยู่ด้อยลงๆ ลงทุกที ไม่ค่อยได้รับการเหลียวแล ส่วนคนอีกพวกหนึ่งก็ปลีกตัวออกไปจากสังคมทีเดียว ไปมุ่งค้นหาความจริงทางปรัชญา โดยมีได้ใส่ใจสภาพสังคมเช่นเดียวกัน

การบวชของเจ้าชายสิทธัตถะ

เจ้าชายสิทธัตถะ ได้รับการปรนปรีด้วยโลกียสุขอยู่เป็นเวลานานถึง 29 ปี ได้ถูกปิดกั้นไม่ให้พบเห็นความเป็นอยู่ที่ระคนด้วยทุกข์ของสามัญชน แต่สภาพเช่นนี้ไม่สามารถถูกปิดบังต่อพระองค์ได้เรื่อยไป ปัญหาความทุกข์ความเดือดร้อนต่างๆ ของมนุษย์อันรวมเด่นอยู่ในความแก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งที่ทำให้พระองค์ต้องครุ่นคิดแก้ไข คิดสะท้อนออกไปในวงกว้างให้เห็นสภาพสังคมที่คนพวกหนึ่งได้เปรียบกว่าก็แสวงหาแต่โอกาสที่จะหาความสมบูรณ์พูนสุขใส่ตน แข่งขันแย่งชิงเบียดเบียนกัน หมกมุ่นมัวเมาอยู่ในความสุขเหล่านั้น โดยไม่ต้องคิดถึงความทุกข์ยากหรือความเดือดร้อนของใครๆ ดำรงชีวิตอยู่อย่างทาสของวัตถุ ยามสุขก็ละเมอมัวเมาอยู่ในความคับแค้นของจิตใจ ถึงคราวถูกความทุกข์เข้าครอบงำ ก็ลุ่มหลงไร้สติ แห่งเหี้ยมคับแค้นเกินสมควร แล้วก็แก่ เจ็บ ตายไปอย่างไร้สาระ ฝ่ายคนที่เสียเปรียบ ไม่มีโอกาส ได้ถูกบีบคั้นกดขี่อยู่อย่างคับแค้นแล้วก็แก่ เจ็บ ตายไปอย่างไร้ความหมาย เช่นกัน พระสิทธัตถะมองเห็นสภาพเช่นนี้แล้ว ทรงเบื่อหน่ายในสภาพความเป็นอยู่ของพระองค์ มองเห็นความสุข ความปรนปรีเหล่านั้นเป็นสิ่งไร้สาระ ทรงคิดหาทางแก้ไขจะทำให้มีความสุขที่มั่นคง เป็นแก่นสาร ทรงคิดแก้ปัญหาที่ไม่ตก ท่ามกลางความเฝ้าวนสับสนเช่นนั้น ไม่อำนวยการใช้ความคิดที่ได้ผล ในที่สุดทรงมองเห็นภาพสมณะ ซึ่งเป็นผู้ได้ปลีกตัวออกจากสังคม ไปค้นหาความจริงต่างๆ โดยมีความเป็นอยู่อย่างๆ ปราศจากกังวล สะดวกในการแสวงหาความรู้และคิดหาเหตุผล สภาพความเป็นอยู่แบบนี้ น่าจะช่วยให้พระองค์ให้แก้ปัญหานี้ได้และบางทีสมณะพวกนั้นอาจจะมီးอะไรบ้างอย่างที่พระองค์จะเรียนรู้ได้บ้าง

พระดำรัสที่พระองค์ได้ตรัสกับพระอานนท์ อันปรากฏใน “มหาปรินิพพานสูตร” ถึงความเป็นไปของภิกษุในอนาคตกว่า “อานนท์ บางทีพวกเธออาจจะคิดว่า “ปาพจน์ มีศาสดาล่วงลับไปแล้ว พวกเราไม่มีศาสดาแล้ว” ข้อนี้พวกเธอไม่ควรคิดอย่างนั้น ธรรมและวินัยที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากเราล่วงลับไป ก็จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย”

2. ความเชื่อเรื่องการบวชในสังคมไทย

ชาวไทยกับความเชื่อเรื่องการบวชอยู่คู่กันมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน กล่าวคือเมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์เป็นอายุที่ครบบวช การบวชเป็นแค่ขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแค่นั้นหรือ เชื่อไหมว่าการบวชได้อะไรมากกว่าที่คุณคิด

สิ่งแรกคือ ได้กุศลแรง โดยเฉพาะชาวบ้านในชนบทศรัทธาการบวชเชื่อว่าควรจะต้องบวชเต็มพรรษา ได้บุญกุศลมากกว่า และส่วนใหญ่บุพการีจะกำหนดให้ลูกบวชระหว่างเข้าพรรษา จะได้เรียนพระธรรมวินัยบำเพ็ญภาวนา คนไทยมีความเชื่อที่ว่า บุตรชายบวชจะทำให้เวลาบุพการีเสียชีวิตจะได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์ และการบวชเป็นการทดแทนพระคุณบุพการีด้วย ผู้บวชและบุพการีจะได้บุญจากการบวชนี้

สิ่งที่สองการสะเดาะเคราะห์ คือความเชื่ออีกอย่างที่ไม่ได้ก็ตามชะตาชีวิตเกิดการสะดุด มีพระศุภกรเข้าพระเสาร์แทรก ชะตาขาด การบวชจะต่อชะตาชีวิตได้

สิ่งสุดท้ายคือค่านิยมตั้งแต่เดิม ว่าชายที่บวชเรียนแล้วจะมีระดับความเป็นมนุษย์สูงกว่าชายที่ยังไม่ได้บวชเรียน ดังนั้นหญิงใดจะแต่งงาน บิดา มารดาฝ่ายหญิงจะพิจารณาเลือกชายที่เคยบวชเรียนก่อนเพราะการบวชเรียนจะได้ศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนและแนวทางปฏิบัติตนของพระพุทธเจ้า ตรัสรู้และสอนให้คนเป็นคนดีชำระล้างกิเลสตัณหาทั้งปวง ปฏิบัติกิจวัตรสงฆ์จะส่งเสริมวินัย ตั้งแต่การตื่นเช้าออกบิณฑบาต ขจัดความขี้เกียจ บำเพ็ญศีล ส่งเสริมวินัยในตนเอง ครองไตรจีวร ส่งเสริมเรื่องการมีสติ เป็นต้น

การบวชผู้ชายควรศรัทธาชายใดที่ได้อุปสมบทและบรรพชาจนใช้เวลานี้ กำหนดจิตชำระใจให้สะอาดศึกษาพระธรรม ละเว้นชั่ว อย่างน้อยเป็นการทดแทนพระคุณ และการบวชจะทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ เรียกว่าเอาสันดานดิบออก ทำให้เป็นคนสุกออกไปสู่สังคม

3. ความเชื่อเรื่องการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาทของชาวจังหวัดพัทลุง

คำว่า “ตะลุง” แปลว่า เสาลุ่มข้างหรือหลักผูกข้างหรือเมืองที่เกี่ยวข้องด้วยข้าง เพราะในอดีตพัทลุงมีข้างป่าซุกซุม เมืองพัทลุงได้มีการโยกย้ายกันหลายครั้งเนื่องจากต้องประสบกับการโจมตีของโจรสลัดชาวมลายู เป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวพัทลุงเป็นนักต่อสู้ที่เข้มแข็ง เช่น เมื่อสงครามเก้าทัพ (พ.ศ. 2328-2439) พระมหาช่วยแห่งวัดป่าลิไลย์ได้นำชาวพัทลุงต่อสู้ป้องกันการรุกรานของพม่า จนได้รับความดีความชอบโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระยาทุกขราษฎร์ (ช่วย) ช่วยราชการเมืองพัทลุงชาวพัทลุงมีความเชื่อว่าการบวชของกุลบุตรเป็นภารกิจที่สำคัญของการบวชเป็นการทำให้ชีวิตมีเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นการฝึกฝน ฝึกหัด อบรม บ่มเพาะ คุณลักษณะที่สำคัญให้เกิดขึ้นในสันดานของกุลบุตร อันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคม

ประมาณรัชกาลที่ 8 ที่หมู่บ้านควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง กลางดึกของคืนหนึ่งมีเสียงเกราะ (เครื่องส่งสัญญาณเสียงเพื่อเตือนคนในหมู่บ้านให้รู้ตัวเมื่อเกิดเหตุร้าย-ทำด้วยไม้) ดังขึ้น นายหรอด เพ็งแก้ว ชาวนาในหมู่บ้านนั้น ได้ลุกขึ้นมายืนที่นอกชาน แหนมองท้องฟ้าแล้วบอกกับลูกๆ ว่า “เห็นกาเกาะปากโลง เดี่ยวจะจับคนลักควายได้แต่ต้องมีคนตายด้วย” ต่อจากนั้นคนหนุ่มๆ พวกกันไปตามควาย จนใกล้เช้าถึงได้จูงควายกลับมาที่บ้าน เมื่อกลับไปดูในที่เกิดเหตุ พบศพหนึ่งศพ เหตุว่าก่อนที่จะได้ควายกลับมานั้นได้มีการยิงต่อสู้กัน โจรรับหนีไม่ทันได้เก็บศพเพื่อนกลับไปด้วย “กาเกาะปากโลงที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น หมายถึง ดาวกาที่อยู่กลางดาวโลง ในกลุ่มดาวราศีเมถุน (Gemini) ปกติดาวกาจะหม่นมัวมองเห็นไม่ชัด ถ้าวันใดมีอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ร้ายแรง หากมองท้องฟ้าแล้วเห็นดาวกาอย่างชัดเจน คติที่ชาวบ้านรู้จักใช้ดวงดาวทำนายเหตุการณ์ร้ายเช่นนี้ นอกจากจะมีปรากฏอยู่ในกลุ่มคนไทยภาคใต้แล้วยังพบอยู่ในวรรณคดีภาคกลางอีกด้วย ดังเช่นในวรรณคดี เรื่อง พระอภัยมณี ที่กล่าวว่า แม้นดาวกามาใกล้ในมนุษย์ จะม้วยมฤตมรณาท่าโหง (พระมหาประคักดี อคฺคปฺปญฺโญ (ซังแสง), 2541)

4. การบวชกุลบุตรและการเกิดขึ้นของกติกาสงฆ์ในจังหวัดพัทลุง

สมัยรัชการที่ 4 ได้มีงานเฉลิมพระชนมพรรษา พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งให้สืบหา “พระอุดมปิฎก” พระภิกษุชาวพัทลุง ผู้ซึ่งสอบได้เปรียญเก้าประโยคต่อหน้าพระพักตร์พระเจ้าแผ่นดินโดยวิธีการสอบปากเปล่าสำเร็จภายในวันเดียว ครั้นทรงทราบของท่านเจ้าพระยาอยู่ ณ วัดสุนทรวาส จังหวัดพัทลุง จึงรับสั่งให้อาราธนามาในงานพระราชพิธีดังกล่าว โดยให้เป็นภาระหน้าที่ของคณะข้าราชการ กรมการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเดินทาง (ทางเรือ) ทุกประการ ครั้นถึงวันพระราชพิธี พระอุดมปิฎกเข้านั่งประจำที่เป็นองค์สุดท้ายปลายแถว ถึงเวลาพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนจุฬามณีไทยธรรมโดยลำดับ นับตั้งแต่สมเด็จพระสังฆราชลงมา จนถึงพระอุดมปิฎก ทรงโสมนัสยิ่งนัก ทรงทักทายด้วยความคุ้นเคย ตอนท้ายทรงรับสั่งว่า “ท่านเดินทางมาไกล นานปีจึงจะได้พบกัน ขอจงให้พรโยมให้ชื่นใจเถิด” เมื่อได้รับอนุญาตจากสมเด็จพระสังฆราชแล้ว ท่านเจ้าคุณก็ตั้งพัดยศ กล่าวถวายพระพรเป็นกลอนสดภาษาบาลี ด้วยปฏิภาณโวหาร ว่า

อติเรกาสสสฺสํ ชิว

อติเรกาสสสฺสํ ชิว

อติเรกาสสสดี ชีว

ทิมายโก โหตุ อโรโค โหตุ

ทิมายโก โหตุ อโรโค โหตุ

สุขิต โหตุ ปรมินทมหาราช

สิทธิกิจจ สิทกมม สิทลาโก ชโย นิจจ

ปรมินทมหาราชวรสุส ภาตุ สพพทา ขอถวายพระพรฯ (พระพรหมคุณา

ภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) , 2554)

พ.ศ. 2498 ได้เกิดระเบียบคณะสงฆ์ขึ้น ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือห้ามมิให้เลี้ยงสุราเมรัย สิ่งมีเมา และการฆ่าโคกระบือในงานบวชในเขตจังหวัดพัทลุง เจ้าภาพผู้ใดฝ่าฝืนไม่เชื่อฟัง แม้นาคโณทวทรเครื่องนาคโดยสมบูรณ์แล้ว พระอุปัชฌาย์ก็ไม่บวชให้โดยเด็ดขาด และห้ามฆ่าสัตว์ที่มีคุณ (ใช้แรงงานลากไถ-บรรทุกสิ่งของวัสดุ) ได้แก่ วัว ควาย เพื่อเลี้ยงแขก หากพระอุปัชฌาย์รูปใดฝ่าฝืน ล่วงละเมิดกติกาสังฆฉบับนี้ เจ้าคณะจังหวัดมีสิทธิสั่งพักการปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์เป็นเวลา 1 ปี ระเบียบกติกาสังฆดังกล่าว มีเพียงฉบับเดียวและใช้บังคับเพียงแห่งเดียว คือ จังหวัดพัทลุง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ความหมายของการบวช

คำว่า “บวช” มาจาก ป+วช แปลว่า การเว้นทั่ว, เว้นความชั่วทุกอย่าง หมายถึงการบวชทั่วไป เป็นบุรพประโยคแห่งอุปสมบท เดิมคำว่าบรรพชา หมายความว่าบวช เป็นภิกษุ เช่น เสด็จออกบรรพชา อัครสาวกบรรพชา เป็นต้น ในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ คำว่า “บรรพชา” หมายถึงการบวชเป็นสามเณร ถ้าบวชเป็นภิกษุใช้คำว่า “อุปสมบท” แต่บางครั้งก็ใช้ควบคู่กันไปว่า บรรพชาอุปสมบท (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) , 2554)

การบวช ใช้กับคนที่ปลื้มตัวออกจากเรือน คือ สละชีวิตแบบชาวบ้านไปสู่วิถีแห่งบรรพชิต โดยมีความมุ่งหมายเพื่อทำให้แจ้งซึ่งประโยชน์อันยอดเยี่ยม อันเป็นที่สุดแห่งการประพาสพรหมจรรย์ ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่ปัญจวัคคีย์ในตอนหนึ่ง ว่า “เหล่ากุลบุตรผู้ออก

จากเรือนเป็นบรรพชิตโดยชอบต้องการด้วยปัญญาอันยิ่งเอง เข้าถึงอยู่ในปัจจุบันนี้ แน่แท้” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ดังนั้น การบวช จึงหมายถึงการนำพาตนให้พ้นไปจากภาวะของความเป็นฆราวาส ซึ่งหมายถึงการถือเพศเป็นภิกษุสามเณร ด้วยการดำเนินชีวิตที่ทวนกระแสกิเลส พร้อมกันนั้นก็มีการฝึกฝนอบรมตนเองทางกาย วาจาและใจให้สูงยิ่งขึ้นไป จวบถึงภาวะของความพ้นทุกข์ การบวช ตามความหมายในปัจจุบัน มีนัยเป็น 2 คือ

1. บรรพชา หรือ บวช หมายถึงการเว้นชั่ว เว้นชั่วหน้า หมายถึงการเว้นจากกามหรือเว้นจากภักขกายหน้า ซึ่งคำนี้กินความถึงการบวชเป็นสามเณรและการบวชเป็นพระภิกษุ แต่คำว่า “บรรพชา” ในปัจจุบันหมายถึงการบวชเป็นสามเณร

2. อุปสมบท หมายถึง การทำให้คุณวิเศษหรือเข้าใกล้การบรรลุธรรม ได้แก่ การบวชของภิกษุและภิกษุณี

การบวชก่อนสมัยพุทธกาล

ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะได้เกิดขึ้นในโลก ก่อนจะมีการตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ได้มีบุคคลพิจารณาใคร่ครวญจนมองเห็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องอยู่กับชีวิต เป็นไปตามสภาพแวดล้อม ตามเหตุปัจจัย ต้องขอยกเหตุการณ์ในชมพูทวีปเมื่อครั้งนั้น ตามที่ปรากฏพอเป็นหลักฐาน ได้ว่า

ยุคนั้น คนพวกหนึ่งกำลังรุ่งเรืองด้วยอำนาจวาสนาและกำลังพลิตเพลินมัวเมาแสวงหาทรัพย์สมบัติและความสุขทางวัตถุ พร้อมกับคนหลายพวกกำลังมีฐานะและความเป็นอยู่ด้อยลงๆ ลงทุกที ไม่ค่อยได้รับการเหลียวแล ส่วนคนอีกพวกหนึ่งก็ปลื้มตัวออกไปจากสังคมทีเดียว ไปมุ่งค้นหาความจริงทางปรัชญา โดยมีได้ใส่ใจสภาพสังคมเช่นเดียวกัน

การบวชของเจ้าชายสิทธัตถะ

เจ้าชายสิทธัตถะ ได้รับการปรนปรีด้วยโลกียสุขอยู่เป็นเวลานานถึง 29 ปี ได้ถูกปิดกั้นไม่ให้พบเห็นความเป็นอยู่ที่ระคนด้วยทุกข์ของสามัญชน แต่สภาพเช่นนี้ไม่สามารถถูกปิดบังต่อพระองค์ได้เรื่อยไป ปัญหาความทุกข์ความเดือดร้อนต่างๆ ของมนุษย์อันรวมเด่นอยู่ในความแก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งที่ทำให้พระองค์ต้องครุ่นคิดแก้ไข คิดสะท้อนออกไปในวงกว้างให้เห็นสภาพสังคมที่คนพวกหนึ่งได้เปรียบกว่าก็แสวงหาแต่โอกาสที่จะหาความสมบูรณ์พูนสุขใส่ตน

แข่งขันแย่งชิงเบียดเบียนกัน หมกมุ่นมัวเมาอยู่ในความสุขเหล่านั้น โดยไม่ต้องคิดถึงทุกข์ยากหรือความเดือดร้อนของใครๆ ดำรงชีวิตอยู่อย่างทาสของวัตถุ ยามสุขก็ละเมอมัวเมาอยู่ในความคับแค้นของจิตใจ ถึงคราวถูกความทุกข์เข้าครอบงำ ก็ลุ่มหลงไร้สติ แห่งเหี้ยวคับแค้นเกินสมควร แล้วก็แก่ เจ็บ ตายไปอย่างไร้สาระ ฝ่ายคนที่เสียเปรียบ ไม่มีโอกาส ได้ถูกบีบคั้นกดขี่อยู่อย่างคับแค้นแล้วก็แก่ เจ็บ ตายไปอย่างไร้ความหมาย เช่นกัน พระสิทธัตถะมองเห็นสภาพเช่นนี้แล้ว ทรงเบื่อหน่ายในสภาพความเป็นอยู่ของพระองค์ มองเห็นความสุข ความปรนเปรอเหล่านั้นเป็นสิ่งไร้สาระ ทรงคิดหาทางแก้ไขจะทำให้มีความสุขที่มั่นคง เป็นแก่นสาร ทรงคิดแก้ปัญหาที่ไม่ตก ท่ามกลางความเฝ้าวนสับสนเช่นนั้น ไม่อำนวยการใช้ความคิดที่ได้ผล ในที่สุดทรงมองเห็นภาพสมณะ ซึ่งเป็นผู้ได้ปลื้มตัวออกจากสังคม ไปค้นหาความจริงต่างๆ โดยมีความเป็นอยู่ง่ายๆ ปราศจากกังวล สะดวกในการแสวงหาความรู้และคิดหาเหตุผล สภาพความเป็นอยู่แบบนี้จะช่วยพระองค์ให้แก้ปัญหานี้ได้และบางทีสมณะพวกนั้นอาจจะมီးะไรบางอย่างที่พระองค์จะเรียนรู้ได้บ้าง

พระดำรัสที่พระองค์ได้ตรัสกับพระอานนท์ อันปรากฏใน “มหาปริณิพพานสูตร” ถึงความเป็นไปของภิกษุในอนาคตว่า “อานนท์ บางทีพวกเธออาจจะคิดว่า “ปาพจน์ มีศาสดาล่วงลับไปแล้ว พวกเราไม่มีศาสดาแล้ว” ข้อนี้พวกเธอไม่ควรคิดอย่างนั้น ธรรมและวินัยที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากเราล่วงลับไป ก็จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย”

2. ความเชื่อเรื่องการบวชในสังคมไทย

ชาวไทยกับความเชื่อเรื่องการบวชอยู่คู่กันมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน กล่าวคือเมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์เป็นอายุที่ครบบวช การบวชเป็นแค่ขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแค่นั้นหรือ เชื่อไหมว่าการบวชได้อะไรมากกว่าที่คุณคิด

สิ่งแรกคือ ได้กุศลแรง โดยเฉพาะชาวบ้านในชนบทศรัทธาการบวชเชื่อว่าควรจะต้องบวชเต็มพรรษา ได้บุญกุศลมากกว่า และส่วนใหญ่บุพการีจะกำหนดให้ลูกบวชระหว่างเข้าพรรษา จะได้เรียนพระธรรมวินัยบำเพ็ญภาวนา คนไทยมีความเชื่อที่ว่า บุตรชายบวชจะทำให้เวลาบุพการีเสียชีวิตจะได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์ และการบวชเป็นการทดแทนพระคุณบุพการีด้วย ผู้บวชและบุพการีจะได้บุญจากการบวชนี้

สิ่งที่สองการสะเดาะเคราะห์ คือความเชื่ออีกอย่าง queเมื่อใดก็ตามชะตาชีวิตเกิดการสะดุด มีพระศุภรเข้าพระเสาร์แทรก ชะตาขาด การบวชจะต่อชะตาชีวิตได้

สิ่งสุดท้ายคือค่านิยมตั้งแต่เดิม ว่าชายที่บวชเรียนแล้วจะมีระดับความเป็นมนุษย์สูงกว่าชายที่ยังไม่ได้บวชเรียน ดังนั้นหญิงใดจะแต่งงาน บิดา มารดาฝ่ายหญิงจะพิจารณาเลือกชายที่เคยบวชเรียนก่อนเพราะการบวชเรียนจะได้ศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนและแนวทางปฏิบัติตนของพระพุทธเจ้า ตรัสรู้และสอนให้คนเป็นคนดีชำระล้างกิเลสต้นเหตุทั้งปวง ปฏิบัติกิจวัตรสงฆ์จะส่งเสริมวินัย ตั้งแต่การตื่นเช้าออกบิณฑบาต ขจัดความขี้เกียจ บำเพ็ญศีล ส่งเสริมวินัยในตนเอง ครองไตรจีวร ส่งเสริมเรื่องการมีสติ เป็นต้น

การบวชผู้ชายควรศรัทธาชายใดที่ได้อุปสมบทและบรรพชาจนใช้เวลานี้ กำหนดจิตชำระใจให้สะอาดศึกษาพระธรรม ละเว้นชั่ว อย่างน้อยเป็นการทดแทนพระคุณ และการบวชจะทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ เรียกว่าเอาสันดานดิบออก ทำให้เป็นคนสุกออกไปสู่สังคม

3. ความเชื่อเรื่องการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาทของชาวจังหวัดพัทลุง

คำว่า “ตะลุง” แปลว่า เสาล่มาข้างหรือหลักผูกข้างหรือเมืองที่เกี่ยวข้องด้วยข้าง เพราะในอดีตพัทลุงมีข้างป่าชุกชุม เมืองพัทลุงได้มีการโยกย้ายกันหลายครั้งเนื่องจากต้องประสบกับการโจมตีของโจรสลัดชาวมาเลย์ เป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวพัทลุงเป็นนักต่อสู้ที่เข้มแข็ง เช่น เมื่อสงครามเก้าทัพ (พ.ศ. 2328-3439) พระมหาช่วยแห่งวัดป่าลิไลย์ได้นำชาวพัทลุงต่อสู้ป้องกันการรุกรานของพม่า จนได้รับความดีความชอบโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระยาทุกขราษฎร์ (ช่วย) ช่วยราชการเมืองพัทลุง

ชาวพัทลุงมีความเชื่อว่าการบวชของกุลบุตรเป็นภารกิจที่สำคัญของการบวชเป็นการทำให้ชีวิตมีเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นการฝึกฝน ฝึกหัด อบรม บ่มเพาะ คุณลักษณะที่สำคัญให้เกิดขึ้นในสันดานของกุลบุตร อันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคม

ประมาณรัชกาลที่ 8 ที่หมู่บ้านควนขนุน อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง กลางดึกของคืนหนึ่งมีเสียงเกราะ (เครื่องส่งสัญญาณเสียงเพื่อเตือนคนในหมู่บ้านให้รู้ตัวเมื่อเกิดเหตุร้าย-ทำด้วยไม้) ดังขึ้น นายหรอด เพ็งแก้ว ชาวนาในหมู่บ้านนั้น ได้ลุกขึ้นมายืนที่นอกชาน แหนมองท้องฟ้าแล้วบอกกับลูกๆ ว่า “เห็นกาเกาะปากโลง เดี่ยวจะจับคนลักควายได้แต่ต้องมีคนตายด้วย” ต่อจากนั้นคนหนุ่มๆ พากันไปตามควาย จนใกล้เช้าถึงได้จับควายกลับมาที่หมู่บ้าน เมื่อกลับไปดูในที่เกิดเหตุ พบศพหนึ่งศพ เหตุว่าก่อนที่จะได้ควายกลับมานั้นได้มีการยิงต่อสู้กัน โจร

รับหนีไม่พ้นได้เก็บศพเพื่อนกลับไปด้วย “กาเกาะปากโลงที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น หมายถึง ดาวกาที่อยู่กลางดาวโลง ในกลุ่มดาวราศีเมถุน (Gemini) ปกติดาวกาจะหม่นมัวมองเห็นไม่ชัด ถ้าวันใดมีอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ร้ายแรง หากมองท้องฟ้าแล้วเห็นดาวกาอย่างชัดเจน คติที่ชาวบ้านรู้จักใช้ดวงดาวทำนายเหตุการณ์ร้ายเช่นนี้ นอกจากจะมีปรากฏอยู่ในกลุ่มคนไทยภาคใต้แล้วยังพบอยู่ในวรรณคดีภาคกลางอีกด้วย ดังเช่นในวรรณคดี เรื่อง พระอภัยมณี ที่กล่าวว่า แม้นดาวกามาใกล้ในมนุษย์ จะม้วยมตมรณาท่าโหง (พระมหาประคักดี อคคปบุญโญ (ซึ่งแสง), 2541)

4. การบวชกุลบุตรและการเกิดขึ้นของกติกาสงฆ์ในจังหวัดพัทลุง

สมัยรัชการที่ 4 ได้มีงานเฉลิมพระชนมพรรษา พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งให้สืบหา “พระอุดมปิฎก” พระภิกษุชาวพัทลุง ผู้ซึ่งสอบได้เปรียญเก้าประโยคต่อหน้าพระพักตร์พระเจ้าแผ่นดินโดยวิธีการสอบปากเปล่าสำเร็จภายในวันเดียว ครั้นทรงทราบว่าท่านจำพรรษาอยู่ ณ วัดสุนทราवास จังหวัดพัทลุง จึงรับสั่งให้อาราธนามาในงานพระราชพิธีดังกล่าว โดยให้เป็นภาระหน้าที่ของคณะข้าราชการ กรมการจังหวัด เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเดินทาง (ทางเรือ) ทุกประการ ครั้นถึงวันพระราชพิธี พระอุดมปิฎกเข้านั่งประจำที่เป็นองค์สุดท้ายปลายแถว ถึงเวลาพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมโดยลำดับ นับตั้งแต่สมเด็จพระสังฆราชลงมา จนถึงพระอุดมปิฎก ทรงโสมนัสยิ่งนัก ทรงทักทายด้วยความคุ้นเคย ตอนท้ายทรงรับสั่งว่า “ท่านเดินทางมาไกล นานปีจึงจะได้พบกัน ขอจงให้พรโยมให้ชื่นใจเถิด” เมื่อได้รับอนุญาตจากสมเด็จพระสังฆราชแล้ว ท่านเจ้าคุณก็ตั้งพัดยศ กล่าวถวายพระพรเป็นกลอนสดภาษาบาลี ด้วยปฏิภาณโวหาร ว่า

อติเรกาสสสตั ชิว

อติเรกาสสสตั ชิว

อติเรกาสสสตั ชิว

ที่ฆายโก โหตุ อโรโค โหตุ

ที่ฆายโก โหตุ อโรโค โหตุ

สุขิตโต โหตุ ปรมินทมหาราชา

สิทธิกิจจํ สิทุกมมํ สิทลาโก ชโย นิจจํ

ปรมินทมหาธาราชรสุส ภาตุ สพพทา ขอถวยพระพรฯ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) , 2554)

พ.ศ. 2498 ได้เกิดระเบียบคณะสงฆ์ขึ้น ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือห้ามมิให้เลี้ยงสุราเมรัย สิ่งมีนเมา และการฆ่าโคกระบือในงานบวชในเขตจังหวัดพัทลุง เจ้าภาพผู้ใดฝ่าฝืนไม่เชื่อฟัง แม้นาคโกณหัวทรงเครื่องนาคโดยสมบูรณ์แล้ว พระอุปฌาย์ก็ไม่บวชให้โดยเด็ดขาด และห้ามฆ่าสัตว์ที่มีคุณ (ใช้แรงงานลากไถ-บรรทุกสิ่งของวัสดุ) ได้แก่ วัว ควาย เพื่อเลี้ยงแขก หากพระอุปฌาย์รูปใดฝ่าฝืน ล่วงละเมิดกติกาสงฆ์ฉบับนี้ เจ้าคณะจังหวัดมีสิทธิสั่งพักการปฏิบัติหน้าที่พระอุปฌาย์เป็นเวลา 1 ปี ระเบียบกติกาสงฆ์ดังกล่าว มีเพียงฉบับเดียวและใช้บังคับเพียงแห่งเดียว คือ จังหวัดพัทลุง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรที่ปกครองดูแลพระภิกษุทั่วประเทศ ควรประกาศเป้าหมายของการบวชกุลบุตรชาวพุทธว่า เพื่ออะไร? ต้องเตรียมตัวอย่างไร? แล้วจะได้อะไรจากการบวช? เพื่อเป็นย้ำเตือนให้ชาวพุทธได้ตระหนักถึงคุณค่าของพระพุทธศาสนา จะได้ไม่ไขว่เขวออกนอกทาง จนเกิดความผิดพลาดเสียหายทั้งแก่กุลบุตรและสังคม
2. ในส่วนภาครัฐ ควรที่จะได้ส่งเสริมให้มีการบวชกันให้มากขึ้น ปรากฏว่าในปัจจุบันผู้ที่มีจิตใคร่ต่อการบวชมีน้อยลง มีวัดร้างเพิ่มขึ้น ศีลธรรมของผู้คนเสื่อมทรามลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรให้มีการศึกษาวิจัย “เป้าหมาย” ของการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท อันเกี่ยวโยงอยู่กับองค์การบริหารคณะสงฆ์ไทย เพื่อจะได้รับทราบความแตกต่าง ระหว่างความคลาดเคลื่อนจากเจตนาลึกในอดีตและเป็นไปในปัจจุบัน
2. ควรให้มีการศึกษาวิจัยความศรัทธาในการบวชของกุลบุตรในปัจจุบันให้มากขึ้น เพื่อได้ทราบความประสงค์ของการบวชให้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- แก้ว ชิตตะขบ. (2555). *ประวัติความสำคัญของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) . (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* พิมพ์ครั้งที่ 35. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระมหาประคัลดิ์ อคฺคปฺปญฺโญ (ซ่งแสง). (2541). *ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสถียร พันธรังสี. (2534). *ศาสนาเปรียบเทียบ พิมพ์ครั้งที่ 7*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสถียร โพธิ์นันทะ. (ม.ป.ป.). *ประวัติพระพุทธศาสนา พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร.

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะ
กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
นครศรีธรรมราช

Study relation between a performance according to Bhusacca
principle and achievement of student in Suankularb Wittayalai
School Nakhon Si Thammarat

พระครูภาวนากิจสุนทร

มจร.วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระไพศาล จิระมโม (รักจีน)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียน สวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช และ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 1,177 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีใช้ตารางสำเร็จรูปของเคร็ชชี และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง 291 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่น .950 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่า Pearson Correlation

ผลการวิจัยพบว่า

1) การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านมนสานุเปกขิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$

= 3.73) รองลงมา คือ ด้านพหุสสุตา ($\bar{X} = 3.69$) ด้านทฤษฎีฯ สุปฏิวิธา ($\bar{X} = 3.64$) ด้านวจสา ปริจิตา ($\bar{X} = 3.61$) และด้านธตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.54$) และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ของผู้ปกครอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช พบว่า การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($r = .158$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพหุสสุตา ด้านธตา และด้านทฤษฎีฯ สุปฏิวิธา มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์, การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows 1 . To study the performance according to Bahu Succa of students in Suankularb Wittayalai School Nakhon Si Thammarat. 2. To study the relation between performance according to Buhusacca and achievement of students in Suankularb Wittayalai School Nakhon Si Thammarat. The populations were composed of students there are about 1,177 persons sample size by Krejcie and Morgan's table measurement, the samples were about 291 persons, sampling by cluster random sampling. The instrument for data collection was questionnaire at the reliability at .950, the statistics were applied as follows; frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and to test the relation with Pearson Correlation.

The findings were as follows.

1. The performance according to Buhusacca of student in Suankularb Wittayalai School Nakhon Si Thammarat by overview was at more level all five aspects ($\bar{X} = 3.64$) when considered in each aspect from more to less found that

the aspect of Manasānupekkhita was the highest mean ($\bar{X} = 3.73$) and followed up the aspect of Bahussutā ($\bar{X} = 3.69$), the aspect of Ditthiyā Suatividdhā ($\bar{X} = 3.64$), the aspect of Vajasā Parijitā ($\bar{X} = 3.61$) and the aspect of dhatā was the lowest mean ($\bar{X} = 3.54$) and when considered in terms of sexes, ages, parents occupations and parents incomes found that by overview was at more level.

2. The results of relation between performance according to Bahu succa and achievement of students in Suankularb Wittayalai School Nakhon Si Thammarat found that the performance according to Bahusucca had related with achievement ($R = .158$) and when considered in each aspect found that the aspect of Bahussutā, the aspect of Dhatā and the aspect of Ditthiyā Supatividdhā had related with Learning achievement as statistically significance at .05.

Keywords: relationship, performance according to Buhusacca principle, Achievement

บทนำ

สังคมปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเป็นสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน โดยมี บทบาทและหน้าที่เป็นตัวกำหนดถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล จากเดิมเราเป็น สังคมเกษตรกรรม มีการพัฒนาตามยุคตามสมัยสู่สังคมอุตสาหกรรม และปัจจุบันก็พัฒนาสู่ยุคแห่งการติดต่อสื่อสารไร้พรมแดน ที่มีความสะดวกรวดเร็ว การที่โลกไร้พรมแดนนอกจากความเจริญในทุกๆ ปัญหาการเรียนการสอนเป็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับสิ่งที่ครุ คาดหวัง ซึ่งอาจมีลักษณะปัญหาเชิงขัดข้อง คือ ในปัจจุบันสิ่งที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่าสิ่งที่คาดหวัง หรือมีลักษณะปัญหาเชิงป้องกัน คือ มีแนวโน้มที่ชี้ให้เห็นว่าในอนาคตสิ่งที่เกิดขึ้นจริงจะต่ำกว่าสิ่งที่คาดหวัง และมีลักษณะประเภทเชิงพัฒนา คือ ในอนาคตจะมีการยกระดับสิ่งที่คาดหวังให้สูงขึ้น ดังนั้นจึงต้องดำเนินการให้สิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงยกระดับสูงตามขึ้นไปด้วย

การแก้ปัญหาการเรียนการสอนมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ให้ชัดเจนก่อนว่าสิ่งใดคือปัญหา และสิ่งใดคือสาเหตุของปัญหา ซึ่งหากวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงระบบแล้ว ปัจจัยและกระบวนการจัดเป็นสาเหตุ ส่วนผลผลิตและผลกระทบจัดเป็นปัญหา หากครูยังไม่เห็นเป็นปัญหาหรือไม่แน่ใจ อาจใช้วิธีการเหล่านี้เพื่อชี้บ่งให้เห็นถึงปัญหาการเรียนการสอนที่ควรต้องทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ การใช้ข้อมูลชุดแจ้งจากผลการเรียน การใช้ข้อมูลชุดแจ้งจากภาวะทางสังคม การประเมินความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้อง การระดมสมองโดยกระบวนการกลุ่ม และการใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างมีระบบ และหากพบปัญหาการเรียนการสอนหลายปัญหาร่วมกันก็จำเป็นต้องแก้ไขทุกปัญหาที่อยู่ในวิสัยที่ครูจะดำเนินการได้ แต่อาจจัดลำดับความสำคัญว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไขก่อน หลัง โดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาเป็นเกณฑ์ในการจัดลำดับ

พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนในการดำเนินชีวิตที่จะนำพาให้มนุษย์ชาติพบทางออกจากวิกฤตปัญหาในปัจจุบัน ที่มี ความรุนแรงมากขึ้นและหาทางออกได้ยากยิ่ง การเรียนหรือการศึกษา หรือการเรียนมาก รู้มากตามหลักพุทธศาสนา สอนให้คนรู้จักควบคุมชีวิตให้ประพฤติ ในสิ่งที่ควรประพฤติ ละเว้นในสิ่งที่ควรเว้น และไม่ให้มุ่งหมายอยู่แต่ความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ให้มุ่งมั่นสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ชีวิต และพัฒนาจิตใจไปพร้อมกัน เพราะจิตใจมีความสำคัญ ไม่ต่างกับร่างกาย กล่าวคือ เมื่อมีร่างกายแข็งแรง สมองปลอดโปร่งจิตใจเข้มแข็ง ย่อมจะสามารถประกอบกิจการใดสำเร็จได้ด้วยดี พระสิริมงคลจารย์กล่าวว่า ความเป็นผู้มีสุตะมาก ชื่อว่าพาหุสัจจะ ความเป็นผู้ฉลาดในหัตถกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง ชื่อว่าศิลปะความ เป็นผู้มีสุตะมาก ชื่อว่าพาหุสัจจะ โดยอรรถ พาหุสัจจะ ได้แก่ ความเป็นผู้ฉลาดในกิจการนั้นๆ อันเกิดขึ้นเพราะเรียนบ้าง เพราะฟังบ้าง ซึ่งพระพุทธวิจนะหรือศิลปะภายนอก

พระพุทธศาสนายกความฉลาดในหัตถกรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงถือเอาด้วย สิบแปด ศัพท์ความสำคัญในการศึกษาโบราณจารย์ท่านกล่าวไว้ว่า “มีปัญญาเหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน” (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532) เพราะปัญญาเป็นรัตนของนรชนทั้งหลาย จึงจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ใส่ตัวให้ได้มากในคัมภีร์พระพุทธศาสนาแล้ว ถึง พาหุสัจจะ ว่าเป็นองค์ธรรมที่เป็นการพัฒนาชีวิตเพื่อให้เป็นสังคมมีในหลักธรรม เช่น เวสัชชกรณธรรม

คุณธรรมทำให้เกิดความกลัวกลัว 5 อย่าง คือ ศรัทธา ศีล พาหุสัจจะ วิริยารัมภะ และปัญญา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) หนึ่งในธรรม 5 ประการ ที่ทำให้เกิดความกลัว หาย ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่เหล่าภิกษุว่าธรรม 5 ประการนี้ทำให้ภิกษุที่ยังต้องศึกษา (เสขบุคคล) เป็นผู้กลัวกลัวความครั่นคร้ามย่อมมี แก่ผู้ที่ไม่ศรัทธาแต่ไม่มีแก่ผู้มีศรัทธาความครั่นคร้ามย่อมมีแก่ผู้ทุศีล แต่ไม่มี แก่ผู้ทรงศีล ความครั่นคร้ามย่อมมีแก่ผู้ที่เกียจคร้าน แต่ไม่มีแก่ผู้มีความเพียร ความครั่นคร้ามย่อมมี แก่ผู้ทรมานปัญญา แต่ไม่มีแก่ผู้มีปัญญา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) กล่าวคือ ผู้ที่ไม่มีศรัทธาเมื่อเข้าไปอยู่ในหมู่ผู้มี ศรัทธาย่อมเกิดความไม่มั่นใจ ย่อมหวั่นไหว เช่นเดียวกับ ผู้ที่ไม่มี ความเมื่อ

เข้าไปอยู่ในหมู่บัณฑิตผู้รอบรู้ย่อมเกิดความไม่มั่นใจ ย่อมหวั่นไหว เป็นต้น พาหุสัจจะยังเป็นหนึ่งในสัทธรรม 7 ประการ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ที่ประกอบเป็นสัปปุริสธรรม 8 (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543) ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ เป็นคุณสมบัติของคนดี นอกจากนี้ พาหุสัจจะ ยังเป็นหนึ่งในอริยทรัพย์ (ทรัพย์อันประเสริฐ) เป็นของติดตัวที่อยู่ภายในจิตใจดีกว่าทรัพย์ภายนอก อาทิ เงินทอง เป็นต้น เพราะเป็นสิ่งที่ไม่มีใครสามารถแย่งชิงไปได้ และยังทำให้เป็นผู้ประเสริฐอย่างแท้จริง ในสังคมไทยที่ต้องแข่งขันกันในทุกด้านรวมถึงการใช้ปัญญาในการเอาตัวให้รอดพ้นจากอบาย (ความเสื่อมสูญ ความหายนะ) ต่างๆ ในรูปอวิชชาซึ่งห่อหุ้มความจริงเอาไว้ อย่างในยุคเทคโนโลยีแหล่งข้อมูลข่าวสารมีการสื่อสารผ่านสื่อในหลากหลายรูปแบบ ทำให้หลายคนเกิดความสับสน เกิดเป็นความขัดแย้งด้านความคิดในสังคมทำให้บุคคลบางกลุ่มไม่สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงได้จนกลายเป็นวิกฤตปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยปัจจุบัน

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เดิมชื่อ โรงเรียนลานสกาประชาสรรค์ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ประเภทสหศึกษา ในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัย ลำดับที่สิบเอ็ด ปัจจุบันมีอายุ 6 ปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 12 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ มีเนื้อที่ 42 ไร่ 3 งาน 69 ตารางวา ประกอบด้วยอาคารเรียน 4 หลัง ห้องปฏิบัติการ 30 ห้อง ห้องประชุม 5 ห้อง ตั้งอยู่ที่ เลขที่

109 หมู่ที่ 11 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เปิดการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 927 คน

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นสมควรที่จะศึกษาการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช อันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียน สวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช จำนวน 1,177 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช จำนวน 291 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำองค์ความรู้มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่า Pearson Correlation

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

1) เพศกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.98 และ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 34.02 ตามลำดับ

2) ระดับชั้นที่ศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 65.64 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 34.36

3) เกรดเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ย 1.76 – 2.50 มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.08 รองลงมา คือ เกรดเฉลี่ย 2.51 – 3.25 คิดเป็นร้อยละ 31.27 เกรดเฉลี่ย 3.26 – 4.00 คิดเป็นร้อยละ 23.37 และ เกรดเฉลี่ย 1.00 – 1.75 คิดเป็นร้อยละ 9.28 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายละเอียดก่อนจัดกลุ่มข้อมูล พบว่า ค่าเกรดเฉลี่ยต่ำสุด 1.03 ค่าเกรดเฉลี่ยสูงสุด 4.00 เกรดเฉลี่ยรวม 2.64 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.72

4) อาชีพของผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีอาชีพเกษตรกร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.96 รองลงมา คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 27.83 รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 23.37 และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 5.84 ตามลำดับ

5) รายได้ของผู้ปกครองต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.01 รองลงมา คือ รายได้ 5000 บาท หรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 26.46 และ 10,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 17.53 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ดังนี้

การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ของนักเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านนมนานาเพกขิตา เจนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมา คือ ด้านพหุสสุตา ได้ยินได้ฟังมามาก ($\bar{X} = 3.69$) ด้านทัญญิยา สุปฏิวิฑฐา ขบได้ด้วยทฤษฏี ($\bar{X} = 3.64$) ด้านวจสา ปริจิตา คล่องปาก ($\bar{X} = 3.61$) และด้านธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียด แต่ละด้าน พบว่า

1) ด้านพหุสสุตา ได้ยินได้ฟังมามาก การปฏิบัติตามหลักพหุสสุตาจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ด้านพหุสสุตา ได้ยินได้ฟังมามาก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าเป็นผู้ใส่ใจในการเรียน ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) รองลงมา คือ มีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ สนใจอ่าน ฟัง เขียน ($\bar{X} = 3.74$) และ เป็นผู้ที่รักการอ่าน กับสนใจหาความรู้เพิ่มเติมจากการเรียนในห้องเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ

2) ด้านธตา ทรงจำไว้ได้ การปฏิบัติตามหลักพหุสสุตาจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ด้านธตา ทรงจำไว้ได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มักจะทบทวนในหลักการสำคัญหลังจากการอ่านเพื่อช่วยในการจำ ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) รองลงมา คือ สามารถจับประเด็นจากการฟังได้ดี ($\bar{X} = 3.60$) และชอบจดบันทึกเพื่อช่วยในการจำเป็นนิจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ

3) ด้านวงสา ปริจิตา คล่องปาก การปฏิบัติตามหลักพหุสสุตาจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ด้านวงสา ปริจิตา คล่องปาก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อ่านในเรื่องที่ยากจะเข้าใจในหลายๆ ครั้ง เพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น กับเขียนในสิ่งที่จดจำได้ยากเพื่อให้จำได้แม่นยำขึ้น ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา คือ มีความมั่นใจในการให้เหตุผลตามหลักวิชา ($\bar{X} = 3.63$) และทบทวนในเรื่องที่ท่านได้เรียนผ่านไปแล้วยังสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) ตามลำดับ

4) ด้านมนसानุเปกขิตา เจนใจ การปฏิบัติตามหลักพหุสสุตาจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ด้านมนसानุเปกขิตา เจนใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า จะพิจารณาในสิ่งที่อ่านด้วยเหตุและผล ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมา คือ จำแนกแยกแยะในสิ่งที่อ่านเพื่อการวิเคราะห์ ($\bar{X} = 3.79$) และสรุปหลักการสำคัญของสิ่งที่ได้อ่าน ได้ฟังได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

5) ด้านทฤษฎีฯ สุปฏิวิธฯ ขบได้ด้วยทฤษฎี การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ด้านทฤษฎีฯ สุปฏิวิธฯ ขบได้ด้วยทฤษฎี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ใช้ข้อมูล เหตุผล ในการคิดวิเคราะห์ความรู้ที่ท่านได้เรียนรู้ ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) รองลงมา คือ ชอบประยุกต์สิ่งที่ได้เห็น ได้ฟังกับสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว ($\bar{X} = 3.67$) และพิจารณาในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังด้วยตรรกะ เหตุผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ย อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ของผู้ปกครองต่อเดือน ดังนี้

1) การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ โดยรวมทั้ง 5 ด้าน เพศชาย ($\bar{X} = 3.62$) และเพศหญิง ($\bar{X} = 3.65$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียน เพศชาย โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านมนฐานุเปกขิตา เจนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมา คือ ด้านวจสา ปริจิตา คล่องปาก ($\bar{X} = 3.65$) และด้านธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.52$) ตามลำดับการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนเพศหญิง โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช พบว่า ด้านมนฐานุเปกขิตา เจนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.74$) รองลงมา คือ ด้านพหุสสุตา ได้ยินได้ฟังมามาก ($\bar{X} = 3.73$) และด้านธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.54$) ตามลำดับ

2) การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับชั้น โดยรวมทั้ง 5 ด้าน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ($\bar{X} = 3.65$) และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ($\bar{X} = 3.62$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านมนฐานุเปกขิตา เจนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.75$) รองลงมา คือ ด้านพหุสสุตา ได้ยินได้ ฟังมามาก ($\bar{X} = 3.70$) และด้าน ธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.53$)

ตามลำดับ การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช พบว่า ด้านมนฐานเพกชิตา เจนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.70$) รองลงมาคือ ด้านพหุสัจจะ ได้นินได้ ฟังมามาก ($\bar{X} = 3.68$) และด้านธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.56$) ตามลำดับ

3) การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช จำแนกตามเกรดเฉลี่ย โดยรวมทั้ง 5 ด้าน นักเรียนที่ได้เกรดเฉลี่ย 1.00 – 1.75 ($\bar{X} = 3.30$) นักเรียนที่ได้เกรดเฉลี่ย 1.76 – 2.50 ($\bar{X} = 3.69$) นักเรียนที่ได้เกรดเฉลี่ย 2.51 – 3.25 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่า Pearson Correlation ($\bar{X} = 3.65$) และนักเรียนที่ได้เกรดเฉลี่ย 3.26 – 4.00 ($\bar{X} = 3.68$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนได้เกรดเฉลี่ย 1.00 – 1.75 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านมนฐานเพกชิตา เจนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.48$) รองลงมา คือ ด้านพหุสัจจะ ได้นินได้ฟังมามาก ($\bar{X} = 3.34$) และด้านธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.17$) ตามลำดับ การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนได้เกรดเฉลี่ย 1.76 – 2.50 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านวจสา ปริจิตา คล่องปาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.78$) รองลงมา คือ ด้านพหุสัจจะ ได้นินได้ฟังมามาก ($\bar{X} = 3.77$) และด้านทฤษฎีญา สุปฏิวิชา ขบได้ด้วยทฤษฎี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนได้เกรดเฉลี่ย 2.51 – 3.25 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านมนฐานเพกชิตา เจนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.78$) รองลงมา คือ ด้านทฤษฎีญา สุปฏิวิชา ขบได้ด้วยทฤษฎี ($\bar{X} = 3.70$) และด้านธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับ การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนได้เกรดเฉลี่ย 3.26 – 4.00 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านทฤษฎีญา สุปฏิวิชา ขบได้ด้วยทฤษฎี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.83$) รองลงมา คือ ด้านมนฐานเพกชิตา เจนใจ ($\bar{X} = 3.74$) และด้าน วจสา ปริจิตา คล่องปากมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.54$) ตามลำดับ

4) การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง โดยรวมทั้ง 5 ด้าน นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง ($\bar{X} = 3.49$) นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 3.58$) นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร ($\bar{X} = 3.66$) และนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 3.82$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านมนฐานุเปกขิตา เจนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.63$) รองลงมา คือ ด้านพหุสสุตา ไดยินได้ฟังมามาก ($\bar{X} = 3.60$) และด้านธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.34$) ตามลำดับ การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านมนฐานุเปกขิตา เจนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมา คือ ด้านพหุสสุตา ไดยินได้ฟังมามาก ($\bar{X} = 3.72$) และด้านธตา ทรงจำไว้ได้ ด้านวจสา ปริจิตา คล่องปาก และด้านทัญญูญา สุปัญญวิทธา ขบได้ด้วยทฤษฎี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.58$) ตามลำดับ การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านมนฐานุเปกขิตา เจนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.72$) รองลงมา คือ ด้านพหุสสุตา ไดยินได้ฟังมามาก ด้านทัญญูญา สุปัญญวิทธา ขบได้ด้วยทฤษฎี ($\bar{X} = 3.68$) และด้าน ธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.61$) ตามลำดับ การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านพหุสสุตา ไดยินได้ฟังมามาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมา คือ ด้านมนฐานุเปกขิตา เจนใจ ($\bar{X} = 3.93$) และด้านธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.60$) ตามลำดับ

5) การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครองต่อเดือน โดยรวมทั้ง 5 ด้าน นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 5,000 บาท หรือต่ำกว่า ($\bar{X} = 3.51$) นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท ($\bar{X} = 3.66$) และนักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 10,001 บาท ขึ้นไป ($\bar{X} = 3.78$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะ

ของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 5,000 บาท หรือต่ำกว่าโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านพหุสุตะ ได้ยินได้ฟังมามากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.62$) รองลงมา คือ ด้านมนฐานเปกขิตา เจนใจ ($\bar{X} = 3.60$) และด้านธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.41$) ตามลำดับ การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านมนฐานเปกขิตา เจนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.77$) รองลงมา คือ ด้านทัญญูญา สุปฏิวิทธา ขบได้ด้วยทฤษฎี ($\bar{X} = 3.70$) และด้านธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.56$) ตามลำดับ การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือน 10,001 บาทขึ้นไปโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านพหุสุตะ ได้ยินได้ฟังมามาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมา คือ ด้านมนฐานเปกขิตา เจนใจ ($\bar{X} = 3.81$) และด้านธตา ทรงจำไว้ได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.67$) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช โดยรวม มีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = 0.158$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะ ด้านพหุสุตะ ได้ยินได้ฟังมาก ($r = 0.141$) ด้านธตา ทรงจำไว้ได้ ($r = 0.157$) และด้านทัญญูญา สุปฏิวิทธา ขบได้ด้วยทฤษฎี ($r = 0.217$) มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนด้านวจสา ปริจิตา คล่องปาก และด้านมนฐานเปกขิตา เจนใจ ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ดังนี้

ด้านพหุสสุตา ได้ยินได้ฟังมาก มีแนวทางส่งเสริม ได้แก่ ตั้งใจเรียน มีความเพียรพยายาม ส่งเสริมกิจกรรมรักการอ่าน และจัดแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นอกเหนือจากห้องเรียน มีความถี่สูงสุดรวมทุกข้อ 77

รองลงมา คือ ด้านธตา ทรงจำไว้ได้ มีแนวทางส่งเสริม ได้แก่ ฝึกทักษะการจัดประเด็น การจดบันทึกช่วยจำ และท่องจำในหลักการสำคัญ มีความถี่รวมทุกข้อ 27

ด้านจสา ปริจิตา คล่องปาก มีแนวทางส่งเสริม ได้แก่ ฝึกทักษะการอ่านและการออกเสียง ให้คล่องปาก และทบทวนเรื่องที่เรียนผ่านมาแล้ว มีความถี่รวมทุกข้อ 26

ด้านทฤษฎีญา สุปฏิวิทธา ขบได้ด้วยทฤษฎี มีแนวทางส่งเสริม ได้แก่ ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ฝึกทักษะการบูรณาการในการเรียนรู้ และฝึกการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวัน มีความถี่รวมทุกข้อ 24

และด้านมนसानุเปกขิตา เจนใจ มีแนวทางส่งเสริม ได้แก่ ฝึกการเชื่อมโยงเรื่องที่เรียนกับประสบการณ์ ฝึกการเรียนรู้แบบ Mind mapping เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น และสรุปหลักการสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้ มีความถี่รวมทุกข้อ 10

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอธิบายเชื่อมโยงกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ของนักเรียน

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ของนักเรียน พบว่า ด้านมนसानุเปกขิตา เจนใจ อยู่ในระดับมาก

1) ด้านพหุสสุตา ได้ยินได้ฟังมามาก การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ด้านพหุสสุตา ได้ยินได้ฟังมามาก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

เป็นผู้ใส่ใจในการเรียน ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) รองลงมา คือ มีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ สนใจอ่าน ฟัง เขียน ($\bar{X} = 3.74$) และ เป็นผู้ที่รักการอ่าน กับสนใจหาความรู้เพิ่มเติมจากการเรียนในห้องเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ

2) ด้านธตา ทรงจำไว้ได้ การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ด้านธตา ทรงจำไว้ได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มักจะทบทวนในหลักการสำคัญหลังจากการอ่านเพื่อช่วยในการจำ ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) รองลงมา คือ สามารถจับประเด็นจากการฟังได้ดี ($\bar{X} = 3.60$) และชอบจดบันทึกเพื่อช่วยในการจำเป็นนิจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ

3) ด้านวงสา ปริจิตา คล่องปาก การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ด้านวงสา ปริจิตา คล่องปาก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อ่านในเรื่องที่อยากจะเข้าใจในหลายๆ ครั้ง เพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น กับเขียนในสิ่งที่จดจำได้ยากเพื่อให้จำได้แม่นยำขึ้น ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมา คือ มีความมั่นใจในการให้เหตุผลตามหลักวิชา ($\bar{X} = 3.63$) และทบทวนในเรื่องที่ทำนได้เรียนผ่านไปแล้วอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) ตามลำดับ

4) ด้านมนसानุเพกขิตา เจนใจ การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ด้านมนसानุเพกขิตา เจนใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า จะพิจารณาในสิ่งที่อ่านด้วยเหตุและผล ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมา คือ จำแนกแยกแยะในสิ่งที่อ่านเพื่อการวิเคราะห์ ($\bar{X} = 3.79$) และสรุปหลักการสำคัญของสิ่งที่ได้อ่าน ได้ฟังได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

5) ด้านทัญญูญา สุปฏิวิทธา ขบได้ด้วยทฤษฎี การปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ด้านทัญญูญา สุปฏิวิทธา ขบได้ด้วยทฤษฎี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ใช้ข้อมูล เหตุผล ในการคิดวิเคราะห์ความรู้ที่ท่านได้เรียนรู้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) รองลงมา คือ ชอบประยุกต์สิ่งที่ได้เห็น ได้ฟังกับสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว ($\bar{X} = 3.67$) และพิจารณาในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังด้วยตรรกะ เหตุผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) จากผลการศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์กันในทิศทางที่เป็นบวก ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแก่นักเรียนให้สูงขึ้นด้วย

2) เพื่อเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะ ควรจะมีการส่งเสริมกิจกรรมรักการอ่าน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นอกเหนือจากห้องเรียน เพื่อกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ตามหลักพหุสัจจะให้มากยิ่งขึ้น

3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องสร้างความตระหนักในเรื่องของความรู้ ว่ามีความจำเป็นต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและใฝ่เรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม

4) ในกระบวนการเรียนรู้ ควรมีการเชื่อมโยงเรื่องที่เรียนรู้กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การบูรณาการ ฝึกการปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้กับผู้เรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนรู้ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1) ควรทำการวิจัยการปฏิบัติตามหลักพหุสัจจะของนักเรียน ในมิติของการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมกาปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม

2) การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยหลักพหุสัจจะของนักเรียน ในรูปแบบของการวิจัย เพื่อพัฒนา เพื่อการประยุกต์ใช้หลักพหุสัจจะมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักพาหุสัจจะกับตัวแปรอื่นๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่เพียงใด และควรมีการส่งเสริมกิจกรรมอย่างไรเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่*

9. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัย*

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2532). *มงคลดัตถปิณี แปลเล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 8.*

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ศึกษาประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่น

อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา

STUDY THE FUNERAL CEREMONY OF THAI BUDDHIST IN THE LOCAL IN SATHINGPHRA DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

พระครูโกศลธรรมาภิกขุ

เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดสงขลา วัดโคกเปี้ยว จังหวัดสงขลา

พระครูอภิชาติปัญญาภรณ์

เจ้าคณะตำบลวัดจันทร์ เจ้าอาวาสวัดบ่อประตู่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา 2. เพื่อศึกษาปณิธานธรรมที่ปรากฏในประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่นอำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา 3. เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการเปลี่ยนแปลงของประเพณีงานศพชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบการเขียนพรรณนาพร้อมเสนอแนวคิดของผู้วิจัยโดยมุ่งตอบวัตถุประสงค์และปัญหาที่ต้องการทราบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. พิธีการจัดงานศพของประชาชนชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตมาสู่ยุคปัจจุบันที่มีความเจริญของสังคมและค่านิยมของเจ้าภาพเองที่ได้เปลี่ยนไปเพื่อให้การจัดงานศพได้มีความสะดวกและรวดเร็วของงาน ทำให้คนในท้องถิ่นบางส่วนลืมนิถีกรรมเก่าแก่ที่โบราณได้ยึดถือปฏิบัติมา แต่ก็เป็นการประยุกต์งานให้เข้ากับยุคและค่านิยมที่เปลี่ยนไปโดยยังยึดหลักการเอาไว้อย่างบางส่วนเพื่อไม่ให้สูญหายไปทั้งหมดในปัจจุบันนี้

2. ประเพณีที่ปรากฏในประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา พบว่า เป็นประเพณีที่เกิดจากการปฏิบัติเกี่ยวกับการตายและประเพณีที่เกี่ยวกับการจัดพิธีกรรมงานศพ ซึ่งแต่ละขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผู้ตายล้วนแต่แฝงไปด้วยประเพณีธรรมทั้งสิ้นสามารถสรุปเกี่ยวกับประเพณีธรรมดังนี้ 1. ประเพณีธรรมเกี่ยวกับการอาบน้ำศพ 2. ประเพณีธรรมเกี่ยวกับรดน้ำศพ 3. ประเพณีธรรมเกี่ยวกับการหิวนศพ 4. ประเพณีธรรมเกี่ยวกับการเบิกโลง 5. ประเพณีธรรมเกี่ยวกับการนุ่งผ้าและสวมเสื้อให้ศพ 6. ประเพณีธรรมเกี่ยวกับการใส่เงินในปากศพ 7. ประเพณีธรรมเกี่ยวกับการมัดศพ (มัดตราสัง) 8. ประเพณีธรรมเกี่ยวกับโลงแตก 9. ประเพณีธรรมเกี่ยวกับการทำโลงศพ 10. ประเพณีธรรมเกี่ยวกับตามไฟปลายเท้าศพ

3. วิเคราะห์พัฒนาการประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดพิธีกรรมงานศพ วิเคราะห์แล้ว พบว่ามีสาเหตุมาจากการที่คนในชุมชนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากขึ้น วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดค่านิยมแบบใหม่ที่คำนึงถึงความสะดวกสบายมากกว่าความสามัคคี ส่วนในระดับชุมชนก็มีระบบการรวมกลุ่มเพื่อการจัดสรรผลประโยชน์จากการตายทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนประกอบกับระบบการศึกษาที่เจริญขึ้นของพระสงฆ์รวมทั้งบทบาทของผู้นำชุมชนอันมีปัจจัยทางการเมืองเป็นเบื้องหลัง และค่านิยมของเจ้าภาพงานศพที่ต้องการความทัดเทียมกับผู้อื่น จึงส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายตามประสบการณ์ที่ได้รับมาของผู้ที่ขึ้นนำชุมชน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายนอกที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างท้องถิ่น และด้วยกระแสของโลกทุนนิยมที่ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจแบบตัวแทน ล้วนแต่เป็นสาเหตุทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงการจัดพิธีศพในชาวไทยท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลาทั้งสิ้น

คำสำคัญ : ประเพณีงานศพ, ชาวไทยพุทธท้องถิ่น

ABSTRACT

The objective of this research were as follow 1. To study the funeral ceremony of Thai Buddhist in the local in Sathingphra district, Songkhla province. 2. To study the Dhamma puzzle which are appeared in the funeral ceremony of Thai Buddhist in the local in Sathingphra district, Songkhla province. 3. To analyses

the evaluation of the funeral ceremony of local Thai people in Sathingphra district, Songkhla province. This research is documentary research and qualitative research and to present the analyses data by descriptive

The findings were as follows.

1. The funeral ceremony of Thai Buddhist in the local in Sathingphra district, Songkhla province. It was changed from the past up to the present time with modernization of social and valuable of the past which changed because of accommodity in funeral ceremony furthermore there was some change that is in the past they arranged at their houses, so that the Thai Buddhist in the local forgot the original ceremony which had belived for long time but lots of things had applied accordance with age and value and there was just something still remaining upto the present time.

2. The Dhamma puzzle which are appeared in funeral ceremony of Thai Buddhist in the the local in Sathingphra district, Songkhla province found that those are occurred from funeral ceremony performance and each step of funeral ceremony all have a Dhamma puzzle which can be summarized as follows 1. The Dhamma puzzle on corpse bathing 2. The Dhamma puzzle on corpse draping 3. The Dhamma puzzle on corpse combing 4. The Dhamma puzzle on corpse collin opening 5. The Dhamma puzzle on corpse dressing 6. The Dhamma puzzle on putting money in corpse's mouth 7. The Dhamma puzzle on corpse binding (Madtrasang) 8. The Dhamma puzzle on corpse worshipping 9. The Dhamma puzzle on collin making 10. The Dhamma puzzle on lighting

3. The evaluation of funeral ceremony of Thai Buddhist in the local in Sathingphra district, Songkhla province found that the factors which had changed the funeral ceremony that because of the people in community aimed at more selfishness, the changing of way of life as a result, they try to find out the way for accommodity and symbiosis and in the community level taking place of

interest from funeral ceremony as a result the money cycle had occurred, and because of modern educational system of monk and the role of community leaders which are under politics' factor and value of the host which like to be equal with others as a result, varieties of changing according to their experiences of the community leaders, on the one hand, there was some changing from others local cultures and the floating of capitalism in global age the economical agency taking place that is the cause of changing of funeral ceremony of Thai Buddhist in the local in Sathingphra district, Songkhla province as well.

Keywords: funeral ceremony, Thai Buddhist in the local, Sathingphra district, Songkhla province.

บทนำ

การตายเป็นสิ่งที่ทุกคนไม่ปรารถนาแต่เป็นสิ่งที่ทุกคนหนีไม่พ้นทุกคนเกิดมาแล้วย่อมดับสูญไปตามสภาพเป็นธรรมดาร่างที่ตายไปแล้วเรียกว่าศพสังคมแต่ละเชื้อชาติปฏิบัติต่อซากศพแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของตนชาวมุสลิมต้องจัดการศพให้เสร็จสิ้นจนถึงขั้นฝังภายใน 24 ชั่วโมงสังคมตะวันตกหรือชาวจีนนิยมแต่งศพให้ดูสวยงามตาแล้วฝังหรือบรรจุสุสานหรือเผาตามแต่เจ้าของศพเห็นเหมาะสมส่วนสังคมไทยส่วนมากมีการเผาศพโดยปฏิบัติแตกต่างกันออกไปแต่ละภูมิภาคของประเทศหรือตามความต้องการของคนตายของญาติการอุทิศศพให้เป็นวิทยาทานแก่โรงพยาบาลเพื่อมีประโยชน์ทางการศึกษาของนักศึกษาแพทย์เป็นต้น (นิตยา บุญสิงห์, 2546)

พิธีกรรมเกี่ยวกับงานศพเมื่อผู้ใดผู้หนึ่งป่วยหนักกำลังจะสิ้นใจบุตรธิดาหรือญาติผู้ใหญ่จะจัดดอกไม้ธูปเทียนบรรจุกรวยใบตองให้ผู้ป่วยหนักถือประนมมือไว้บางท่านก็รับนิมนต์พระสงฆ์มาสวดหรือนำพระพุทธรูปมาตั้งไว้ใกล้ๆ เพื่อให้ผู้ป่วยหนักระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยจะได้ตายอย่างสงบการอาบน้ำศพ เป็นการชำระล้างศพให้สะอาดลูกหลานของผู้ตายมักจะทำกันเองถ้าเป็นการตายโหง เช่น แม่ตัวตายประสบอุบัติเหตุก็ไม่มีกรอาบน้ำศพการแต่งตัวศพเริ่มตั้งแต่หิวผมศพซึ่งต้องหิวไม่ให้เหมือนคนธรรมดาที่ปฏิบัติกันมามากไม่เหมือนกันต้องหิว 3 หนเท่านั้นบ้าง ก็ว่าต้องหิวผมกลับไปข้างหน้าซีกหนึ่งหิวไปข้างหลังอีกซีกหนึ่งเมื่อหิวเสร็จก็หัก

หวีเป็น 2 หรือ 3 ท่อนทิ้งไปส่วนการนุ่งผ้านั้นใช้ผ้าขาวนุ่งเอาชายพกไว้ข้างหลังแล้วสวมเสื้อทับเอาทางด้านที่มีกระดูกไว้ข้างหลังในปัจจุบันหลังจากที่อาบน้ำและชำระศพจนสะอาดแล้วก็แต่งตัวนุ่งผ้าและสวมเสื้ออย่างปกติแล้วนำศพไปวางบนเตียงทอดแขนยื่นออกมาสำหรับให้ผู้มาอาบน้ำหยอดน้ำลงที่มือขวาของศพด้วยน้ำหอมหลังจากนั้นก็มีการนำเงินเหรียญใส่ปากศพหรือใส่ทองคำก็ได้ด้วยมีความเชื่อว่าผู้ตายจะได้เอาทรัพย์ติดตัวไปใช้เพื่อเป็นค่าจ้างหรือรางวัลสัปเหร่อ (दनัย ไชโยธธา, 2538)

ความตายเป็นช่วงสุดท้ายของชีวิตที่ทุกคนกลัวและหาคำตอบว่าเหตุใดจึงต้องตายและตายแล้วไปไหนมนุษย์จึงพยายามสร้างความเชื่อเกี่ยวกับการตายหลายประการเพื่อช่วยขจัดความกลัวนั้นแยกออกได้เป็น 3 ประการ 1) สาเหตุของการป่วยไข้หรือภัยที่นำไปสู่ความตาย 2) ส่วนประกอบของการมีชีวิตและความแตกต่างที่เกิดขึ้น 3) การจัดงานศพให้แก่คนตาย (ประชิด สกฤษณ์พัฒน์, 2548)

การตายของชาวไทยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ตายดีและตายไม่ดี ลักษณะที่เรียกว่าตายดีนั้น ผู้ตายต้องเป็นผู้สูงอายุตายด้วยโรคชราหรือเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย และต้องตายภายในบ้านของตนเอง หากตายนอกบ้านชาวบ้านไทยห้ามนำศพเข้าบ้านทำให้จัดงานศพที่บ้านไม่ได้ ดังนั้นที่เวลาชาวไทยไม่สบายแล้วต้องไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลแม้โรคไม่หายก็ต้องพยายามนำกลับมาตายที่บ้านให้ได้แต่สำหรับชาวไทยอำเภอสทิงพระ ก็ได้มีการถือในพิธีกรรมเนื่องในงานศพทั้งสองประเภทอย่างเคร่งครัดตามที่บรรพบุรุษได้ทำมาเมื่อคนในบ้านตายดี ครอบครัวของผู้ตายก็จะบอกญาติพี่น้องเพื่อนบ้านมาช่วยงานศพ ความสำคัญของงานศพจังหวัดสงขลาทำตามจารีตประเพณีชาวไทยพุทธเมื่อมีคนตายขึ้นระลึถึงบุญคุณบุญการผู้มีพระคุณเชิดชูเกียรติผู้ที่ล่วงลับไปแล้วการอนุรักษ์พิธีกรรมการจัดงานศพชาวไทยเพื่อให้ลูกหลานไม่มีการสืบทอดวัฒนธรรมพิธีการจัดงานศพส่วนเครือข่ายซึ่งมีความจำเป็นต่อการทำงานศพซึ่งชาวไทยท้องถิ่นอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ขึ้นเพื่อชุมชนชาวไทยที่สนใจการทำพิธีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลาได้ให้ลูกหลานชาวไทยทำพิธีกรรมอย่างถูกต้องตามประเพณีและวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเพณีงานศพชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปณิธานธรรมที่ปรากฏในประเพณีงานศพชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
3. เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการเปลี่ยนแปลงของประเพณีงานศพชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสทิงพระจังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) และวิจัยเชิงสัมภาษณ์ โดยจะศึกษาค้นคว้ารวบรวมศึกษาประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ในทางเอกสาร ปฐมภูมิและทุติยภูมิ ซึ่งลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539
2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ วรรณคดี งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือตำราและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประเพณีงานศพต่าง ๆ
3. ศึกษาประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับประเพณีงานศพ จำนวน 16 รูป/คน ประกอบด้วย
  - 1) พระสงฆ์ในเขตอำเภอสทิงพระจำนวน 5 รูป
  - 2) อุบาสก อุบาสิกา จำนวน 4 คน
  - 3) ผู้ใหญ่ กำนัน จำนวน 2 คน
  - 4) ครูจำนวน 2 คน
  - 5) ผู้เชี่ยวชาญด้านจัดพิธีกรรมงานศพจำนวน 3 คน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ศึกษาประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสทิงพระจังหวัดสงขลา” ทำให้ทราบเกี่ยวแนวคิดความตายและประเพณีการจัดงานศพ และปณิธานธรรมจากประเพณีการจัดงานศพในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลาตามลำดับ ดังนี้

1. ประเพณีการจัดงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา

ปัจจุบันประเพณีการจัดงานศพของพุทธศาสนิกชนของชาวไทยได้เปลี่ยนไปจากเดิมมากและแต่ละท้องถิ่นก็จัดงานศพแตกต่างกันไปตามความนิยมและตามฐานะของเจ้าภาพ อย่างไรก็ตามการจัดงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่นอำเภอสังขละบุรีก็เช่นเดียวกัน ก็มีประเพณีพิธีกรรมข้อปฏิบัติ และความเชื่อในประเพณีการจัดงานศพ ดังนี้

1) ข้อปฏิบัติเมื่อมีคนป่วยใกล้ตาย ก็จะมีลูกหลานมาดูแลปฏิบัติ ฝ้าไข้ ให้กำลังใจคนป่วยใกล้ตาย มีการให้สติ มีการนิมนต์พระมาโปรด เป็นการบอกทางแก่คนที่ป่วยใกล้ตาย

2) ประเพณีการปฏิบัติต่อศพ เมื่อตายลงก็มีการปฏิบัติต่อศพ เช่น การแจ้งเรื่องการตายให้ผู้นำหมู่บ้านทราบ การเตรียมสถานที่จัดงานศพ การจัดพิธีตั้งบำเพ็ญกุศลศพ

3) ประเพณีการปฏิบัติในการสวด ก็จะมีพิธีกรรมการสวดมาติกาบังสุกุล การสวดพระอภิธรรม การสวดพระพุทธรูป เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตาย

4) ประเพณีการบวชนาคและการจุสศ คือ ลูกหลานของผู้ตายบวชเป็นเณรหรือเป็นพระในวันเผาเรียกว่า บวชนาคไฟหรือนาคไฟ ถ้าเป็นหญิงประเพณีชาวภาคใต้ไม่นิยมให้บวชเหมือนกับภาคอื่น ๆ เป็นการบวชเพื่อจุสศและอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตายนั่นเอง

5) ประเพณีการปฏิบัติในการเผาศพ การเผาศพในปัจจุบันมีพิธี 2 ตอน คือ ขั้นตอนแรกเผาพอเป็นพิธี ที่เรียกว่าเผาลอก ตอนที่สองเป็นการเผาจริง ซึ่งปัจจุบันนี้มักจะดำเนินการต่อจากการเผาลอกเป็นการเผาจริงเลยทีเดียว เมื่อถึงกำหนดประชุมเพลิงหรือเผาจริง พนักงานของทางวัดหรือสัปเหร่อจะยกศพลงจากจิตกาธานหรือเชิงตะกอน แล้วเปิดฝาหีบให้แจ้งเจ้าภาพดูศพเป็นครั้งสุดท้าย แล้วก็ใช้น้ำมะพร้าวรดลงที่ศพ ทั้งนี้เนื่องจากเชื่อถือกันมาแต่โบราณว่าน้ำมะพร้าวเป็นน้ำบริสุทธิ์ แต่ปัจจุบันไม่ใช้น้ำมะพร้าวรดผู้ไปเผาศพก็จะช่วยกันนำฟืนคนดุ้นสองดุ้นไปเผาเหมือนอย่างที่ทำกันอยู่ในชนบทเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันการถือหรือนำฟืนคนดุ้นสองดุ้นไปเผาศพนั้นได้เปลี่ยนไปเพราะเหตุว่า ประเพณีการเผาศพความนิยมได้เปลี่ยนไปเป็นเผาแบบน้ำมันหรือแบบไฟฟ้าแทนซึ่งมีความสะดวกกว่าในสมัยก่อนเป็นอย่างมาก และต่อมาภายหลังจึงได้ใช้ธูป 1 ดอก เทียน 1 เล่ม และดอกไม้จันทน์ 1 ช่อ จุดไฟแล้ววางไว้ที่เชิงตะกอนได้ศพเวลาเผา พระสงฆ์ 4 รูป สวดพระอภิธรรมเรียกว่าสวดอภิธรรมหน้าไฟเวลาจุดไฟเผาศพก็มีความเชื่อถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาว่าห้ามมิให้ต่อไฟกัน

6) ประเพณีการเก็บอัฐิและทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ตาย เมื่อทำพิธีเผาศพแล้ว เจ้าภาพจะทำการเก็บอัฐิในวันที่เผาศพในวันรุ่งขึ้น แล้วจึงนำอัฐิมาตั้งบำเพ็ญกุศลเพื่ออุทิศให้ผู้ตายต่อไป ซึ่งมีประเพณีพิธีกรรม คือ ประเพณีการแปรรูปหรือแปรธาตุ ประเพณีการตั้งอัฐิบำเพ็ญกุศล ประเพณีการทำบุญอุทิศให้ ประเพณีการบรรจุอัฐิไปตามลำดับ จนเสร็จพิธี

2. ปรีชาธรรมจากประเพณีการจัดงานศพของชาวไทยท้องถิ่น อำเภอสติงพระ

ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับการจัดงานศพที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ถ้าไม่ได้นำมา คิดค้นพิจารณาให้รอบคอบ ก็จะทำให้พิธีกรรมนั้นเป็นเรื่องความไร้สาระงมงาย เป็นเหตุให้ เสียเวลาและเสียทรัพยากรประโยชน์อันใดมิได้ แต่แท้จริงแล้วคตินิยมที่ได้สอดแทรกไว้ใน พิธีกรรมนั้นก็เพื่อให้เกิดแนวคิดคติเตือนใจและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อความจริงของชีวิตในแง่มุมของสังขธรรม ประหนึ่งทำของที่ไม่ มีค่าให้มีค่า หรือทำของที่มีคุณค่าน้อยให้มีคุณค่ามาก ซึ่งมีคตินิยมจากประเพณีการจัดงานศพ คือ

1) ปรีชาธรรม จากการอาบน้ำศพ หมายถึง เป็นการสอนไม่ให้ประมาทใน การทำความดีขณะที่รดน้ำศพจะให้หางมือของผู้ตายด้วยเพื่อจะชี้ให้เห็นว่าคนเราตอนเกิดมาก็ มาตัวเปล่าเวลาไปก็ไปตัวเปล่ามิได้ยึดถือหอบหิ้วเอาสิ่งใดไปด้วยเพื่อให้ผู้เห็นได้คลายความโลภ ความโกรธและความหลงและที่สำคัญไปกว่านั้นเป็นเพื่อให้คนเราพยายามชำระสละสิ่งสกปรก 12 ดวง ที่จะเกิดขึ้นกับจิต เป็นมูลเหตุให้เกิดความโลภ ความอยากได้ 8 ดวง เรียกว่า โลภมูล 8 เป็นมูลเหตุให้เกิดความโกรธ 2 ดวง เรียกว่า โทสมูล 2 เป็นมูลเหตุให้เกิดความหลง 2 ดวง เรียกว่า โมหมูล 2 รวมเป็น 12 ดวงด้วยกัน ซึ่งทุกคนควรใช้ความพยายามชำระสละให้ สิ้นไปจากจิตสันดานของตน

2) ปรีชาธรรมเกี่ยวกับหวิมศพ การสอนให้เห็นถึงไตรลักษณ์คืออนิจจังทุก ชังอนัตตาเพื่อชี้ให้เห็นว่าหวิหักได้ฉับใดชีวิตของมนุษย์เราก็แตกดับได้เช่นกันเป็นธรรมดาทั้ง ชีวิตของมนุษย์และหวิหรือไม่ว่าสิ่งใดก็ล้วนตกอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติที่เหมือนกันคือความไม่เที่ยงไม่ทนอยู่ในสภาพเดิม (เป็นทุกขังและไม่มีตัวตนดังคำภาษิตที่ว่าอนิจจังทุกขังอนัตตา)

3) ปรีชาธรรมเกี่ยวกับนุ่งผ้าและสวมเสื้อให้ศพต้องการให้คนตายเกิดต่อไป การที่ นุ่งขาวห่มขาวนั้นเป็นการแสดงทางหนีทุกข์คือให้รักษาศีลฟังธรรมรักษา กาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ ประพฤติตนเป็นอุบาสกอุบาสิกาจึงจะพ้นทุกข์ ส่วนคนเป็นนุ่งให้คนตายนั้นเป็นการ

แสดงความโศกสหัสสรต่าง ๆ ไว้ทุกข์ให้แก่กัน และแสดงว่าเลิกรักเลิกชังไม่ทะเลาะวิวาทกับคนตายต่อไป นอกจากนั้นการนุ่งขาวยังเป็นเครื่องหมายที่แสดงให้เห็นว่าผู้นุ่งขาวเป็นเจ้าภาพงาน

4) ปริศนาธรรมจากประเพณีการบวชนาคและการจุณศพ คือ คติธรรม ความกตัญญูและความไม่ประมาทในชีวิต สักวันหนึ่งเราก็ต้องตายจากโลกนี้เช่นเดียวกัน หนีความจริงไม่พ้นทุกคนเกิดมาแล้วก็ต้องตายด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครปลื้มหลีกหนีพ้นได้ เป็นสัจธรรมของชีวิต

5) ปริศนาธรรมเกี่ยวกับเอาเงินใส่ในปากศพเป็นการชี้ให้เห็นว่าคนเราเมื่อยังมีชีวิต ก็มีการยึดถือว่าสิ่งนั้นเป็นของกูสิ่งนี้เป็นของกู นั้นเป็นของ ๆ กู แต่พอตายแล้วเอาอะไรเป็นของกูไม่ได้สักอย่างเดียว ที่สุดแม้แต่เงินทองที่เขามาใส่ปากให้แล้วก็เอาไปไม่ได้ ตกลงทรัพย์สมบัติทั้งหลายที่คนได้สร้างสมไว้ไม่มีประโยชน์อะไรแก่คนตายเลย นอกจากความดี ความชั่ว ที่ตนทำไว้เท่านั้นที่เป็นของ ๆ ตนติดตัวไป ฉะนั้น ท่านจึงสอนว่าทุกคนไม่ควรยึดมั่นในสิ่งทั้งปวงว่าเป็นตัวกู ของกูให้ถอนตัวกูของกู นั้นเสีย ให้ถือว่าสิ่งทั้งปวงตลอดถึงสังขารร่างกาย ล้วนเป็นของธรรมชาติและยอมเป็นไปตามกฎของธรรมชาติทั้งนั้น ไม่มีใครจะถือสิทธิ์เป็นเจ้าของที่มันคงได้เลย เราทำความดีไว้มากเท่าไร ประโยชน์จะพึงเกิดมีแก่เรามากขึ้นเท่านั้น

6) ปริศนาธรรมเกี่ยวกับการมดศพ (มัตตราสัง) ห่อหุ้มศพไว้แล้วมัดเป็นเปลาะ ๆ ร้อยรัดให้แน่น 5 เปลาะในความมุ่งหมายทางโลกเพื่อกันศพขึ้นพองอาจดันโลงแตกได้ หรือหมายถึงสิ่งที่เป็นเครื่องรัดรั้งสัตว์โลกให้วนเวียนอยู่ในทุกข์ทางกันไว้มิให้พ้นไปจากทุกข์ก็คือนิวัตรธรรมดั่งนั้นผู้ที่ต้องการให้งานบรรลุดีความดีพ้นจากทุกข์ก็พึงเว้นจากนิวัตรทั้ง 5 ดังนั้นในเวลาที่มีมดผ้าห่อศพ 5 เปลาะท่านจะบริกรรม ดังนี้เปลาะที่ 1 ท่านบริกรรมว่า กะ ได้แก่ กามฉันทะ เปลาะที่ 2 ท่านบริกรรมว่าพะ ได้แก่ พยาบาท เปลาะที่ 3 ท่านบริกรรมว่า ถิ ได้แก่ ถีนะมิทธะ เปลาะที่ 4 ท่านบริกรรมว่า อุ ได้แก่ อุทธัจจะกุกกุจจะ เปลาะที่ 5 ท่านบริกรรมว่า วิ ได้แก่ วิจิกิจฉา เมื่อห่อศพเสร็จแล้ว ยกศพลงใส่หีบปิดฝาผนึกตอกตะปู ธรรมเนียมเงินหรือธูวนเขาถือมีพี่น้องลูกหลานที่มีปีชงกัน ได้เห็นการกระทำหรือตอกตะปูนั้น เพราะจะทำให้ผู้นั้นเจ็บไข้และไม่มีความสุข ในกาลต่อไปปีที่ชงกันนั้นคือ นับจากปีเกิดของผู้ตายไปจนถึงปีที่ 7 ตัวอย่างเช่น คนตายเกิดปีเถาะ ชงกับคนเกิดปีระกา เป็นต้น

7) ปริศนาธรรมเกี่ยวกับโลงแตก เพื่อเป็นการบอกคนที่มาร่วมงานและที่ยังมีชีวิตอยู่ว่าอย่าเอาแต่มัวประมาทขาดสติ ไม่สนใจในหลักธรรมคำสอนเมื่อตายไปหมดโอกาสทำความดี จะเคาะจนโลงแตกก็ลุกขึ้นมาไม่ได้

8) ปริศนาธรรมเกี่ยวกับการทำโลงศพ ความเชื่อของคนสมัยโบราณนั้นห้ามทำโลงศพรอไว้ก่อนเหมือนกับเป็นการแข่งคนป่วยให้ตาย จึงไม่นิยมทำโลงศพไว้ก่อน

9) ปริศนาธรรมเกี่ยวกับการเบิกโลงไม้ไผ่ 7 รื้อ ได้แก่ วิสุทธิ 7 คือ คุณธรรมที่จะนำสัตว์ให้ข้ามพ้นวัฏฏะทั้ง 3 ได้ต้องมีวิสุทธิคือ ความบริสุทธิ์ ได้แก่ 1) สิววิสุทธิ ได้แก่ การรักษาศีลให้บริสุทธิ์ไม่ขาดไม่ต่างพร้อย 2) จิตตะวิสุทธิ ได้แก่ การทำใจให้เป็นสมาธิ 3) ทิณวิสุทธิ ได้แก่ การพิจารณาความไม่เที่ยงเป็นทุกข์และเป็นของมิใช่ตัวตน 4) กังขาวิตรณวิสุทธิ ได้แก่ การพิจารณาการเกิดดับของนามรูป 5) มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ ได้แก่ การพิจารณาอายตนะเวทนาสัญญาและสังขาร 6) ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ได้แก่ การพิจารณาเห็นทางปฏิบัติกล่าวคือ วิปัสสนาญาณ 9 7) ญาณทัสสนวิสุทธิ ได้แก่ การทำความเพียรในขั้นที่จะบรรลुพระอรหัตผลวิสุทธิ 7 อย่างนี้เป็นปัจจัยส่งต่อกันไปเพื่อบรรลุพระนิพพานเหมือนรถ 7 ผลัดต่างส่งต่อกันไปตามลำดับทำให้ถึงจุดหมายปลายทางตามประสงค์และชี้ให้เห็นว่าร่างกายของคนเราก็ก่อนเหมือนเปลือก ที่นำไม้ไผ่มาสานต่อกันเป็นซี่ ๆ ในที่สุดก็ต้องแยกสลายจากกัน

10) ปริศนาธรรมเกี่ยวกับตามไฟศพเพื่อเตือนสติผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ให้ดำเนินชีวิตของตนไปในทางสว่างเกิดมาแล้วก็อย่าประมาทในการบุญการกุศลประพฤติตามหลักการพระพุทธศาสนากล่าวคือให้ทานรักษาศีลและเจริญภาวนาฉะนั้น การจุดตะเกียงไว้ที่ศพนั้น ก็หมายถึง ท่านทำเป็นปริศนาธรรมว่าให้ทุกคนอยู่ด้วยความสว่างตลอดเวลา ไม่ว่าผู้มามีหรือว่าสว่างก็ตาม แต่ขอให้อยู่ด้วยความสว่างเบิกบาน ปฏิบัติตนเป็นคนดีมีศีลธรรม ไม่สร้างกรรมทำความชั่วจนตลอดชีวิตครั้นตายแล้วก็จะไปสู่สุคติ

3. วิเคราะห์พัฒนาการของประเพณีงานศพชาวไทยท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า พัฒนาการของประเพณีงานศพของชาวไทยท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา รูปแบบและพิธีกรรมการจัดงานศพของชาวไทยท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหลายประการ ในส่วนของพิธีกรรมก่อนตายส่วนใหญ่ยังถือปฏิบัติกันอยู่ แต่สำหรับพิธีกรรมหลักการตายนั้นมีพิธีกรรม

หลายอย่างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเช่น การจัดงานศพ การช่วยเหลือของเพื่อนบ้าน พิธีกรรม ก่อนตายและหลังพิธีกรรมทางศาสนายังคงปฏิบัติเหมือนเดิมอยู่และอาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบมากขึ้น ส่วนรูปแบบขั้นตอนพิธีกรรมอื่นที่เป็น ส่วนของชาวบ้านได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุค ตามสมัย ค่านิยม ประเพณี เช่นการอาบน้ำ ศพ การจัดดอกไม้ประดับโลงศพ การใช้โลงปราสาทใส่ศพ การสร้างเรือนทาน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม เพื่อลดขั้นตอนในการเตรียมงานให้น้อยลงและมีความรวดเร็ว มากขึ้นให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปหรือพิธีกรรมบางอย่างก็เลิกไปไม่ถือปฏิบัติและรับ เอาวัฒนธรรมอื่นเข้ามาปฏิบัติทดแทน

สาเหตุที่ทำให้พัฒนาการของการจัดงานศพของชาวไทยท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีสาเหตุมาจาก

1. ปัจจัยภายใน ซึ่งเป็นสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการจัดงานศพ กล่าวคือ วิถีชีวิต ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ความมีน้ำใจของคนใน ชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ที่เคยช่วยเหลือกันแบบญาติ แบบพี่แบบน้อง มีความเอื้อเฟื้อ กัน ไม่คิดสินจ้างรางวัล ต่อมา มีการเห็นแก่ตัวมากขึ้นมองถึงผลประโยชน์มากขึ้น สิ่งที่เคย ช่วยเหลือกันก็กลายมาเป็นการซื้อขาย สิ่งที่เคยช่วยเหลือกันแบบฟรี ๆ ก็เป็นการว่าจ้าง จึงเป็น ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้พิธีกรรมการจัดงานศพเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และประสบการณ์ของ เจ้าภาพงานศพและผู้นำที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นไปตามกระแสความ เปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกที่ได้พบเห็นและนำมาเปลี่ยนแปลงการจัดงานของตน จึงมีผล ทำให้พิธีกรรมการจัดงานศพมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสดังกล่าวตามไปด้วย

2. ปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นส่วนทำให้พิธีกรรมการจัดงานศพของชาวไทย ท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เปลี่ยนแปลงไป คือ การเปลี่ยนแปลงของสังคมและ วัฒนธรรม ที่สังคมมีการแข่งขันเรื่องความเป็นอยู่ ความมีฐานะทางสังคม ตลอดถึงต้องทำมาหา กินเพื่อจุนเจือครอบครัวรวมถึงภาระหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบสภาพสังคมที่เคยช่วยเหลือก็เริ่ม ห่างเหินกันไปและประกอบกับความต้องการที่รวดเร็วงานศพจึงกลายมาเป็นเรื่องของธุรกิจงาน ศพขายปราสาทขายพวงหรีดและธุรกิจสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์และร้านบริการงานศพครบ วงจรโดยเฉพาะพิธีกรรมงานศพของชาวไทยท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ที่มีการ เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของสังคมดังกล่าวนอกจากนี้การศึกษาที่มีส่วนในการเปลี่ยนแปลง

รูปแบบพิธีกรรมการจัดงานศพด้วยเช่นกันเพราะปัจจุบันการศึกษาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก การศึกษามีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมการจัดงานศพเมื่อคนมีการศึกษาที่สูงและเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ดีกว่าในอดีตเมื่อจำเป็นต้องจัดงานศพจึงจัดรูปแบบงานศพให้ออกมาในรูปแบบที่ต้งามตามสมัยนิยมที่ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ที่เห็นจากที่อื่นเพื่อแสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้ตายและความอาลัยรักต่อผู้ที่ล่วงลับไป

นอกจากนี้ในเรื่องของเศรษฐกิจก็มีส่วนสำคัญ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมการจัดงานศพคือระบบเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมกล่าวคือคนในชุมชนมีการแข่งขันกันในฐานะความเป็นอยู่มากขึ้นต่างคนก็อยากมีฐานะที่ดีคนมีฐานะดีย่อมมีฐานะดีอยู่ที่ดีกว่าเมื่อคนมีฐานะดีเสียชีวิตลงการจัดพิธีกรรมศพก็ย่อมจัดดีตามฐานะดังนั้นเศรษฐกิจจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้งานศพเปลี่ยนแปลงไปคือมีความสามารถในการซื้อหาสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในการจัดงานศพได้ดีกว่าคนมีฐานะยากจนเมื่อคนมีฐานะดีจัดงานเป็นแบบอย่างที่ดีคนส่วนใหญ่ในชุมชนจึงถือเป็นมาตรฐานว่าถูกต้องต้งามเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและเกิดกลุ่มบริการงานศพขึ้น เช่น ร้านรับจัดงานศพครบวงจรร้านขายศาลาเรือนทานของที่ระลึก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการรับเอาวัฒนธรรมประเพณีจากที่อื่นเข้ามาปฏิบัติเพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ต้งามเหมาะสมและยกเลิกประเพณีดั้งเดิมของชุมชนไปเป็นต้น

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “ศึกษาประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอธิบายเชื่อมโยงกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ประเพณีการจัดงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

ปัจจุบันประเพณีการจัดงานศพของพุทธศาสนิกชนของชาวไทยได้เปลี่ยนไปจากเดิมมากและแต่ละท้องถิ่นก็จัดงานศพแตกต่างกันไปตามความนิยมและตามฐานะของเจ้าภาพ อย่างไรก็ตามการจัดงานศพของชาวไทยพุทธท้องถิ่นอำเภอสทิงพระก็เช่นเดียวกัน ก็มีประเพณีพิธีกรรมข้อปฏิบัติ และความเชื่อในประเพณีการจัดงานศพ ดังนี้

1) ข้อปฏิบัติเมื่อมีคนป่วยใกล้ตาย ก็จะมีลูกหลานมาดูแลปฏิบัติ เฝ้าไข้ ให้กำลังใจคนป่วยใกล้ตาย มีการให้สวด มีการนิมนต์พระมาโปรด เป็นการบอกทางแก่คนที่ป่วยใกล้ตาย

2) ประเพณีการปฏิบัติต่อศพ เมื่อตายลงก็มีการปฏิบัติต่อศพ เช่น การแจ้งเรื่องการตายให้ผู้นำหมู่บ้านทราบ การเตรียมสถานที่จัดงานศพ การจัดพิธีตั้งบำเพ็ญกุศลศพ

3) ประเพณีการปฏิบัติในการสวด ก็จะมีพิธีกรรมการสวดมาติกาบังสุกุล การสวดพระอภิธรรม การสวดพระพุทธรูป เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตาย

4) ประเพณีการบวชนาคและการจุสพ คือ ลูกหลานของผู้ตายบวชเป็นเณรหรือเป็นพระในวันเผาศพเรียกว่า บวชนาคไฟหรือนาคไฟ ถ้าเป็นหญิงประเพณีชาวภาคใต้ไม่นิยมให้บวชเหมือนกับภาคอื่น ๆ เป็นการบวชเพื่อจุสพและอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตายนั่นเอง

5) ประเพณีการปฏิบัติในการเผาศพ การเผาศพในปัจจุบันมีพิธี 2 ตอน คือ ขั้นตอนแรกเผาพอเป็นพิธี ที่เรียกว่าเผาลอก ตอนที่สองเป็นการเผาจริง ซึ่งปัจจุบันนี้มักจะดำเนินการต่อจากการเผาลอกเป็นการเผาจริงเลยทีเดียว เมื่อถึงกำหนดประชุมเพลิงหรือเผาศพจริง พนักงานของทางวัดหรือสัปเหร่อจะยกศพลงจากจิตกาธานหรือเชิงตะกอน แล้วเปิดฝาหีบให้แจ้งเจ้าภาพดูศพเป็นครั้งสุดท้าย แล้วก็ใช้น้ำมะพร้าวรดลงที่ศพ ทั้งนี้เนื่องจากเชื่อถือกันมาแต่โบราณว่าน้ำมะพร้าวเป็นน้ำบริสุทธิ์ แต่ปัจจุบันไม่ใช้น้ำมะพร้าวรดผู้ไปเผาศพก็คงจะช่วยกันนำฟืนคนดุ้นสองดุ้นไปเผาเหมือนอย่างที่ทำกันอยู่ในชนบทเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันการถือหรือนำฟืนคนดุ้นสองดุ้นไปเพื่อเผาศพนั้นได้เปลี่ยนไปเพราะเหตุว่า ประเพณีการเผาศพความนิยมได้เปลี่ยนไปเป็นเผาแบบน้ำมันหรือแบบไฟฟ้าแทนซึ่งมีความสะดวกกว่าในสมัยก่อนเป็นอย่างมาก และต่อมาภายหลังจึงได้ใช้รูป 1 ดอก เทียน 1 เล่ม และดอกไม้จันทน์ 1 ช่อ จุดไฟแล้ววางไว้ที่เชิงตะกอนได้ศพเวลาเผา พระสงฆ์ 4 รูป สวดพระอภิธรรมเรียกว่าสวดอภิธรรมหน้าไฟเวลาจุดไฟเผาศพก็มีความเชื่อถือและปฏิบัติสืบทอดกันมาว่าห้ามมิให้ต่อไฟกัน

6) ประเพณีการเก็บอัฐิและทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ตาย เมื่อทำพิธีเผาศพแล้วเจ้าภาพจะทำการเก็บอัฐิในวันที่เผาศพในวันรุ่งขึ้น แล้วจึงนำอัฐิมาตั้งบำเพ็ญกุศลเพื่ออุทิศให้ผู้ตายต่อไป ซึ่งมีประเพณีพิธีกรรม คือ ประเพณีการแปรรูปหรือแปรธาตุ ประเพณีการตั้งอัฐิบำเพ็ญกุศล ประเพณี การทำบุญอุทิศให้ ประเพณีการบรรจุอัฐิไปตามลำดับ จนเสร็จพิธี

2. ปรีชาธรรมจากประเพณีการจัดงานศพของชาวไทยท้องถิ่น อำเภอสังขละบุรี

ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับการจัดงานศพที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ถ้าไม่ได้นำมาคิดค้นพิจารณาให้รอบคอบ ก็จะเห็นว่าพิธีกรรมนั้นเป็นเรื่องความไร้สาระงมงาย เป็นเหตุให้เสียเวลาและเสียทรัพยากรประโยชน์อันใดมิได้ แต่แท้จริงแล้วคตินิยมที่ได้สอดแทรกไว้ในพิธีกรรมนั้นก็เพื่อให้เกิดแนวคิดคติเตือนใจและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อความจริงของชีวิตในแง่มุมของสัจธรรม ประหนึ่งท่าของที่ไม่มีค่าให้มีค่าหรือท่าของที่มีคุณค่าน้อยให้มีคุณค่ามาก ซึ่งมีคตินิยมจากประเพณีการจัดงานศพ คือ

1) ปรีชาธรรม จากการอาบน้ำศพ หมายถึง เป็นการสอนไม่ให้เป็นมาทในการทำความดีขณะที่รดน้ำศพจะให้หางมือของผู้ตายด้วยเพื่อจะชี้ให้เห็นว่าคนเราตอนเกิดมามีมาตัวเปล่าเวลาไปก็ไปตัวเปล่ามิได้ยึดถือหอบหิ้วเอาสิ่งใดไปด้วยเพื่อให้ผู้เห็นได้คลายความโลภความโกรธและความหลงและที่สำคัญไปกว่านั้นเป็นเพื่อให้คนเราพยายามชำระสละสิ่งสกปรกเจตสิก 12 ดวง ที่จะเกิดขึ้นกับจิต เป็นมูลเหตุให้เกิดความโลภ ความอยากได้ 8 ดวง เรียกว่า โลภมูล 8 เป็นมูลเหตุให้เกิดความโกรธ 2 ดวง เรียกว่า โทสมูล 2 เป็นมูลเหตุให้เกิดความหลง 2 ดวง เรียกว่า โมหมูล 2 รวมเป็น 12 ดวงด้วยกัน ซึ่งทุกคนควรใช้ความพยายามชำระสละให้สิ้นไปจากจิตสันดานของตน

2) ปรีชาธรรมเกี่ยวกับหวิมศพ การสอนให้เห็นถึงไตรลักษณ์คืออนิจจังทุกขังอนัตตาเพื่อชี้ให้เห็นว่าหวิมที่ได้ฉันใดชีวิตของมนุษย์เราก็แตกดับได้เช่นกันเป็นธรรมดาทั้งชีวิตของมนุษย์และหวิหรือไม่ว่าสิ่งใดๆก็ล้วนตกอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติที่เหมือนกันคือความไม่เที่ยงไม่ทนอยู่ในสภาพเดิม (เป็นทุกขังและไม่มีตัวตนดังคำภาษิตที่ว่าอนิจจังทุกขังอนัตตา)

3) ปรีชาธรรมเกี่ยวกับนุ่งผ้าและสวมเสื้อให้ศพต้องการให้คนตายเกิดต่อไป การที่ นุ่งขาวห่มขาวนั้นเป็นการแสดงทางหนีทุกข์คือให้รักษาศีลพึงธรรมรักษา กาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ ประพฤติตนเป็นอุบาสกอุบาสิกาจึงจะพ้นทุกข์ ส่วนคนเป็นนุ่งให้คนตายนั้นเป็นการแสดงความโศกสลดเศร้าต่าง ๆ ไว้ทุกข์ให้แก่กัน และแสดงว่าเลิกรักเลิกลังไม่ทะเลาะวิวาทกับคนตายต่อไป นอกจากนั้นการนุ่งขาวยังเป็นเครื่องหมายที่แสดงให้เห็นว่าผู้นุ่งขาวเป็นเจ้าภาพงาน

4) ปรีชาธรรมจากประเพณีการบวชน้ำศพและการจุณศพ คือ คตินิยมความกตัญญูและความไม่ประมาทในชีวิต สักวันหนึ่งเราก็ต้องตายจากโลกนี้เช่นเดียวกัน หนี

ความจริงไม่พ้นทุกคนเกิดมาแล้วก็ต้องตายด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครปลีกหนีพ้นได้ เป็นสังขารของชีวิต

5) ปริศนาธรรมเกี่ยวกับเอาเงินใส่ในปากศพเป็นการชี้ให้เห็นว่าคนเราเมื่อยังมีชีวิต ก็มีการยึดถือว่าสิ่งนั้นเป็นของกูสิ่งนี้เป็นของกู นั้นเป็นของ ๆ กู แต่พอตายแล้วเอาอะไรเป็นของกูไม่ได้สักอย่างเดียว ที่สุดแม้แต่เงินทองที่เขาเอามาใส่ปากให้แล้วก็เอาไปไม่ได้ ตกลงทรัพย์สินสมบัติทั้งหลายที่คนได้สร้างสมไว้ไม่มีประโยชน์อะไรแก่คนตายเลย นอกจากความดีความชั่ว ที่ตนทำไว้เท่านั้นที่เป็นของ ๆ ตนติดตัวไป ฉะนั้น ท่านจึงสอนว่าทุกคนไม่ควรยึดมั่นในสิ่งทั้งปวงว่าเป็นตัวกู ของกูให้ถอนตัวกูของกู นั้นเสีย ให้ถือว่าสิ่งทั้งปวงตลอดถึงสังขารร่างกายล้วนเป็นของธรรมชาติและยอมเป็นไปตามกฎของธรรมชาติทั้งนั้น ไม่มีใครจะถือสิทธิ์เป็นเจ้าของที่มันคงได้เลย เราทำความดีไว้มากเท่าไร ประโยชน์จะพึงเกิดมีแก่เรามากขึ้นเท่านั้น

6) ปริศนาธรรมเกี่ยวกับการมัดศพ (มัดตราสัง) ห่อหุ้มศพไว้แล้วมัดเป็น เปลาะ ๆ ร้อยรัดให้แน่น 5 เปลาะในความมุ่งหมายทางโลกเพื่อกันศพขึ้นฟองอาจดันโลงแตกได้หรือหมายถึงสิ่งที่ เป็นเครื่องรัดตรึงดวงสัตว์โลกให้วนเวียนอยู่ในทุกข์ทางกันไว้มิให้พ้นไปจากทุกข์ก็คือ นิเวศธรรมดั่งนั้นผู้ที่ต้องการให้งานบรรลุดีความดีพ้นจากทุกข์ก็พึงเว้นจากนิเวศทั้ง 5 ดังนั้นในเวลาที่มัดผ้าห่อศพ 5 เปลาะท่านจะบริกรรม ดังนี้เปลาะที่ 1 ท่านบริกรรมว่า กะ ได้แก่ กามฉันทะ เปลาะที่ 2 ท่านบริกรรมว่าพะ ได้แก่ พยาบาท เปลาะที่ 3 ท่านบริกรรมว่า ถี ได้แก่ ถีนะมิทธะ เปลาะที่ 4 ท่านบริกรรมว่า อุ ได้แก่ อุทธัจจะกุกกุจจะ เปลาะที่ 5 ท่านบริกรรมว่า วิ ได้แก่ วิจิกิจฉา เมื่อห่อศพเสร็จแล้ว ยกศพลงใส่หีบปิดฝาผนึกตอกตะปู ธรรมนิยมจีนหรือญวนเขาถือมีพี่น้องลูกหลานที่มีปีชงกัน ได้เห็นการกระทำหรือตอกตะปูนั้น เพราะจะทำให้ผู้นั้นเจ็บไข้และไม่มีความสุข ในกาลต่อไปปีที่ชงกันนั้นคือ นับจากปีเกิดของผู้ตายไปจนถึงปีที่ 7 ตัวอย่างเช่น คนตายเกิดปีเถาะ ชงกับคนเกิดปีระกา เป็นต้น

7) ปริศนาธรรมเกี่ยวกับโลงแตก เพื่อเป็นการบอกคนที่มาร่วมงานและที่ยังมีชีวิตอยู่ว่าอย่าเอาแต่มัวประมาทขาดสติ ไม่สนใจในหลักธรรมคำสอนเมื่อตายไปหมดโอกาสทำความดี จะเคาะจนโลงแตกก็ลุกขึ้นมาไม่ได้

8) ปริศนาธรรมเกี่ยวกับการทำโลงศพ ความเชื่อของคนสมัยโบราณนั้นห้ามทำโลงศพรอไว้ก่อนเหมือนกับเป็นการแข่งคนป่วยให้ตาย จึงไม่นิยมทำโลงศพไว้ก่อน

9) ปริศนาธรรมเกี่ยวกับการเบิกโลงไม้ไฟ 7 รื้อ ได้แก่ วิสุทธิ 7 คือ คุณธรรมที่จะนำสัตว์ให้ข้ามพ้นวัฏฏะทั้ง 3 ได้ต้องมีวิสุทธิคือ ความบริสุทธิ์ ได้แก่ 1. สีลวิสุทธิ ได้แก่การรักษาศีลให้บริสุทธิ์ไม่ขาดไม่ต่างพร้อย 2. จิตตะวิสุทธิ ได้แก่ การทำใจให้เป็นสมาธิ 3. ทิณฺณวิสุทธิ ได้แก่ การพิจารณาความไม่เที่ยงเป็นทุกข์และเป็นของมิใช่ตัวตน 4. กังขาวิตรณวิสุทธิ ได้แก่ การพิจารณาการเกิดดับของนามรูป 5. มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ ได้แก่ การพิจารณาอายตนะเวทนาสัญญาและสังขาร 6. ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ได้แก่ การพิจารณาเห็นทางปฏิบัติกล่าวคือ วิปัสสนาญาณ 9 7. ญาณทัสสนวิสุทธิ ได้แก่ การทำความเข้าใจในขั้นที่จะบรรลุพระอรหัตผลวิสุทธิ 7 อย่างนี้เป็นปัจจัยส่งต่อกันไปเพื่อบรรลุพระนิพพานเหมือนรถ 7 ผลัดต่างส่งต่อกันไปตามลำดับทำให้ถึงจุดหมายปลายทางตามประสงค์และชี้ให้เห็นว่าร่างกายของคนเราก็คือเหมือนกับเผือก ที่นำไม้ไฟมาสานต่อกันเป็นซี่ ๆ ในที่สุดก็ต้องแยกสลายจากกัน

10) ปริศนาธรรมเกี่ยวกับตามไฟศพเพื่อเตือนสติผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ให้ดำเนินชีวิตของตนไปในทางสว่างเกิดมาแล้วก็อย่าประมาทในการบุญการกุศลประพฤติตามหลักการพุทธศาสนากล่าวคือให้ท่านรักษาศีลและเจริญภาวนาฉะนั้น การจุดตะเกียงไว้ที่ศพนั้น ก็หมายถึง ท่านทำเป็นปริศนาธรรมว่าให้ทุกคนอยู่ด้วยความสว่างตลอดเวลา ไม่ว่าผู้มามีหรือไม่มีสว่างก็ตาม แต่ขอให้อยู่ด้วยความสว่างเบิกบาน ปฏิบัติตนเป็นคนดีมีศีลธรรม ไม่สร้างกรรมทำความชั่วจนตลอดชีวิตครั้นตายแล้วก็จะไปสู่สุคติ

3. วิเคราะห์พัฒนาการของประเพณีงานศพชาวไทยท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า พัฒนาการของประเพณีงานศพของชาวไทยท้องถิ่นอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา รูปแบบและพิธีกรรมการจัดงานศพของชาวไทยท้องถิ่น อำเภอสทิงพระ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหลายประการ ในส่วนของพิธีกรรมก่อนตายส่วนใหญ่ยังถือปฏิบัติกันอยู่ แต่สำหรับพิธีกรรมหลักการตายนั้นมีพิธีกรรมหลายอย่างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเช่น การจัดงานศพ การช่วยเหลือของเพื่อนบ้าน พิธีกรรมก่อนตายและหลังพิธีกรรมทางศาสนายังคงปฏิบัติเหมือนเดิมอยู่และอาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบมากขึ้น ส่วนรูปแบบขั้นตอนพิธีกรรมอื่นที่เป็นส่วนของชาวบ้านได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุค ตามสมัย ค่านิยม ประเพณี เช่นการอาบน้ำศพ การจัดดอกไม้ประดับโลงศพ การใช้โลงปราสาทใส่ศพ การสร้างเรือนทาน มีการ

เปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม เพื่อลดขั้นตอนในการเตรียมงานให้น้อยลงและมีความรวดเร็วมากขึ้นให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปหรือพิธีกรรมบางอย่างก็เลิกไปไม่ถือปฏิบัติและรับเอาวัฒนธรรมอื่นเข้ามาปฏิบัติทดแทน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาประเพณีงานศพของชาวไทยท้องถิ่นอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ควรมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการจัดงานศพด้วยความแรงร่วมใจของคนในชุมชน อันเป็นวิถีชีวิตแบบอย่างที่ดี อนุรักษ์เอาไว้ให้ลูกหลานได้สืบต่ออย่าให้สูญหายไปกับการเปลี่ยนแปลงของค่านิยม สังคม และวัฒนธรรมที่หลั่งเข้ามาในปัจจุบัน

2. ควรได้นำมาเผยแพร่ให้กับบุคคลทั่วไปได้เข้าใจถึงพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีศนาธรรม เกี่ยวกับการอาบน้ำศพ พิธีศนาธรรมเกี่ยวกับการหิวนศพ พิธีศนาธรรมเกี่ยวกับนุ่งผ้าและสวมเสื้อให้ศพ พิธีศนาธรรมเกี่ยวกับการใส่เงินในปากศพ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นพิธีศนาธรรม คติธรรมที่ใช้สอนผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ไม่ให้อำนาจเงินชีวิตอย่างประมาท เป็นหลักธรรมที่ดี ควรนำมาเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบอย่าให้สูญหายไปกับกาลเวลาที่เปลี่ยนไป

3. ประเพณีการจัดพิธีกรรมงานศพ ควรรักษาไว้ไม่ควรละทิ้งไปกับค่านิยม สังคม วัฒนธรรมประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ควรอนุรักษ์เอาไว้ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นของอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา คนในชุมชนควรหันมาร่วมแรง ร่วมใจ สามัคคีกันมาปฏิบัติให้ต่อเนื่องให้เหมือนกับสมัยโบราณที่ทุกคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเหมือนกันเป็นเจ้าภาพหรือญาติของตนเองโดยคนในชุมชนให้ความสำคัญอย่าละเลยความสำคัญของประเพณีนี้ไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการศึกษาวิจัย เรื่อง ศึกษาประเพณีงานศพของชาวไทยท้องถิ่นอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบประเพณีงานศพของของภาคใต้กับภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย”

2. ควรมีการศึกษาเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบปรีศนาธรรมกับประเพณีการตายของ 14 จังหวัดภาคใต้”

3. ควรมีการศึกษาเรื่อง “การศึกษาคตินิยมจากประเพณีงานศพของจังหวัดสงขลา”

เอกสารอ้างอิง

दनัย ไชยโยธา. (2538). *ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

นิตยา บุญสิงห์. (2546). *วัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ลักษณ์.

ประชิด สกุนะพัฒน์. (2548). *ศิลปะและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิมพ์ลักษณ์.

หาดดอนทราย : การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย
อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

DONSAI BEACH : REVITALIZATION ENVIRONMENT TO PARTICIPATE.

CASE STUDY : BAN DON SAI COMMUNITY MOO 4 ,
DON SAI SUB-DISTRICT , MAI KAEN DISTRICT, PATTANI

มัสนี ยูโซะ

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

เดโช แชน้ำแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเล และแนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเลหาดดอนทราย โดยรวมทุกด้าน พบว่า 1. ปัญหาสำคัญของการสูญเสียพื้นที่ชายหาดดอนทรายดั้งเดิม เนื่องมาจากการบุกรุกพื้นที่ทำประโยชน์ โดยกลุ่มนายทุน ส่งผลให้หาดดอนทรายถูกกัดเซาะ และทำลายกำแพงกันน้ำทะเลตามธรรมชาติ สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนดอนทราย เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการสัญจร และรายได้เสริมของชุมชน เป็นต้น 2. ชุมชนบ้านดอนทรายส่วนใหญ่ยังขาดสำนึกร่วมใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชายฝั่งทะเลอย่างเหมาะสม เช่น การทิ้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการประมง และการทิ้งขยะมูลฝอย เป็นต้น

2. แนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม พบว่า 1. กลุ่มองค์กรชุมชนหาดดอนทรายร่วมกับหน่วยงานของรัฐ ร่วมกันสร้างกำแพงกันน้ำ เพื่อบรรเทาการกัดเซาะของชุมชนหาดดอนทราย 2. ชุมชนริเริ่มจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกันในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของพื้นที่ชายหาดดอนทราย

สรุปได้ว่า สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเล และแนวทางการฟื้นฟูหาดดอนทรายสามารถนำไปสู่รูปแบบวิธีการฟื้นฟูปัญหาสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งเกิดจากชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชนได้อย่างแท้จริงในอนาคต

คำสำคัญ : หาดดอนทราย, การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม, ชุมชนบ้านดอนทราย

ABSTRACT

The objective of this research were as follow : 1. to study the problem of coastal environment, and 2. to study revitalization approach to the coastal environment participate, Case study : Ban Don Sai Community Moo 4 , Don Sai Sub-District , Mai kaen District, Pattani. This was qualitative research.

The results of this study were ;

1. the problem of coastal environment had overviewed totally as follow ; 1. Main problem of lost old Donsai beach because the capitalist trespassed to beach for benefit that affect to Donsai community such as dwelling, occupation, journey and part-time profit, and 2. The villager in Donsai community had not good sense to participate in coast resources utilization suitably as litter the fishing instrument and wastes on the beach.

2. The revitalization approach of the coastal environment to participate as follow ; 1. they coordinated with government sector to build the wall for reducing the water scoured beach, and 2. they set up plan to operate together for revitalization Donsai coastal environment.

Summary of this research as the problem coastal environment and revitalization approach Donsai could take to method of revitalization beach environment problem to participate that will happen quite in community by community and for community in the future.

Keywords : Donsai Beach, Revitalization of coastal environment to participate, Ban Donsai Community.

บทนำ

การฟื้นฟูชายฝั่งทะเลจะมีปัญหาในด้านทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้ ๆ ชายหาดมีความเดือดร้อนไม่ว่าในเรื่องการกัดเซาะของชายฝั่ง หรือ สิ่งปฏิกูลทั้งหลายที่ส่งผลทำให้ชายฝั่งเสื่อมสภาพ ทั้งนี้จึงทำให้คนเห็นความสำคัญในการฟื้นฟูสภาพให้กลับสู่สภาพเดิม เพื่อต้องการให้ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งมีความยั่งยืน และใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติได้นาน ๆ จนทำให้มนุษย์ได้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่ง และยังเป็นแนวทางการส่งเสริมให้คนได้ศึกษาเรียนรู้ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ปัจจุบันทรัพยากรชายฝั่งทะเลกำลังประสบปัญหาความเสื่อมโทรมอย่างรุนแรง สาเหตุจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น การทำการประมง อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การพัฒนาแหล่งชุมชนและอื่น ๆ ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งอย่างมาก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการใช้ที่ดินชายฝั่งทะเลมาก จนเกิดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ เกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลอย่างรุนแรง และก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่าง ๆ รวมถึงการนำทรัพยากรชายฝั่งทะเลมาใช้อย่างฟุ่มเฟือย ไร้ระมัดระวัง และก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปัญหาทรัพยากรชายฝั่งทะเลเป็นปัญหาที่มีปัจจัยหลายประการที่มาเกี่ยวข้อง ทั้งสภาพภูมิอากาศ คลื่นลมที่แปรปรวนตลอดเวลา กระแสน้ำ การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล การตัดไม้ทำลายป่า และการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่งไม่เหมาะสม ทำให้ส่งผลถึงการเกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งของประเทศไทย โดยสถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยตอนล่างในเขตจังหวัดปัตตานี และนราธิวาสรวมประมาณ 200 กิโลเมตร และยังมีแนวโน้มรุนแรงในระดับวิกฤติมาก

และพบว่าพื้นที่ที่มีผลกัดเซาะชายฝั่งจังหวัดปัตตานีมี 8 พื้นที่ และจังหวัดนราธิวาสมี 5 พื้นที่ ซึ่งเดิมมีอัตราการกัดเซาะชายฝั่งรุนแรงเฉลี่ย 5 เมตรต่อปี แต่ในปี พ.ศ. 2551 ที่ผ่านมามีอัตราการกัดเซาะชายฝั่งเพิ่มขึ้นเป็น 10 เมตร ทำให้ที่ดิน และทรัพย์สินทั้งของรัฐฯ และประชาชนเสียหายเป็นจำนวนมากทุกปี และมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนพื้นที่มากขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ในการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเล เพื่อให้การพัฒนาชุมชนดำเนินควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน จึงต้องมีความจำเป็นในการบูรณาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งที่เหมาะสม และที่สำคัญยิ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่ม เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนที่แท้จริง และยังเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ให้นักอนุรักษ์ได้เก็บเกี่ยวคุณค่าอย่างมากมายไม่ว่าจะเป็นป่าชายเลน ภูเขาทะเล แนวปะการัง รวมทั้งสถานที่การท่องเที่ยว แต่ความต้องการที่ไม่รู้จักจบของมนุษย์ จึงทำให้เกิดรุกราน และทำลายชายฝั่งทะเล จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาต้องการศึกษาหาดดอนทราย : การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมกรณีศึกษา ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทรายอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ตลอดจนจนถึงแนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเล กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

การศึกษาเรื่อง หาดดอนทราย : การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทรายอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี มีขอบเขตด้านประชากร จำนวน 16 คน ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ได้ผู้ที่ผลักดันให้เกิดการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอไม้แก่น จังหวัด

ปัตตานี จำนวน 10 คน ได้แก่ นายมาห์มุด จารู, นายสาและ เจ๊ะเต๊ะ, นายคอเลาะห์ ดุลและ, นายชากรียา ซูหลง, นายซูไลมาน ตาเยะ, นายรอซี้ดี สาแม, นายรอเซะ มูসা, นางรอกายะห์ เจ๊ะหะ, นางมาซีเตาะห์ หะซา และนางรอซี้เตาะห์ เจ๊ะบู

2. ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอไม้แก่น จำนวน 6 คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนทราย 1 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดอนทราย 1 คน กำนันชุมชนบ้านดอนทราย 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนทราย 1 คน นักพัฒนาชุมชน 1 คน และหัวหน้าสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดอนทราย 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง หาดดอนทราย : การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทรายอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี มีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. ผู้วิจัยถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เตรียมตัวศึกษาทำความเข้าใจในแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษากำหนดวิธีการ และประเด็นที่สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้าน ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ให้สัมภาษณ์

3. แบบแนวทางการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตัวเองโดยเตรียมแนวคำถามแบบครอบคลุมทุกรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม ช่วงแรกของการสัมภาษณ์ จะเป็นคำถามทั่วไป หลังจากนั้นก็จะโยนคำถามเข้าประเด็นที่ต้องการ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ชัดเจน และมีความถูกต้องตรงตามความเป็นจริงทุกประการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่อง หาดดอนทราย : การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทรายอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อขอสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี
2. ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนบ้านดอนทราย โดยจะพูดคุยในประเด็นที่เกี่ยวกับการวิจัย ข้อมูลที่จะได้มีประโยชน์ต่อประชาชนรุ่นหลัง เพื่อเป็นแนวทางเลือกในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้ให้ผู้สัมภาษณ์มีสิทธิไม่ตอบคำถาม และหยุดการสัมภาษณ์เมื่อใดก็ได้

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลทั้งจากเอกสาร และภาคสนามแล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปเป็นภาพรวม เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาข้อมูลครั้งต่อไป ในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลใดที่ขาด หรือไม่ชัดเจนก็เก็บเพิ่มเติมต่อไปจนครบถ้วนของข้อมูลที่ได้ นำมาหาความสัมพันธ์ของข้อมูลจนเป็นปรากฏการณ์ออกมาให้สามารถอธิบายข้อมูลเท็จ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามขอบเขตที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนที่สุดตามข้อมูลที่แท้จริง

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเล กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

1. ปัญหาร้ายธรรมชาติ พบว่า เกิดจากการเปลี่ยนแปลงตามสภาพอากาศ ทำให้เกิดปัญหาทางชายฝั่งทะเลต่าง ๆ เช่น ทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่ง และเกิดการชะล้างพังทลายของชายฝั่ง ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อชายฝั่งทะเลเป็นอย่างมาก
2. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอ พบว่า จากมีการใช้ทรัพยากรกันอย่างไม่ประหยัด อาทิ ป่า ไม่ถูกทำลาย ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ การขาดแคลนน้ำ ฯลฯ
3. ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม พบว่า สาเหตุของมลพิษเป็นผลจากการกระทำของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมนุษย์ซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของธรรมชาติมีการเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว และมนุษย์ มีบทบาทที่แตกต่างไปจากธรรมชาติอื่นในหลายกรณี กล่าวคือ เมื่อประชากรมนุษย์เพิ่มมากขึ้น ความต้องการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อใช้เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น มนุษย์มีความสามารถในการนำ

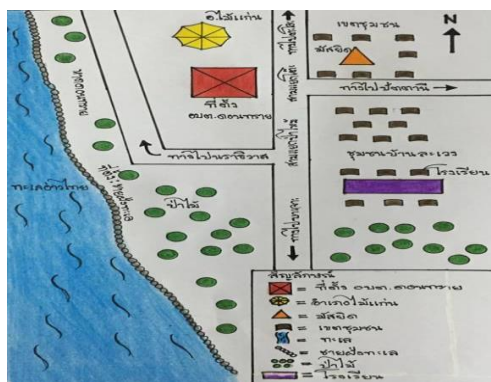
เทคโนโลยีมาใช้ในการบวนการต่าง ๆ ได้แก่ ทำการเกษตร การประมง สร้างเมือง สร้างเขื่อนขนาดใหญ่ สร้างโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อผลิตสิ่งต่าง ๆ

**ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเล กรณีศึกษา :
ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี**

1. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความสำคัญ คือ การเสนอปัญหา ความต้องการของคนในชุมชน และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา และร่วมให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการประชุม การสนับสนุน และแสดงความคิดเห็นในการวางแผนงาน ต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สามารถดำเนินงานได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และข้อมูลข่าวสาร ทั้งหมดนี้เป็นแหล่งทรัพยากรหลัก ที่สำคัญซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่น นำมาใช้เพื่อพัฒนา การส่งเสริมโดยใช้แรงในท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดี วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และอื่น ๆ แสดงให้เห็นทิศทางที่ชัดเจนของการมีส่วนร่วมสิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนี้ คือ การช่วยเหลือ และสนับสนุน และการร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ การที่เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเล เพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่ดีขึ้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อย่างมาก เพราะทรัพยากรชายฝั่งทะเลมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น การที่เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเล ย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ ซึ่งไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปของเงิน ทอง วัสดุสิ่งของ แต่เป็นความสุขสบาย ความพอใจในสภาพของความเป็น การดำรงชีวิตของคนในชุมชนอยู่ดี มีความสุขสบายที่ได้เห็นทรัพยากรมีความอุดมสมบูรณ์ และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ภาพประกอบ 1 แสดงแผนที่เดินดินที่ตั้งชุมชนบ้านดอนทราย

ตอนที่ 3 แนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

1. การพัฒนาคุณภาพประชาชน พบว่า มีแนวทางการพัฒนา มีกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการพัฒนาของการเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของประชาชน การใช้ความคิดสร้างสรรค์ การสนับสนุนให้ความรู้ และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชน มีฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วมมากขึ้น และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างระมัดระวัง และเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม และสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนยาวนานที่สุด และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2. การใช้มาตรการทางสังคมและกฎหมาย พบว่า การใช้มาตรการทางสังคม และกฎหมาย สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่ม หรือสมาคม เพื่อการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลตลอดจนการให้ความร่วมมือทั้งด้านพลังกาย และพลังใจ เพื่อที่จะทำให้ทรัพยากรทางชายฝั่งทะเลให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง และควรให้มีหัวหน้ากลุ่ม เพื่อที่จะเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ เพื่อให้คนในชุมชนรู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ

3. การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พบว่า ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเล และสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นทุกคนมีบทบาทหน้าที่ ในการปกป้อง รักษาในการอนุรักษ์ และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน ร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน การประสานงาน เพื่อสร้าง

ความรู้ ความเข้าใจ ให้มีบทบาทหน้าที่ ในการอนุรักษ์ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อที่เป็นการที่จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติกลับมามีความอุดมสมบูรณ์ใหม่อีกครั้ง

ภาพประกอบ 2 แสดงการร่วมกันเก็บขยะบริเวณชายหาดดอนทราย

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2535) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้นเอง หรือมีอยู่ตามธรรมชาติ ทั้งที่มีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่าง ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้เพื่ออำนวยประโยชน์แก่มนุษย์ และสภาวะธรรมชาติด้วยตนเองได้ เช่น น้ำ ประมง ป่าไม้ ดิน แร่ธาตุ สัตว์ป่า พืชพันธุ์ และมนุษย์ มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวพันกันอย่างเป็นระบบ สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ การเพิ่มขึ้นของประชากรมนุษย์ ความก้าวหน้าทางวิทยาการ และการพัฒนาเศรษฐกิจ

2. การมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโกวิท พวงงาม (โกวิท พวงงาม, 2541) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการของกลุ่มองค์กรชุมชนมีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ โดยมีความเข้าใจปัญหาของตน และตระหนักถึงสิทธิของตนที่มีต่อสิ่งนั้น ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่บุคคล

ได้รับข้อมูลใหม่ที่จะช่วยเพิ่มอำนาจความคิด และโอกาสได้ร่วมวิเคราะห์ และตัดสินใจกำหนดเป้าหมายในกิจกรรมเหล่านั้น

3. แนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านดอนทราย หมู่ที่ 4 ตำบลดอนทราย อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งความสอดคล้องกับแนวคิดของ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2546) ได้กล่าวว่า การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจ หรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อชุมชนบ้านดอนทราย

1. ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้ในเรื่องการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดภายหลัง
2. ควรให้มีหัวหน้ากลุ่ม เพื่อที่จะเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการฟื้นฟู เพื่อให้คนในชุมชนรู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ควรกำหนดให้มีการประชุมในหน่วยงานเพิ่มขึ้น เพื่อการปรับปรุงหาแนวทางการฟื้นฟู
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้แก่ประชาชน และเยาวชนให้ทั่วถึง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง “สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเลในพื้นที่จังหวัดปัตตานี”
2. ควรศึกษาเรื่อง “แนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ภาคใต้”

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2541). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*. ม.ป.ท.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง*.

กรุงเทพมหานคร: 598 Print.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2535). *การบริหารจัดการชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไพลิน.

ภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่นเพื่อการดำรงอยู่ตามวิถีป่าพรุ

กรณีศึกษา : กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล

อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

THE FOLK WISDOM OF LOCAL-FISH PROCESSING FOR LIVELIHOOD

FOLLOW IN BOG FOREST WAY. CASE STUDY : FISH MARKET

PRODUCT GROUP, BAN TUN, CHA-UAT, NAKHON SI THAMMARAT

เกษสุดา พลแก้ว

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

เดโช แชน้ำแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่นเพื่อการดำรงอยู่ตามวิถีป่าพรุ กรณีศึกษา : กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่นเพื่อการดำรงอยู่ตามวิถีป่าพรุ กรณีศึกษา : กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1. ทางกลุ่มมีกระบวนการเลือกปลา ท้องถิ่นที่ใช้ในการแปรรูป คือ ปลาตุก และปลาช่อน ต้องเลือกให้ได้ขนาดละ 1 กิโลกรัมจะจำหน่ายในราคา 200 บาท และถ้าปลาตัวขนาด 5-7 กรัม จะจำหน่ายในราคากิโลละ 100 บาท 2. ชุมชนจัดตั้งกลุ่มตลาดปลาขึ้น นอกเหนือจากการตลาด เพื่อการจำหน่ายสินค้าแล้วยังให้สมาชิกกลุ่มออมเงินจนเกิดกองทุน ชุมชนที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3. กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลามีระเบียบร่วมกันในการห้ามจับปลาในช่วงฤดูวางไข่ เพื่อให้มีปลากินตลอดปี

2. การดำรงอยู่ตามวิถีป่าพรุ กรณีศึกษา : กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1. การตั้งถิ่นฐานและชุมชน เหมาะแก่การตั้ง กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ผู้บริโภคมีความสะดวกในการซื้อสินค้า 2. พื้นฐานทางเศรษฐกิจ และ ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจของตลาดปลาส่วนใหญ่มีรายได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเทศกาล 3. สภาพของพื้นที่ และทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนใหญ่จะอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาหารของคน ในชุมชน อย่างไรก็ตาม แนวโน้มวิถีชุมชนของกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลาอาจจะเปลี่ยนไปจากวิถี เดิม โดยจะมีรูปแบบการเลี้ยงปลาทดแทน เพื่อสนองผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา

คำสำคัญ : ปลาท้องถิ่น, ภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่น, กลุ่มตลาดปลา

ABSTRACT

The objective of this research were as follow : 1. to study the folk wisdom of Local-fish food processing and 2. to study livelihood follow in bog forest way, Case study : Fish market product group, BanTun, Cha-uat, Nakhon Si Thammarat. This research was qualitative research.

The results of this study were ;

1. the folk wisdom of Local fish food processing for livelihood follow in bog forest way as follow ; 1. the methods of Local-fish processing that should chosen the freshwater fish as Cat-fishes and snake-head fish which must had chosen about 1 kilogram a one that would sell 200 baht a kilo and if some fish had 5 – 7 grams a one would sell 100 baht a one, 2. except the marketing ; Fish market group set up the provident fund from saving to help together in community, 3. rule of group was “No fishing during spawning season”

2. the livelihood follow in bog forest way as follow ; 1. habitation and community must proper to set up fish market product group that consumer must comforted to buy the goods , 2. economy base and natural resource as they had much more profit especially in festival seasons. 3. Physical Environment and

natural resource had abundance that they would be human food source. However long-term trend of folkways of Fish market product group might be changed to fish farming replace that would be object for processing group.

Keywords : Local-fish, The folk wisdom of Local-fish processing, Fish market product group.

บทนำ

ภูมิปัญญาไทยเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้ช่วยกันสร้างสรรค์ขึ้นมา และสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นความภาคภูมิใจ และเกียรติภูมิของคนไทยทำให้เกิดความรักในชาติบ้านเมือง เราคนไทยควรช่วยกันอนุรักษ์ให้เป็นมรดกของชาติสืบไป ภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่น ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้คนในชุมชนได้มีอาชีพเสริม และสร้างรายได้ให้กับครอบครัว นับเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ให้มีการจัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลาใน พ.ศ.2550 โดยมีประธานกลุ่มชื่อ นายจรรยา รักษาชล และได้จัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลาขึ้นมา เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมภายในของกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา และทำการแปรรูปปลาท้องถิ่นที่มีอยู่ภายในชุมชนป่าพรุ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นมา นั่นก็คือ ปลาตุ๋น และ ปลาตากแห้ง เพื่อให้เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง รวมทั้งส่งเสริมในด้านตลาดของชุมชน ให้มีรายได้ที่มั่นคง รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิถีชีวิตชาวบ้านแบบดั้งเดิมมาใช้ในการผลิต เพื่อผลิตภัณฑ์ปลาตุ๋น นอกจากนี้การแปรรูปปลาตุ๋น และปลาตากแห้งได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล ในเรื่องด้านการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ว่าควรเลือกใช้บรรจุภัณฑ์แบบใดบ้าง เพื่อให้มีความเหมาะสม และสามารถที่จะทำให้ตัวผลิตภัณฑ์เก็บไว้ได้นาน และเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ตลาดปลาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาระหว่างชุมชน

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้งของกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล อำเภอ สะเทวดี จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นชุมชนที่มีจำนวน 5 หมู่บ้าน มีทรัพยากรดินที่อุดมสมบูรณ์ และมีสิ่งแวดล้อมที่มีอาณาบริเวณเป็นที่ลุ่ม อยู่ใกล้กับแหล่งป่าพรุ ซึ่งเป็นป่าพรุที่มีความดิบชื้น มีหนองน้ำ มีปลาน้ำจืดอาศัยอยู่มาก ถือได้ว่าป่าพรุในตำบลบ้านตุลเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มาก

และปัจจุบันทำให้คนในตำบลบ้านตุลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน ทำนาเป็นอาชีพหลัก และเมื่อมีเวลาว่างก็จะไปหาปลาเพื่อเป็นอาชีพเสริม สร้างรายได้ให้กับครอบครัว และยังมีการคิดค้นการถนอมอาหาร เพื่อเก็บไว้สำหรับบริโภค และจำหน่าย ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา เมื่อหาปลาได้ก็จะนำมาแปรรูปเป็นปลาตากแห้ง หรือ ปลาตากแห้ง เพื่อเพิ่มมูลค่าของปลา ทางกลุ่มจึงได้มีการแปรรูปปลาเป็นผลิตภัณฑ์จากปลาทั้งหมด เช่น ปลาตากแห้ง พุงปลา เป็นต้น และแต่ละสูตรได้นำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบดั้งเดิมมาใช้ในการคิดค้นสูตร ซึ่งเป็นสูตรเฉพาะในเรื่องรสชาติ ความอร่อย สี ไม่มีกลิ่นคาวปลา และคุณภาพดีเยี่ยม เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและนอกชุมชน หลังจากนั้นจึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา และพัฒนากิจกรรมการพัฒนากระบวนการเพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพให้กับครอบครัวของคนในชุมชนเป็นต้นมา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ และได้ทำวิจัยเรื่องภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่นเพื่อการดำรงอยู่ตามวิถีป่าพรุ กรณีศึกษา : กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล อำเภอลือชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อที่จะช่วยในเรื่องของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การถนอมอาหาร การแปรรูปปลาตากแห้ง และปลาตากแห้งของกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา เพื่อให้คนในชุมชนมีอาชีพเสริมที่มั่นคง และให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของคนในชุมชนแบบดั้งเดิมตามวิถีป่าพรุ และยังเป็นส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน พร้อมกับนำความรู้ และภูมิปัญญาที่มีอยู่แบบดั้งเดิมมาบูรณาการ เพื่อถ่ายทอดความรู้สู่เยาวชนรุ่นหลังต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่น กรณีศึกษา: กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล อำเภอลือชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ตามวิถีป่าพรุ กรณีศึกษา: กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล อำเภอลือชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา จำนวน 10 คน ได้แก่ ประธานผลิตภัณฑ์ตลาดปลา จำนวน 1 คน รองประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา จำนวน 1 คน และคณะกรรมการกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา จำนวน 8 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้ที่สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา จำนวน 7 คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน นักพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน เกษตรตำบล จำนวน 1 คน และสาธารณสุขตำบล จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัย นักวิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เตรียมตัวศึกษาทำความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา กำหนดวิธีการและประเด็นที่สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้าน ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ให้สัมภาษณ์

3. แบบแนวทางการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตัวเองโดยเตรียมแนวคำถามแบบครอบคลุมทุกรายละเอียดเกี่ยวกับการแปรรูปปลาท้องถิ่นในการดำรงวิถีชีวิตป่าพรุช่วงแรกของการสัมภาษณ์เป็นคำถามทั่ว ๆ ไป หลังจากนั้นก็จะโยนคำถามเข้าหาประเด็นที่ต้องการ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ชัดเจน และมีความถูกต้องตรงตามความจริงทุกประการ

4. แผนที่เดินดิน และแผนผังประวัติศาสตร์ชุมชน

5. แบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Observation)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อขอสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา/ผู้ที่ให้ข้อมูลรองกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลาตำบลบ้านตุล อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และถามประเด็นที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาคั้งนี้

3. ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา/ผู้ที่ให้ข้อมูลรองกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา โดยจะพูดคุยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกาวิจัย ข้อมูลที่ได้จะมีประโยชน์ต่อกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่นซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์มีสิทธิไม่ตอบคำถามและหยุดการสัมภาษณ์เมื่อใดก็ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลทั้งจากเอกสาร และภาคสนามแล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปเป็นภาพรวม เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาข้อมูลครั้งต่อไปในขณะเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลใดขาดหรือไม่ชัดเจนก็เก็บเพิ่มเติมต่อไปจนครบถ้วนของข้อมูลที่ได้นำมาหาความสัมพันธ์ของข้อมูลจนเป็นปรากฏการณ์ออกมาให้สามารถอธิบายข้อเท็จจริง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามขอบเขตที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนที่สุดตามข้อมูลที่แท้จริง

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่น กรณีศึกษา : กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. การถ่ายทอดปัญญาผลิตภัณฑ์ตลาดปลา พบว่า ถ้ามีผู้สนใจจะศึกษาการแปรรูปปลาจะมีสมาชิกในกลุ่มอธิบายวิธีการทำปลาตุ๋น และปลาตากแห้งให้ฟัง โดยอย่างละเอียด ถ้าออกแสดงสินค้าขายสินค้าวิสาหกิจชุมชนทางกลุ่มจะเขียนวิธีการทำให้ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาโดยละเอียด และมีวิธีการสาธิตการแปรรูปจากปลาให้ผู้สนใจดูด้วย

2. การยกย่องผู้ทรงภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ตลาดปลา พบว่า เป็นการเล่าสู่กันฟังเพื่อให้คนในชุมชนได้รู้จักการถนอมอาหาร และสามารถนำวิธีนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละครอบครัวได้ วิธีการทำปลาตุ๋นมี 6 วิธี หลัก ๆ โดย 1) ขำแหละบริเวณหัวปลาตุ๋น ล้างน้ำสะอาด แขน้ำไว้ 1 คืน 2) ใส่น้ำตาล 2 กิโล กับใส่เกลือ 1 กิโลครึ่ง แช่ไว้ 2 คืน 3) นำปลาตุ๋นที่หมักไว้ มาตากแดด 1 วัน 4) นำไม้พื้ทุบตัวปลาตุ๋นให้แบนให้มีรูปทรงสวยงาม 5) นำปลาตุ๋น มาตากให้แห้งอีกครั้ง 6) นำปลาตุ๋นใส่ บรรจุภัณฑ์กระดาษ

3. การจัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา พบว่า นางละออง บัวชนาบ เป็นผู้ทำปลาตุ๋น และปลาตากแห้ง และสาธิตให้คนในหมู่บ้านทดลองทำ และได้มีสมาชิกที่สนใจจึงจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา ต่อมานายจรูญ รักษาชลได้สร้างตลาดปลาขึ้นมา เพื่อให้สมาชิกได้มีอาชีพเสริม และ

ได้มีนางสุภรณ์ บุญถาวร นักพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล ได้เข้ามาสนับสนุน ส่งเสริมเป็น สีนค้ำวิสาหกิจชุมชนของตำบลตุล

4. การตั้งสถาบันกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา พบว่า ในกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์อื่นด้วยแต่ส่วนใหญ่จะแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลาตุกร้ามากกว่าปลาตากแห้ง และไม่มีกลุ่มใด ๆ มาก่อน มีแต่กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลากลุ่มเดียว

5. การจัดตั้งกองทุน พบว่า มีกลุ่มกองทุนสัจจะ และเงินสวัสดิการภายในกลุ่ม

6. การจัดการด้านคุ้มครองลิขสิทธิ์ พบว่า การแปรรูปปลาท้องถิ่นได้ มีการจดลิขสิทธิ์เป็นสินค้าวิสาหกิจชุมชนของตำบลบ้านตุลอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือกับผู้บริโภค และให้เกิดความมั่นใจในการบริโภคปลาตุกร้า และปลาตากแห้ง เป็นสินค้าที่สะอาดปลอดภัย และถูกอนามัย

ภาพประกอบ 1 แสดงแผงการตากปลาตุกร้าที่สะอาด และถูกวิธี

ตอนที่ 2 การดำรงอยู่ตามวิถีป่าพรุ กรณีศึกษา : กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล อำเภอลืออำนาจ จังหวัดนครราชสีมา

1. การตั้งถิ่นฐาน และชุมชน พบว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา มีที่ตั้งติดกับถนนสายเอเชีย บ่อลือ ทั้งสองฝั่งของกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ติดกับป่าพรุมีลมพัดตลอดเวลา มีแสงแดดเหมาะกับการตากปลา และกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลาเป็นที่รู้จักของลูกค้าประจำ และลูกค้าที่พบเห็นได้เป็นอย่างดี

2. **พื้นฐานทางเศรษฐกิจและลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติ** พบว่า เศรษฐกิจของกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลาปกติแล้ว ในช่วงหน้าฝนถ้าไม่มีพ่อค้า หรือแม่ค้าคนกลางมาสั่งซื้อผลิตภัณฑ์จากปลาจะขายได้เรื่อย ๆ ถ้าเป็นในช่วงเทศกาล วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ หรือมีพ่อค้า แม่ค้าคนกลางมาสั่งจะมีรายได้เข้ามาในกลุ่มมาก

3. **ลักษณะทางวัฒนธรรม** พบว่า ส่วนใหญ่แล้วการดำรงชีวิตของคนในกลุ่มจะไม่มี ความแตกต่างจากชุมชนอื่นมีวิถีชีวิตประจำวัน ในการแต่งกาย ประเพณี อาหารการกิน ขนบธรรมเนียมจะเหมือนกันกับชุมชนอื่น ๆ และในชุมชนยังมีวิถีชีวิตแบบง่าย พึ่งพาตนเองได้ จากแหล่งธรรมชาติของหมู่บ้าน

4. **ประเด็นการส่งเสริมอาชีพและวัฒนธรรมชุมชนในเรื่องความสามัคคี** พบว่า การรวมกลุ่มของผลิตภัณฑ์ตลาดปลา มีเป้าหมาย เพื่อสร้างอาชีพเสริมให้กับคนในครอบครัวได้ มีรายได้ มีเป้าเพื่อส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลาให้เป็นสินค้าวิสาหกิจชุมชนของตำบล บ้านตุล และให้สมาชิกใน กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา มีความผูกพันกัน ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ในยามมีปัญหา

อภิปรายผล

1. **ภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่น กรณีศึกษา : กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา** ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539) ที่กล่าวว่า ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็น องค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่องความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อย ออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแปรรูป ปลาท้องถิ่น ปลาตุ๋นและปลาตากแห้ง จัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการ เรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น ความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชน และในการตัวของผู้อยู่เอง หากมีการสืบค้นหา เพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตาม สมัยได้

2. การดำรงอยู่ตามวิถีป่าพรุ กรณีศึกษา : กลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ตำบลบ้านตุล อำเภอยะเอนก จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี (2550) ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจชุมชนที่เน้นสร้างเข้มแข็งที่ฐานล่างนี้ เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจแบบบูรณาการ ซึ่งจะมีการเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จิตใจ สิ่งแวดล้อม และการเมืองพร้อมกันไปในตัวการดำเนินวิถีเศรษฐกิจตามแนวนี้ จะช่วยให้ความเป็นปากปลาคืนมา ครอบครัวจะอบอุ่นและชุมชนจะเข้มแข็ง ซึ่งหมายความว่า ชุมชนจะต้องมีการอนุรักษ์ และพัฒนาวัฒนธรรมไปพร้อมกับการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจที่ฐานล่าง และการพัฒนาด้านจิตใจ สำหรับหน่วยของชุมชนท่านเสนอให้ตำบลเป็นหน่วยชุมชนที่เล็กที่สุดในแง่การรวมกันทางเศรษฐกิจ โดยให้คนในตำบลมาร่วมกันเป็นหน่วยเดียวในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน ทั้งนี้ โดยให้ปรับเปลี่ยนวิธีคิดเกี่ยวกับโครงสร้างของสถาบันเสียใหม่ คือ จากเดิมที่ตำบลมีลักษณะเป็นหน่วยในการปกครอง มาเป็นหน่วยพัฒนาเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเองในระดับตำบล โดยให้คนทั้งตำบลมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกันรับประโยชน์ เศรษฐกิจชุมชนดังกล่าวนี้ อาจเรียกว่าเศรษฐกิจของตำบล และเพื่อตำบล ให้มีการพัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาครอบครัว พัฒนาชุมชน วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันไป แต่การที่สังคมชนบทจะพัฒนา และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา

1. ควรมีบรรจุกฎที่ทันสมัย
2. ในกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลา ควรรักษาความสะอาด ให้ดีกว่านี้
3. สถานที่แปรรูปปลาควรน่าจะทำที่ให้ง่ายเหมาะแก่การแปรรูป

ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

1. มีการส่งเสริมให้ภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่นให้เป็นส่วนหนึ่งของหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
2. ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์แก่คนในชุมชน
3. สนับสนุนให้เยาวชนรุ่นหลังสนใจในภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่น
4. ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. จัดให้มีหลักสูตรการเรียนรู้ภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่น
2. จัดหาแหล่งตลาดรองรับผลผลิตของภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. จัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ตลาดปลาภูมิปัญญาการแปรรูปปลาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง “ศึกษาภูมิปัญญาในการแปรรูปปลาตุ๋นราห์หมู่ที่ 3 บ้านกุ่มแป ตำบลบ้านตุล อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช”
2. ควรศึกษาเรื่อง “วิถีชีวิตการผลิตสินค้าพื้นบ้านเพื่อการจำหน่ายของคนในชุมชนตำบลบ้านตุล อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช”

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น*. เรียกใช้เมื่อ 2559 มีนาคม 20 จาก <http://www.ipesp.ac.th>

การศึกษาแนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด

กรณีศึกษา : กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระ หมู่ที่ 1

ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

THE STUDY OF PROMOTION GUIDELINES THE WISDOM PRODUCING
OF FRESH FISH CRISP. CASE STUDY : PA TA BA RA FRESH FISH CRISP
GROUP, MOO 1 PASE YAWO SUB-DISTRICT, SAI BURI DISTRICT,
PATTANI PROVINCE

วนิดา แวฮาโละ

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

เดโช แชน้ำแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อการศึกษาแนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด
กรณีศึกษา : กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระหมู่ที่ 1 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัด
ปัตตานี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารวบรวมภูมิปัญญา และการศึกษาแนวทางส่งเสริมภูมิปัญญา
การผลิตข้าวเกรียบปลาสด รวมทั้งเพื่อศึกษาแนวโน้มนการส่งเสริมการขายข้าวเกรียบปลาสดใน
อนาคตของกลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระ หมู่ที่1 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัด
ปัตตานี โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การรวบรวมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลา โดยรวมทุกด้าน พบว่า 1. การมอง
ระบบการผลิตและการจัดการทรัพยากรในบริบทของการเปลี่ยนแปลงคือภูมิปัญญาการผลิต
ข้าวเกรียบปลาสดมาจากชาวมาเลเซียที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่บ้านปาตาบาระ ที่นำ
ปลามาบดกับกระเทียมแล้วนำไปคลุกเคล้าผสมกับแป้งมันสำปะหลังให้เป็นเนื้อเดียวกัน แล้ว

ป็นป็นรูปยาวทรงกระบอก และนำไปนึ่งให้สุกโดยวัตถุดิบหลักที่ใช้ คือปลา 2. การมองระบบการผลิตและการจัดการทรัพยากรมิติวัฒนธรรม คือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร โดยการแปรรูปผลผลิตทางการประมง โดยยึดกฎระเบียบ จารีต ประเพณีบนพื้นฐานการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศ 3. การมองระบบการจัดการทรัพยากรว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบกรรมสิทธิ์ร่วมของชุมชน คือการรับรองคุณภาพของข้าวเกรียบ โดย OTOP ออ. และฮาลาล และการได้รับการหนุนเสริมช่วยเหลือจากภาครัฐ 4. การมองระบบการจัดการทรัพยากรของชุมชนในฐานะขบวนการทางสังคม คือเกิดจากการรวมตัวของประชาชนที่ต้องการจะสร้างอาชีพ จึงมีการจัดตั้งกลุ่มทำข้าวเกรียบขึ้นมาในปี 2548 และมีการวางโครงสร้างอย่างชัดเจน 5. การมองระบบการผลิต และการจัดการทรัพยากรของชุมชนในบริบทของการพัฒนาชุมชน การผลิตข้าวเกรียบปลาสดมีส่วนในการเอื้อผลประโยชน์ให้ชุมชนมีทุนสำรองสำหรับการหมุนเวียน จัดสรรสวัสดิการในชุมชน

2. แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด พบว่า เป็นการส่งเสริมให้เกิดอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และเสริมสร้างให้เกิดสวัสดิการแก่สมาชิกในชุมชนเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ต้นแบบสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดการความรู้ในหลายมิติทางทั้งด้านการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาให้เกิดความหลากหลาย ขยายโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้สู่ตลาดสากลในภูมิภาคต่าง ๆ

3. แนวโน้มการส่งเสริมการขายข้าวเกรียบปลาสดในอนาคต พบว่า การคาดการณ์แนวโน้มการขายข้าวเกรียบปลาสดในอนาคต คือการวางกลยุทธ์ทางการตลาด ทั้งทางด้านการส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่ผู้บริโภค ด้วยการประชาสัมพันธ์ โดยผ่านตัวแทนจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่คนกลาง ด้วยการเสนอข้อแลกเปลี่ยนด้วยการสะสมยอดขาย เพื่อแลกกับส่วนลด หรือของสมนาคุณ ซึ่งสร้างแรงจูงใจให้ในการสร้างยอดขาย และด้านการส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่พนักงานขาย คือ กระจายสินค้าเข้าสู่ตลาดด้วยวิธีการผลักดันสินค้าของกลุ่ม 2 ช่องทาง คือการขายปลีก และขายส่ง

คำสำคัญ : แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด, กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านป่าตาบาระ.

ABSTRACT

This research was to study of promotion guidelines the wisdom producing of fresh fish crisp. Case study : Pa Ta Ba Ra fresh fish crisp group, Moo 1 Pase Yawo sub-district, Sai Buri district, Pattani., aims to study gathered the wisdom and learned the promoting guidelines wisdom for the fresh fish crisp, included to study the trends of fresh fish crisp sale promotion in the future Case study : Ban Pa Ta Ba Ra fresh fish crisp group, Moo 1 Pase Yawo sub-district, Sai Buri district, Pattani, by a qualitative research methodology.

The results showed that :

1. The collected knowledge of producing fish crisp as overall aspects reveal 1. a production system and resource management in the change context are the fresh fish crisp producing came from Malaysia who immigrant settlement to the Ban Pa Ta Ba Ra, taking fishes mashed with garlic, then intermixed with cassava flour to be consistent, then form it a long cylindrical shape and steamed to be matured by used fishes as the main raw material 2. a production system and resource management in the culture domain are taking advantage of the resources by transformed the fishery products processing based on the rules of conservative traditions and ecosystem restoration conservation 3. a resource management systems as part of the joint ownership of the community is the certificate of crackers by OTOP, FDA and HALAL, and to get help from the government reinforced 4. a resource management systems community as a social movement is establish from the public union who want to build a career, it caused established a crisp group year 2548 and structured obviously 5. a production system and resource management of community in the community development context, the fresh fish crisp producing are as parts of the benefits support to the community, contributing to a fund for circulation, allocation of community welfare

2. The promoting approaches for the fresh fish crisp producing reveal that it is the way to encourage the occupation to make money and enhancing the welfare to the community in order to enhance the quality of life better, it is a model for learning exchange and a multi-dimensional knowledge management in many aspects of developing the diversity knowledge achievement, expanded opportunities for the community products development to push into the international market in countless regions.

3. The trends of fresh fish crisp sale promotion in the future reveal the prediction of the trends of fresh fish crisp sale in the future is the marketing strategy in many aspects of sale promotion towards consumers by PR passed dealers, sale promotion towards the middle by proposed exchange, cumulative sales in exchange for a discount or gifts, it can be the motivating creating sales and sale promotion towards sellers that distribute the goods to market with pushing it by two channels; retail and wholesale.

Keywords : promoting guidelines for the fresh fish crisp producing, a crisp group, Ban Pa Ta Ba Ra fresh fish crisp group.

บทนำ

การส่งเสริมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด เป็นวิธีการการหนึ่งในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาให้คงอยู่เพื่อสืบทอดและเป็นฐานความรู้ในการผสมผสานให้ดำรงอยู่คงไว้เพื่อประยุกต์องค์ความรู้ให้เกิดความหลากหลาย อีกทั้งยังให้เกิดการต่อยอดพัฒนาให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง และสามารถตอบสนองความต้องการท่ามกลางความหลากหลายของผู้บริโภคในหลายมิติ ทางทั้งมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

ภูมิปัญญาการข้าวเกรียบปลาสด เป็นภูมิปัญญาการถนอมอาหารภูมิปัญญาหนึ่ง ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษที่นำเนื้อปลามาดกกับกระเทียมแล้วนำมาผสมกับแป้งมันสำปะหลังแล้วนำไปปั่นเป็นรูปทรงกระบอกยาวประมาณ 25 เซนติเมตรแล้วนำไปต้ม ซึ่งการนำ

ปลามาแปรรูปด้วยวิธีการนี้ถือว่าเป็นการถนอมอาหารอีกอย่างหนึ่งและอย่างเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ปลาอีกด้วย

กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาดาบาระ เป็นกลุ่มหนึ่งก่อตั้งขึ้นมาจากความต้องการที่จะสร้างอาชีพใหม่ขึ้นมา เพื่อแก้ไขปัญหาการแปรรูปปลาที่ไม่มีราคาและร่วมไปถึงการแก้ปัญหาการว่างงาน ความยากจน และการดิ้นรนเพื่อหนีจากการทำประมงที่ถูกกดขี่ในเรื่องราคา โดยการนำเอาภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น คือ ภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบมาสร้างเป็นอาชีพในการแก้ปัญหาดังกล่าว และยังเป็นการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมในการเพิ่มมูลค่าอนุรักษ์สืบทอดต่อไป

ปัจจุบันนี้ข้าวเกรียบปลาสดถือว่าเป็นอาหารหมักพื้นบ้านที่รู้จักกันดี โดยเฉพาะทางภาคใต้ของประเทศไทย เป็นอาหารว่างที่นิยมรับประทานเล่นที่มีการบริโภคทุก ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ และมีการจำหน่ายในพื้นที่บริเวณสามจังหวัด แต่ด้วยข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้ข้าวเกรียบปลาสดไม่สามารถกระจายสินค้าได้กว้างขวาง อาจด้วยระยะเวลาการเก็บรักษาข้าวเกรียบมีระยะเวลาอย่างจำกัด จึงส่งผลในเรื่องการวางจำหน่ายในท้องตลาดแคบลง การส่งเสริมด้านการตลาดข้าวเกรียบปลาสด จึงเป็นแนวทางหนึ่งในช่วยแก้ปัญหา และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดความหลากหลาย ในด้านการยืดอายุการบริโภคเพื่อการกระจายสินค้า และยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งใน และต่างประเทศในตลาดอาเซียน (วารสารสื่อสารเมืองสาย ข้าวเกรียบปลาสด)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด และการหาแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด เพื่อคาดการณ์แนวโน้มการส่งเสริมการขายข้าวเกรียบปลาสดในอนาคตของกลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาดาบาระ หมู่ที่ 1 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสดเพื่อส่งเสริมและต่อยอดให้ยั่งยืนสืบไปของกลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาดาบาระ ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีการนำเอาภูมิปัญญาการถนอมอาหารจากบรรพบุรุษมาใช้จวบจนถึงปัจจุบัน เพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดความชัดเจนในการส่งเสริมภูมิปัญญาดังกล่าวมาเป็นแนวทางประกอบอาชีพ โดยใช้ความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารวบรวมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบพลาสติก กรณีศึกษา: กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระ หมู่ที่1 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบพลาสติก กรณีศึกษา : กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระ หมู่ที่1 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการขายข้าวเกรียบพลาสติกในอนาคต กรณีศึกษา: กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระ หมู่ที่1 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 19 คน คือ ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มทำข้าวเกรียบพลาสติก ตัวแทนจำหน่ายในตลาดสายบุรี กำนันตำบลปะเสยะวอ และพัฒนากรตำบลปะเสยะวออำเภอ สายบุรี จังหวัดปัตตานี ได้แก่

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ สมาชิกกลุ่มทำข้าวเกรียบพลาสติกบ้านปาตาบาระที่มีการสืบทอดภูมิปัญญาการถนอมอาหารโดยการทำข้าวเกรียบพลาสติกเพื่อการประกอบอาชีพในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว จำนวน 15 คน ได้แก่ ประธานกลุ่ม จำนวน 1 คน รองประธานกลุ่มจำนวน 1 คน และผู้ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มทำข้าวเกรียบพลาสติก จำนวน 13 คน
2. ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมให้เกิดกลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระ จำนวน 4 คน ได้แก่ ตัวแทนจำหน่ายในตลาดสายบุรี จำนวน 2 คน กำนันตำบลปะเสยะวอ จำนวน 1 คน และพัฒนากรตำบลปะเสยะวอ จำนวน 1 คน

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำวิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เตรียมตัวศึกษาทำความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา กำหนดวิธีการและประเด็นที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้าน ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

3. แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตัวเองโดยเตรียมแนวคำถามแบบครอบคลุมทุกรายละเอียดที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด ช่วงแรกของการสัมภาษณ์จะเป็นคำถามทั่ว ๆ ไป หลังจากนั้นก็จะโยนคำถามเข้าหาประเด็นที่ต้องการ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ชัดเจน และมีความถูกต้องตรงตามความจริงทุกประการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ศึกษาได้เข้าไปสัมภาษณ์ในแต่ละกลุ่มตัวอย่างโดยแรกๆจะมีการแนะนำตัวเองเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่เข้าไปสัมภาษณ์ได้ทราบรายละเอียดรวมทั้งทราบถึงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ การศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ 1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) เอกสารที่ได้รับจากกลุ่มทำข้าวเกรียบปลาสดบ้านปาตาบาระหมู่ที่ 1 ตำบลปะเสยะวออำเภอสายบุรีจังหวัดปัตตานี กรณีลงภาคสนาม ได้แก่ 1) เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และถามประเด็นที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ 2) ผู้วิจัยติดต่อขอสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นประธานกลุ่มรองประธานกลุ่ม ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระตัวแทนจำหน่ายในตลาดสายบุรี กำนันตำบลปะเสยะวอ และพัฒนากรตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรีจังหวัดปัตตานี 3) วันที่สัมภาษณ์ผู้ศึกษาได้ชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดการตอบแบบสัมภาษณ์ และแจกแบบสัมภาษณ์ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง โดยจะพูดคุยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกาวิจัย ข้อมูลที่ได้จะมีประโยชน์ต่อประชาชนรุ่นหลัง เพื่อเป็นแนวทางเลือกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์มีสิทธิไม่ตอบคำถาม และหยุดการสัมภาษณ์เมื่อใดก็ได้ และ 4) เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสัมภาษณ์ครบแล้ว ผู้ศึกษาจึงเก็บแบบสัมภาษณ์ทำการตรวจสอบความเรียบร้อย อุปกรณ์ที่ใช้การสัมภาษณ์คือ แบบสัมภาษณ์ การจดบันทึก เมื่อเรียบร้อยแล้วนำข้อมูลที่ได้อีกกลับมาเรียบเรียงโดยการวิเคราะห์พรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาแนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด กรณีศึกษา : กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระ หมู่ที่ 1 ตำบลปะเสยะวออำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีการสืบค้นข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากภาคสนามแล้วผู้ศึกษาจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาสรุปเป็นภาพรวมโดยการนำแนวคิดทฤษฎีและ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบในการรวบรวม และเพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาข้อมูลครั้งต่อไปในขณะเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลใดขาดหรือไม่ชัดเจนก็เก็บเพิ่มเติมต่อไปจนครบถ้วนของข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลจนสามารถอธิบายข้อเท็จจริง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามขอบเขตที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนที่สุดตามข้อมูลที่แท้จริง

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 การรวบรวมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบพลาสติก กรณีศึกษา : กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาดาบาระ หมู่ที่ 1 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

1. การมองระบบการผลิตและการจัดการทรัพยากรในบริบทของการเปลี่ยนแปลง

1) ที่มาภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบพลาสติก พบว่า ที่มาของภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบพลาสติกมาจากชาวมาเลย์เซียที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่บ้านปาดาบาระ และได้มีการนำวิธีการถนอมอาหารโดยการนำปลามาต้มกับกระเทียมแล้วนำไปคลุกเคล้าผสมกับแป้งมันสำปะหลังให้เป็นเนื้อเดียวกัน แล้วปั้นเป็นรูปยาวทรงกระบอก และนำไปนึ่งให้สุกแล้วนำมาทอดอีกครั้งหนึ่ง ภูมิปัญญานี้จึงมีการเผยแพร่ไปทั่วพื้นที่บ้านปาดาบาระ จนทำให้เกิดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบันนี้

2) การคัดเลือกวัตถุดิบในการคัดเลือกปลา พบว่า การคัดเลือกวัตถุดิบส่วนใหญ่จะทำการคัดเลือก วัตถุดิบที่มีความสด ใหม่ และมีคุณภาพตรงตามหลักโภชนาการ อาทิ เช่น วัตถุดิบเป็นอาหารทะเล จะต้องมีความสด ใหม่ และถ้าสามารถเลี้ยงได้ ทางกลุ่มผู้ผลิตจะไม่เลือกซื้อปลาที่ผ่านกระบวนการแช่น้ำแข็ง แต่จะเลือกซื้อผ่านชาวประมงโดยตรงที่ขึ้นฝั่งเป็นรายวัน เพื่อความสด ใหม่ โดยปลาหู ปลาหูแขกซึ่งมีคุณสมบัติเมื่อนวดแล้วจะมีความเหนียวดี และมีปริมาณไมโอตินสูง เนื่องจากความเหนียวของเนื้อปลาจะทำให้แป้งเกาะตัวกันดีในขณะทำกันปั้นเป็นก้อน ส่วนวัตถุดิบต่อมาที่เป็นส่วนผสมหลักคือแป้งจะนิยมใช้แป้งมันสำปะหลังเป็นส่วนใหญ่เนื่องจากมีผลต่อการพองตัวดีกว่าแป้งชนิดอื่น การพิถีพิถันในการคัดสรรวัตถุดิบจึงมีความสำคัญ เพราะจะส่งผลต่อรสชาติของข้าวเกรียบ

3) ขั้นตอนและวิธีการในการผลิตข้าวเกรียบปลา พบว่า ขั้นตอน และวิธีการในการผลิตเริ่มจากล้างปลาให้สะอาด (ปลาหู) จากนั้นแกะเอาแต่เนื้อแล้วนำสับ หรือบดพร้อมกับส่วนผสมเช่น แป้งมัน เกลือ น้ำตาลทราย คลุกเคล้าให้เข้ากัน ขั้นตอนนี้สำคัญมากเพราะหาก

ส่วนผสมที่เน้นเนื้อปลามากกว่าแบ่งหมายความว่าจอร์อยยิ่งขึ้นนั่นเอง จากนั้นเมื่อได้ส่วนผสมที่เนื้อเนียนละเอียดแล้วก็นำมาแบ่งเป็นก้อน ๆ แล้วกลิ้งให้เป็นเส้นตามขนาดที่ต้องการ หรือขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 5 เซนติเมตร ความยาวประมาณ 25 เซนติเมตร แล้วนำลงไปต้มในน้ำเดือดประมาณ 10 นาที เพียงแค่นี้ เป็นอันเสร็จพร้อมเสิร์ฟข้าวเกรียบพลาสติกที่รับประทานได้ทันที โดยหั่นเป็นแว่น ๆ หรือหั่นเป็นชิ้นพอดีคำ แล้วนำไปทอด

4) ปัญหาในด้านกระบวนการขั้นตอนในการผลิตข้าวเกรียบพลาสติก พบว่ากระบวนการขั้นตอนในการผลิตข้าวเกรียบพลาสติกทางกลุ่มผู้ผลิตมักประสบปัญหาในเรื่องของวัตถุดิบหลักคือ ปลา เนื่องจากความไม่เอื้ออำนวยของสภาพอากาศที่แปรวนและนโยบายของภาครัฐที่เข้ามากำหนดช่วงเวลาในการทำประมง ซึ่งในส่วนนี้ถือว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ทางกลุ่มไม่สามารถผลิตข้าวเกรียบได้ตามปกติ ปัญหาในเรื่องเศรษฐกิจที่ราคาสินค้าวัตถุดิบต่างๆ และเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตมีราคาแพงและสูงทางกลุ่มจึงขาดเครื่องอำนวยความสะดวกในส่วนนี้และต้องเสียเงินกับการซ่อมเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีอยู่

5) วิธีการแก้ปัญหาในด้านกระบวนการผลิตข้าวเกรียบพลาสติก พบว่า ปัญหา และอุปสรรคการผลิต หรือการจำหน่าย ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาในเรื่องวัตถุดิบมีราคาสูง ปลาหายาก การความไม่พร้อมของเครื่องมืออุปกรณ์ และแรงงานคน แต่จากการบอกเล่านั้นทางกลุ่มก็มีการหาแนวทางแก้ปัญหาเพื่อเตรียมความพร้อมในหลายด้าน เช่น การจัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อรองรับในกระบวนการผลิตไว้

2. การมองระบบการผลิตการผลิต และการจัดการทรัพยากรมิติวัฒนธรรม

1) วิธีการจัดการกับทรัพยากรในชุมชน พบว่า วิธีการจัดการกับทรัพยากร จะมีรูปแบบวิธีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน แปรรูปผลผลิตทางการประมง เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยการคำนึงถึงการอนุรักษ์ พื้นฟูระบบนิเวศ ด้วยการใช้อุปกรณ์ที่มีความเหมาะสม การรักษาความสะอาด ไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในแหล่งน้ำ

2) กฎระเบียบกับการจัดการทรัพยากรชุมชน พบว่า การกฎระเบียบกับการจัดการทรัพยากร คือห้ามใช้อวน อุปกรณ์ทำประมงขนาดใหญ่ ห้ามมิทำถุควางไซ่ ประการต่อมาในเรื่องความสะอาด คือห้ามทิ้งน้ำเน่าเสียลงทะเล ห้ามการเผ่าการลักลอบเข้ามาครอบงำทรัพยากร และประการสุดท้ายทำประมงในพื้นที่ และการห้ามเรือขนส่งสินค้าขึ้นมาเทียบเรือที่ชายฝั่ง

3) ความเชื่อ จาริต และประเพณี พบว่า ความเชื่อ คือการสังเกตจากฟ้าร้อง การดูทิศทางลม และจะมีบทสวด (ดูลำสำหรับการออกเรือ หาปลา) ส่วนในเรื่องจาริต ประเพณี จะมีคล้ายกันกับชุมชนอื่น ๆ เช่น การขึ้นบ้านใหม่ การกว่นอาซูรอ เมาลิด ถือศีลอด วันฮารีรายอ ซีละ การโกนหัวเด็กแรกเกิด 40 ครั้ง การเปิดปากเด็ก

3. การมองระบบการจัดการทรัพยากรว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบกรรมสิทธิ์ร่วมของชุมชน

1) เครื่องหมายรับรองทางการค้าผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาสด พบว่า เครื่องหมายรับรองทางการค้าตอนนี้ทางกลุ่มได้รับเครื่องหมายรับรองทางการค้า ก็คือ ฮาลาลอย และ OTOP ที่ตอนนี้กำลังคัดสรรอยู่ว่าจะได้รับกีดาว จากเดิมแล้วอยู่ในระดับ 3 ดาว

2) การออกแบบผลิตภัณฑ์/บรรจุภัณฑ์ พบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์/บรรจุภัณฑ์ทางกลุ่มยังไม่มี การออกแบบในส่วนนี้ ซึ่งตอนนี้ทางกลุ่มจะใช้พลาสติกใส และกระสอบสีขาว สำหรับการบรรจุผลิตภัณฑ์ในการจัดจำหน่าย ในส่วนการขายสินค้าสู่ตลาดนั้น ตัวแทนจำหน่ายจะเป็นออกแบบในส่วนนี้

3) พัฒนาการของข้าวเกรียบปลาสด พบว่า ข้าวเกรียบปลาสดของกลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระ เริ่มมีการผลิตเป็นข้าวเกรียบแห้ง ด้วยประสบการณ์ที่ไม่เคยผลิตมาก่อนทำให้ผลผลิตที่ออกมา ไม่ตรงตามที่คาดหวัง ผลผลิตที่ไม่มีความกรอบ แตกหักง่าย ซึ่งผลให้ไม่ตลาดรองรับ เลยหันกลับมาผลิตสินค้าเป็นของฝาก สินค้าที่ไม่ตอบโจทย์กลุ่มลูกค้า หลังจากได้มีการออกไปศึกษาดูงานจากกลุ่มอื่นๆที่ประสบผลสำเร็จในการทำข้าวเกรียบ แล้วนำความรู้กลับมาพัฒนาข้าวเกรียบจากแบบเดิมเป็นข้าวแห้งแล้วปรับเปลี่ยนเป็นข้าวเกรียบปลาสด จนประสบความสำเร็จถึงทุกวันนี้

4. การมองระบบการจัดการทรัพยากรของชุมชนในฐานะขบวนการทางสังคม

1) การริเริ่มก่อตั้งกลุ่ม พบว่า กลุ่มทำข้าวเกรียบปลาสด ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2548 เป็นเวลา 11 ปี เริ่มแรกมีพนักงาน 4 คน กลุ่มก่อตั้งจากความต้องการที่จะสร้างอาชีพใหม่ขึ้นมาจริง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงาน ความยากจน และการดิ้นรนเพื่อหนีจากการทำประมง ของชาวบ้านกลุ่มหนึ่งในหมู่บ้านปาตาบาระ โดยเริ่มแรกมีเมาะจิมิเนาะ นางอามีเนาะดอเลาะ เป็น

ประธาน และต่อมาได้มอบให้นางนุรมาเยห์ (กะเยห์) ลูกสาวรับผิดชอบแทน และเมาะจิ มีเนาะก็เป็นรองประธานกลุ่มจนถึงปัจจุบันนี้

2) การบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระ มีโครงสร้างชัดเจน การบริหารจัดการโดยแบ่งงานเป็นฝ่าย เพื่อความเป็นระเบียบในการทำงาน ซึ่งจะมีฝ่ายเตรียมวัตถุดิบ ควบคุมวัตถุดิบ บดวัตถุดิบ ชั่งปริมาณ ปั่นข้าวเกรียบ ต้ม/นึ่งและตากข้าวเกรียบให้เย็น ประสานลูกค้า ฝ่ายขาย/บรรจุภัณฑ์ และอำนวยการ รวมไปถึงสวัสดิการให้แก่สมาชิกกลุ่ม

3) องค์กรช่วยเหลือสนับสนุนที่เข้ามาส่งเสริม พบว่า องค์กรที่เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมจะมีทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยหลัก ๆ คือ มีพัฒนากรที่จะเข้ามาเป็นพี่เลี้ยง ในการเข้ามาช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และทางศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณ อีกทั้งยังมีอาจารย์ และนักศึกษาเข้ามาศึกษาเพื่อทำวิจัยในส่วนนี้ก็มีส่วนช่วยในการแนะแนวทางต่าง ๆ ให้แก่กลุ่ม

5. การมองระบบการผลิตและการจัดการทรัพยากรของชุมชนในบริบทของการพัฒนาชุมชน

1) การจัดสรร และเอื้อผลประโยชน์ต่อชุมชน พบว่า ทิศทางในการพัฒนาข้าวเกรียบพลาสติก ประการแรก คือ การส่งเสริมให้เป็นธุรกิจชุมชน เพื่อสร้างผลกำไรให้ได้มากกว่าการผลิตรายได้ในปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดสวัสดิการให้แก่ชุมชน ทำให้ชุมชนมีเงินสำรองหมุนเวียนในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ประการที่สอง คือ การพัฒนาสูตรข้าวเกรียบปลาให้มีความหลากหลายเพื่อการผลิตสินค้าสู่ภูมิภาคต่าง ๆ

2) ทิศทางในการพัฒนาข้าวเกรียบพลาสติก พบว่า ทิศทางในการพัฒนาข้าวเกรียบพลาสติกในการส่งเสริมให้เป็นธุรกิจชุมชน เพื่อสร้างผลกำไรให้ได้มากกว่าการผลิตในปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการสร้างอาชีพและเสริมสร้าง สร้างรายได้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดสวัสดิการให้แก่ชุมชน ทำให้ชุมชนมีเงินสำรองหมุนเวียนในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

3) การอนุรักษ์ควบคู่กับการจัดการทรัพยากร พบว่า การอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากร คือ การจัดการกับทรัพยากรไปพร้อมกับการอนุรักษ์รักษาแหล่งทรัพยากรในชุมชน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อการดำเนินการในด้านกระบวนการในระยะยาว

อีกทั้งยังเป็นการสืบทอด และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น (การผลิตข้าวเกรียบปลาสดภายในตัว) ให้ดำรงคงอยู่ไว้

ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสดกรณีศึกษา : กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาตาบาระ หมู่ที่ 1 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี

1. การส่งเสริมด้านการตลาด พบว่า การส่งเสริมด้านการตลาดจะมีการผลักดันสินค้าออกสู่ภูมิภาคต่างๆรวมถึงการหาตัวแทนจำหน่ายในภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งใน และต่างประเทศ และยกระดับผลิตภัณฑ์ให้เป็นของดีขึ้นชื่อประจำอำเภอ ในส่วนรูปแบบการตลาดที่ทางกลุ่มทำอยู่ คือ การออกบูทวางจำหน่ายสินค้าในงานต่าง ๆ และการขายปลีกขายส่งโดยผ่านทางกลุ่มเอง หรือผ่านพ่อค้าคนกลาง

2. การส่งเสริมผลิต พบว่า การส่งเสริมด้านการผลิต คือ ประการแรกด้านการคิดค้นสูตรของรสชาติข้าวเกรียบให้มีความหลากหลายเพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่ลูกค้า ประการที่สองคือการรักษาลักษณะเฉพาะของข้าวเกรียบปลาคือการผลิตที่เน้นสัดส่วนของเนื้อปลามากกว่าแป้ง ซึ่งจุดนี้ถือว่าเป็นจุดแข็งที่สร้างความแตกต่างจากกลุ่มอื่น และประการที่สาม คือ ส่วนสำคัญ คือ การจัดการในด้านกระบวนการผลิตทางกลุ่มจะมีการจัดระบบในเรื่องของการแบ่งงานเพื่อสร้างกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ และประการสุดท้ายคือการศึกษาดูงานเพื่อสร้างเครือข่ายสำหรับการเรียนรู้ และยังเปิดพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน

3. การส่งเสริมด้านธุรกิจชุมชน พบว่า ส่งเสริมปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสดนั้นส่งผลต่อธุรกิจชุมชน ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ลดการอพยพแรงงานออกนอกพื้นที่ และอีกด้านหนึ่งคือสร้างความพอเพียงให้ดำรงอยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรในชุมชนหรือทุนทางสังคมที่ตนมีอยู่ และชาวบ้านเกิดการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก

4. การถ่ายทอดองค์ความรู้ พบว่า การจัดการกับองค์ความรู้การผลิตข้าวเกรียบปลาสดในการเปิดพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งการเรียนรู้ มีการจัดทำเป็นเอกสารสำหรับการแจกจ่ายให้แก่ผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงาน มีการอนุรักษ์และถ่ายทอดสืบทอดโดยการชักชวนเยาวชนเข้ามาช่วยงานซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการซึมซับภายในตัว

ตอนที่ 3 แนวโน้มการส่งเสริมการขายข้าวเกรียบปลาสดในภาคกรณีศึกษา :
กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาดาบาระ หมู่ที่ 1 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี

1. การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่ผู้บริโภค พบว่า การจัดหน่ายข้าวเกรียบปลาจะมีการจัดหน่ายด้วยวิธีการกระจายสินค้าทั้งในพื้นที่ชุมชน และนอกพื้นที่ โดยมีพ่อค้าคนกลางจะเป็นคนกระจาย และประชาสัมพันธ์สินค้าภายในตัว ผู้บริโภคเกิดความสนใจ และการจูงใจในตัวผลิตภัณฑ์ คือ คุณภาพของข้าวเกรียบปลา ส่วนผู้ผลิตและพ่อค้าคนกลาง (ผู้จัดจำหน่าย) คือ การสร้างยอดขาย และกำไร

2. การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่คนกลาง พบว่า เป็นการสร้างกลยุทธ์ความพึงพอใจ และเกิดการจูงใจ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้า ทั้งการการสะสมคะแนนในแต่ละรอบ ลดราคาสินค้าเป็นต้น โดยทางสองฝ่ายคือผู้ซื้อและผู้ขาย มีการสร้างหลักประกันด้วยวิธีการรับคืนสินค้า และชดเชยในเรื่องของสินค้า หากสินค้าของไม่มีคุณภาพ

3. การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่พนักงานขาย พบว่า จะมีวิธีการปลุกดันสินค้าของกลุ่ม 2 ช่องทาง คือ การขายปลีก และขายส่ง โดยสำหรับการขายส่ง ทางกลุ่มจะยึดแนวคิดที่ว่ายินดีรับคืนสินค้า หากขายไม่หมด เพียงแค่แจ้งยอดที่ขายไม่หมดมายังกลุ่ม เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า ส่วนทางด้านการประชาสัมพันธ์จะมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ทั้งทางอินเทอร์เน็ต หรือการประชาสัมพันธ์ โดยผ่านตัวบุคคลระหว่างบุคคล และผ่านตัวผลิตภัณฑ์ เนื่องจากความหลากหลายกลุ่ม จึงทำให้การประชาสัมพันธ์มีความหลากหลาย ๆ ช่องทาง เพื่อจะเป็นตัวปลุกดันผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาสดเข้าสู่ตลาดที่กว้างกว่าเดิม

ภาพประกอบ 1 แสดงข้าวเกรียบปลาสด

อภิปรายผล

1. การรวบรวมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสด กรณีศึกษา : กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาดาบาระ หมู่ที่1 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี พบว่า การคัดเลือกวัตถุดิบส่วนใหญ่จะทำการคัดเลือก วัตถุดิบที่มีความสด ใหม่ และมีคุณภาพตรงตามหลักโภชนาการ อาทิ เช่น วัตถุดิบเป็นอาหารทะเล จะต้องมีความสด ใหม่ และถ้าสามารถเลี้ยงได้ทางกลุ่มผู้ผลิตจะไม่เลือกซื้อปลาที่ผ่านกระบวนการแช่น้ำแข็ง แต่จะเลือกซื้อผ่านชาวประมงโดยตรงที่ขึ้นฝั่งเป็นรายวัน เพื่อความสด ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชุมพล ศฤงคารศิริ (ชุมพล ศฤงคารศิริ, 2542) ได้กล่าวว่า การจัดซื้อวัตถุดิบ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ต้องได้ของที่มีคุณภาพ และราคาเหมาะสม จึงจะทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำลง ถ้าไรก็จะเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณ สีสามาลา (อรุณ สีสามาลา, 2548) ได้ศึกษาเรื่อง “การเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการ และยืดอายุการเก็บรักษาข้าวเกรียบปลา” ผลการศึกษาพบว่า ข้าวเกรียบปลาเป็นอาหารว่างที่เป็นที่นิยมรับประทาน มีส่วนประกอบหลักในการทำ คือ แป้งมันสำปะหลัง แต่ในแป้งมันสำปะหลังมีปริมาณโปรตีน และเส้นใยอาหารต่ำ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของดวงใจ ทิระบาล และนนุช รักษ์สกุลไทย (2533) ได้กล่าวว่า ข้าวเกรียบปลาเป็นอาหารว่างที่นิยมรับประทานควบคู่กับสังคมไทยมาช้านาน โดยใช้บริโภคเป็นของรับประทานเล่น หรือเอาไว้ประจำห้องเวลาหิว ลักษณะของข้าวเกรียบนั้นจะมีขนาดเป็นแผ่นไม่ใหญ่นัก แต่ก็ไม่เล็กจนเกินไป โดยจะมีส่วนผสมที่ทำจากแป้งมันสำปะหลังผสมรวมกับวัตถุดิบที่ต่างกันไปตามสี กลิ่น และรส แต่เดิมการผลิตข้าวเกรียบนั้นเริ่มจากขั้นตอนการผสมส่วนผสมทั้งหมดเข้าด้วยกัน แล้วปั้นเป็นทรงรูปกระบอกแล้วนำไปต้มในน้ำเดือด หลังจากนั้นนำมาทอดกับน้ำมัน ส่วนการเก็บรักษาข้าวเกรียบปลานี้จะต้องควบคุมปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน อย่างเช่น อุณหภูมิ ความชื้น แสง เพื่อให้ข้าวเกรียบปลาเกิดกลิ่นที่ผิดปกติเนื่องจากการทำปฏิกิริยาของน้ำมันที่ทอดแล้ว ผู้ผลิตส่วนใหญ่จึงมีการใช้สารกันชื้นเพื่อลดการเกิดกลิ่นขึ้นในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ

2. แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาการผลิตข้าวเกรียบปลาสดกรณีศึกษา : กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาดาบาระ หมู่ที่1 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2540) ได้กล่าวว่า การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน หรือธุรกิจชุมชนยังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเท่าไรจะก่อให้เกิดการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจไปสู่กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มคนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

เท่านั้น การกระจายอำนาจรายได้สู่คนกลุ่มอื่นอย่างทั่วถึง ธุรกิจชุมชนยังช่วยลดปัญหาของสังคม อัตราการว่างงานลดน้อยลง เพราะมีการว่าจ้างงานในธุรกิจชุมชน ปัญหาการว่างงานมีน้อยลง เนื่องจากประชาชนมีรายได้

3. แนวทางการส่งเสริมการขายข้าวเกรียบพลาสติกในภาคกรณีศึกษา : กลุ่มทำข้าวเกรียบบ้านปาดาบระ หมู่ที่ 1 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของของธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ ได้กล่าวว่า ผู้ประกอบการเป็นผู้ดำเนินการธุรกิจ ซึ่งเป็นผู้ที่เข้ามาทำการผลิตสินค้า และบริการ โดยใช้ความรู้ความสามารถในด้านการบริหาร การวางแผน การจัดการองค์กร การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุมการติดตามงานให้ได้สินค้า และบริการที่สนองความต้องการของตลาดเพื่อขายให้ได้กำไร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มข้าวเกรียบพลาสติก

1. เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ควรมีการบำรุงรักษาอยู่เสมอ เช่น เครื่องบดต่าง ๆ
2. วัตถุดิบที่ใช้ต้องมีคุณภาพดี ควรผ่านกระบวนการคัดเลือก และถูกหลักโภชนาการ
3. สถานที่ผลิตควรมีการรักษาความสะอาด
4. พัฒนาสูตรให้มีความหลากหลาย เช่น ผลิตเป็นข้าวเกรียบอบแห้ง ข้าวเกรียบทรงเครื่อง

ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

1. ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การทำข้าวเกรียบให้แก่เยาวชน และผู้ที่สนใจ
2. ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ และเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาการทำข้าวเกรียบอย่างกว้างขวาง
3. สร้างพื้นที่ หรือแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำข้าวเกรียบเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในด้านการศึกษา หรือด้านการประกอบอาชีพ
4. สร้างปราชญ์ชาวบ้านในการเผยแพร่ความรู้ด้านภูมิปัญญา
5. ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความรู้ในเรื่องการตลาดเพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพในด้านการกระจายสินค้าออกนอกชุมชน

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ส่งเสริมในเรื่องการหาผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ (วิทยากร) เข้ามาส่งเสริมในด้านกระบวนการ
2. จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมอาชีพ
3. ส่งเสริม และผลักดันผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบให้มีตลาดรองรับทั้งใน และต่างประเทศ (กลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน)

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง “กระบวนการผลิตข้าวเกรียบอบสมุนไพรกรณีศึกษา : กลุ่มอาชีพบ้านดาโตะ หมู่ที่ 4 ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี”

เอกสารอ้างอิง

- ชุมพล ศฤงคารศิริ. (2542). *การวางแผนและการควบคุมการผลิต พิมพ์ครั้งที่ 7*. บริษัทประชาชน จำกัด.
- ปรีชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2540). *นโยบาย และมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน*.
- วารสารสื่อสารเมืองสาย ข้าวเกรียบพลาสติก. (ม.ป.ป.). เรียกใช้เมื่อ 23 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.muslim4health.or.th>
- อรนุช ลิหามลา. (2548). *การเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการ และยืดอายุการเก็บรักษาข้าวเกรียบ*. เชียงใหม่: สำนักมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

*****

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรค์เป็นวารสารวิชาการมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัยนักวิชาการคณาจารย์และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาในมิติทางด้านพระพุทธศาสนาการศึกษาศิลปวัฒนธรรม สังคมศาสตร์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย มีกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์

1) บทความพิเศษ บทความพิเศษทางวิชาการ ที่นำเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ หรือวิชาชีพ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

3) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนด ปัญหาที่ชัดเจนสมเหตุผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัดแน่นอน มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณาวิเคราะห์ ตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

4) บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และ วารสารใหม่ หรือจากประสบการณ์ของผู้มีพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น

5) ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A 4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าน้ำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุนุฒิการศึกษาสูงสุด พร้อมระบุตำแหน่งทางวิชาการพิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติอยู่ใต้ชื่อเรื่องโดยเอียงมาทางด้านขวา และให้ตัวเลขเป็นตัวยกท้ายชื่อผู้เขียนเพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับตำแหน่งทางวิชาการและชื่อหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น(ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด และสั้น
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิดและระบุวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 7) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถเท่านั้น

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์ หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) ข้อเสนอแนะ (Suggestion)
- 6) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์เล่มที่ข้อเครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิงเช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/15/16/282-283), (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล/16/256-320)

2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากร, 2554)

3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองรายเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิงเช่น (พระมหาสุทิตย์อาภากร และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2553) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า1รายการให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิงเช่น (พระธรรมโกศาจารย์ประยูรธมมจิตโต, 2548; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกวันวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่าและคณะเครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิงเช่น (พระเทพโสภณ, ประยูร ธมฺมจิตฺโตและคณะ, 2548)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น (Keown, 2003)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น (Hersey & Blanchard, 2000) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Keown, 2003 ; Hersey & Blanchard, 2000)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง (Kaiser et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

1) บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ใช้ 21 เซ็นจูรี

2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. :สถานที่พิมพ์. :/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์. (// การวรรค 2 ครั้ง)

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ จ สุจิณโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวิระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลข หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T.(1995). Sciencefiction. In *The encyclopaedia America*, (Vol. 24, pp.390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// **ชื่อหนังสือพิมพ์**,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.// (ปีพิมพ์).// **ชื่อวิทยานิพนธ์**.// ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/ชื่อมหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง:

สัมฤทธิ์ ต่อสติ. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษาศูนย์: แพทย์ชุมชนเมือง พระนครศรีอยุธยา วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (ปี).// ตำแหน่ง./ **สัมภาษณ์**. วัน เดือน.

ตัวอย่าง :

พระพรหมบัณฑิต(ประยูร ธมมจิต.โต), ศ.ดร..(2558). อธิการบดี, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง

กรณราชวิทยาลัย. สัมภาษณ์. 18 เมษายน.

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่).// **ชื่อบทความ**.// สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี, จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง :

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?artide_id=1304&articlegroup_id=274

Doyle, M. W.. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2548). *โลกทัศน์ชาวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

พงศ์สานต์ พัทธกษมาหาเกตุ. (2538). *ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวแนวอนุรักษ์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

โกนิญฐ์ ศรีทอง. (2558). *การบูรณาการภูมิปัญญาพระพุทธศาสนากับการเสริมสร้างความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาชุมชน*. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและ*

วัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, 24 สิงหาคม 2550.

Boo Elizabeth. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*, 6 (5), 25-28.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

1. ส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ เอกสารประกอบด้วย

1) ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด จำแนกเป็น

- ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด

- ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 1 ชุดเอกสารต้องระบุรายละเอียดของผู้เขียนบทความ (Author(s)) ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่งและสังกัด หรือวุฒิการศึกษาสูงสุด อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรือ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวมาจากหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตร การศึกษา โปรดระบุชื่อหลักสูตรและสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

2) แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความและชื่อผู้เขียน)

3) แบบเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

- แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

- แบบฟอร์มสมัครสมาชิกวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

4) รูปถ่าย 1 นิ้ว จำนวน 1 รูป (ถ่ายหน้าตรง)

ส่งต้นฉบับบทความเพื่อเสนอตีพิมพ์ในวารสารมหาลจุฬานาครทรรศน์กองบรรณาธิการวารสารมหาลจุฬานาครทรรศน์

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80000

2. ส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แนบไฟล์ต้นฉบับ (File attachment) ในรูปแบบ MS Word ส่งมายัง E-mail: tak.punyada@gmail.com เมื่อได้รับการยืนยันจากกองบรรณาธิการ พิจารณาให้ตีพิมพ์ลงในวารสารแล้ว ผู้เขียนจะต้องส่งแผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับจำนวน 1 แผ่นมายังกองบรรณาธิการเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

3. การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารมหาลจุฬานาครทรรศน์ได้ที่ <http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/mnpr> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้สแกนและส่งแบบฟอร์มทาง Email : tak.punyada@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาลจุฬานาครทรรศน์

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.doc ของ Microsoft Word หรือเทียบเท่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์รูปภาพ ในสกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอ

สงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนมหรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ผลงานจำนวน 1 ฉบับพร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม